FEATURED AUTHOR
YIDAM TSERING :
Lion of the Snowy Mountains
by LARA MACONI

ལ་རྩེ

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན། LATSE LIBRARY NEWSLETTER

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལོའི་སྟོན་ཁ། FALL 2005

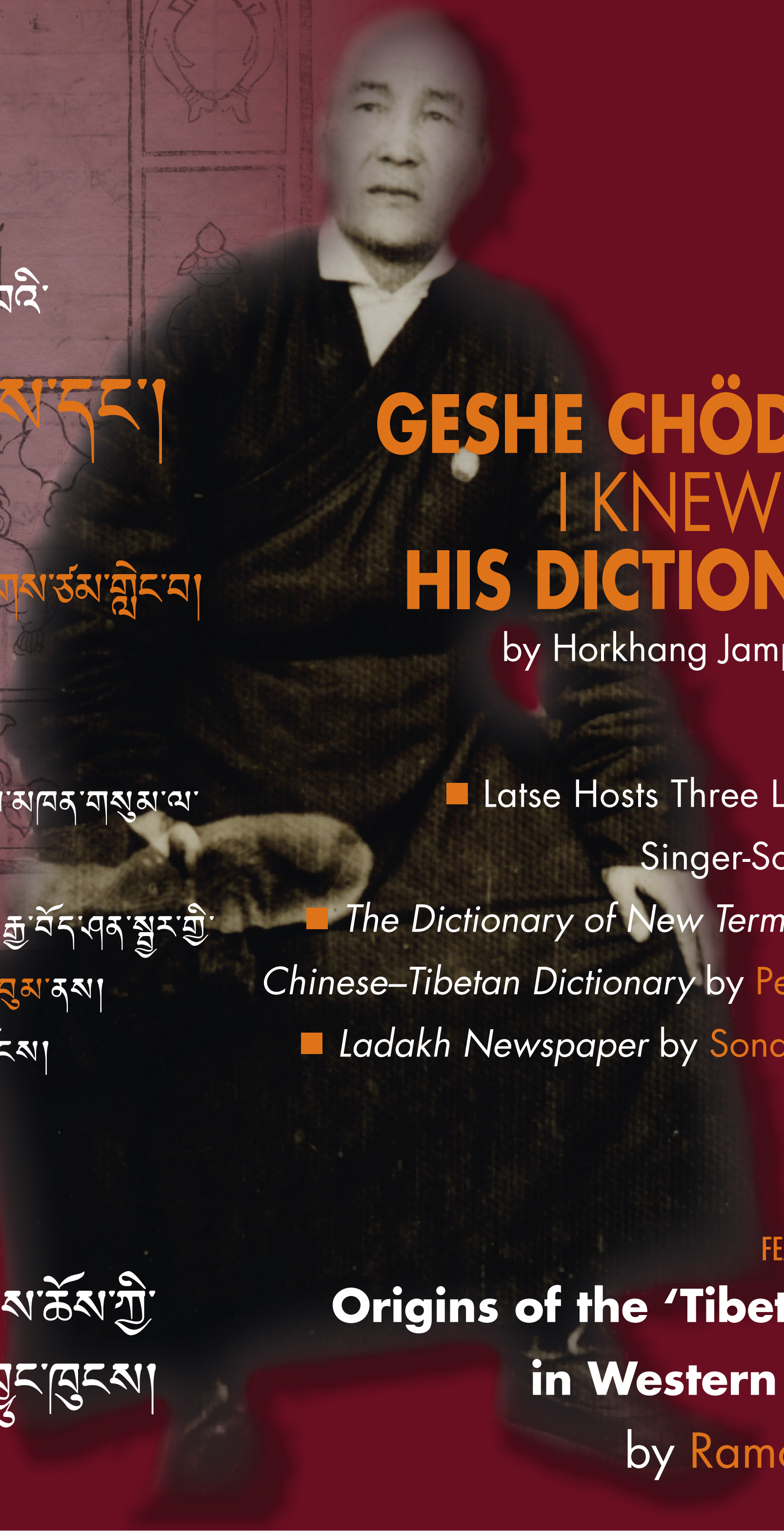

ཁོ་བོའི་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་
དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་དང་། ཁོང་གི་ཚིག་མཛོད་
བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བའི་སྐོར་རགས་ཙམ་གླེང་བ།
ཧོར་ཁང་བྱམས་པ་བསྟན་དར།

MEMOIR
THE GESHE CHÖDRAK I KNEW AND HIS DICTIONARY
by Horkhang Jampa Tendar

- སྙན་གྲགས་འབར་བའི་གླུ་པའམ་གླུ་རྩོམ་མཁན་གསུམ་ལ་རྩེར་ཕེབས་པ།
- ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་བཞི་དང་། རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་དེབ་གསུམ། པད་མ་འབུམ་ནས།
- ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བཞར་དང་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས། བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་ནས།

- Latse Hosts Three Legendary Singer-Songwriters
- *The Dictionary of New Terms* and *The Chinese–Tibetan Dictionary* by Pema Bhum
- *Ladakh Newspaper* by Sonam Tsering

ཆེད་རྩོམ།
ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྟོག་བཟོའི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་གི་འབྱུང་ཁུངས།
རབ་སྨོན་པྲ་སྤྲི་ནས།

FEATURE ARTICLE
Origins of the 'Tibet Myth' in Western Fiction
by Ramon Prats

མཐོ་ལ་རྩེའི་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད།

རྫ་ཁྲ་ཡག་ཡན་ན་རི་ཞིག་ཡོད།
བཞེངས་མི་དགོས་ཤེལ་གྱི་མཆོད་རྟེན་འདྲ།
གན་མགོ་ནག་བོད་ཀྱི་བླ་རི་རེད།
གངས་དཀར་པོའི་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད།

སྤང་སེར་ཡག་ཡན་ན་རྫ་ཞིག་ཡོད།
རྡུང་མི་དགོས་གནམ་ལྕགས་ཕུར་བུ་འདྲ།
གན་མགོ་ནག་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ལྷ་རེད།
བྲག་ལྷ་རིའི་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད།

མཚོ་ལྗོང་ཡག་ཡན་ན་སྤང་ཞིག་ཡོད།
བརྩིགས་མི་དགོས་ནོར་བུ་སྤུངས་པ་འདྲ།
གན་མགོ་ནག་བོད་ཀྱི་གཞི་བདག་རེད།
མཐོ་ལ་རྩེའི་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད།

Raise Higher the Mountain Peak

In the rocky mountain there is a summit
It is like a natural crystal stupa
That is the life of Tibet.
Raise higher the snow mountain peak.

In the grassland there is a rock
It is like a natural thunderbold dagger
That is the birth deity of Tibet.
Raise higher the rocky mountain peak.

Above the lake there is a meadow
It is like a natural pile of grass
That is the guardian of Tibet.
Raise higher the cairn (*latse*).

(*Translated* by Yangbum Gyal)

“ཨ་ཁུ་པད་མ་”ཞེས་པའི་གླུ་གྲགས་ཅན་དེའི་དབྱངས་ཚིག་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་དང་དེ་དང་པོ་ལེན་མཁན་དཔལ་མགོན་ལགས་ཀྱིས་“མཐོ་ལ་རྩེའི་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད་”ཞེས་པ་འདི་བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ལོ་གསར་སྐབས་ལ་ནེའུ་ཡོག་ལ་ཡོད་པའི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་ལོ་གསར་གླུ་སྟོན་གྱི་ཐོག་ལ་བླངས། དཔལ་མགོན་ལགས་ནས་གླུ་འདི་ངོ་སྤྲོད་གནང་དོན། “གླུ་འདི་གསར་པ་ཞིག་ཡིན། བླ་རུང་སྤྲུལ་སྐུ་མཁན་པོ་ཚང་གིས་གླུ་འདིའི་ཚིག་བརྩམས་ཏེ་ང་ལ་བསྐུར་ནས་དབྱངས་ཤིག་སྦྱར་ནས་ཧུར་ལེན་གནང་རོགས་ཞེས་ཕེབས་པ་ལྟར། ངས་དབྱངས་སྦྱར་ཞིང་ངད་རེས་ཨ་རི་ལ་མ་ཡོང་བའི་སྔོན་ཙམ་ལ་ VCD ཞིག་བཟོ་ཆེད་སྒྲ་ཁང་ཞིག་ཏུ་ཐེངས་དང་པོར་བླངས་པ་ཡིན། VCD དེ་ད་དུང་ཕྱི་ལོགས་ལ་བཀྲམ་མེད།” ཅེས་དང་“གླུ་འདི་ད་རེས་ངས་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཆེད་དུ་ལེགས་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་ན་འོས་ཤིང་འཚམས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ངས་གླུ་ཚིག་འདི་ལ་དབྱངས་སྦྱར་ཚར་ནས་ད་དུང་འཁྲབ་ལེན་བྱས་མེད་པའི་སྐབས་དེར་ང་ལ་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་མགྲོན་ཤོག་འབྱོར་སོང་བ་དང་། ལ་རྩེ་ཞེས་པའི་མིང་འདི་གླུ་འདི་དང་དཔེ་མཛོད་ཁང་འདི་གཉིས་ཀའི་མིང་གི་ཆ་གཙོ་བོར་གྱུར་ཡོད་པ་དང་། དེ་རིང་ངས་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་གླུ་འདི་ལེན་གི་ཡོད་པ་འདི་ཁྲོམ་ལེན་བྱས་པ་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན་པ་བཅས་རྟེན་འབྲེལ་སྣ་གསུམ་མ་བསྒྲིགས་རང་འགྲིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།” ཅེས་གསུངས།

“Raise Higher the Mountain Peak” is one of the many songs performed by Palgön on the occasion of the 2005 Music Festival organized by the Latse Library in New York to ring in the Tibetan Wood-Bird Year. Palgön is also the composer and lyricist of the renowned song “Akhu Pema.” In his introduction to the song, Palgön made the following remarks: “This song is new. The lyrics are written by Larung Tulku Khenpo who sent me the words one day and asked me to compose a melody. In accord with his wishes, I set his lyrics to music and, shortly before coming to America, recorded the song on VCD. This VCD has not yet been released. I think it appropriate to offer this song today to Latse Library. I had just finished composing the melody, but not yet performed it, when the invitation from Latse Library arrived. This coincidence, the centrality of the word latse for both the song and the library, and the fact that today is my first public performance of the song are three spontaneous but auspiciously connected factors.”

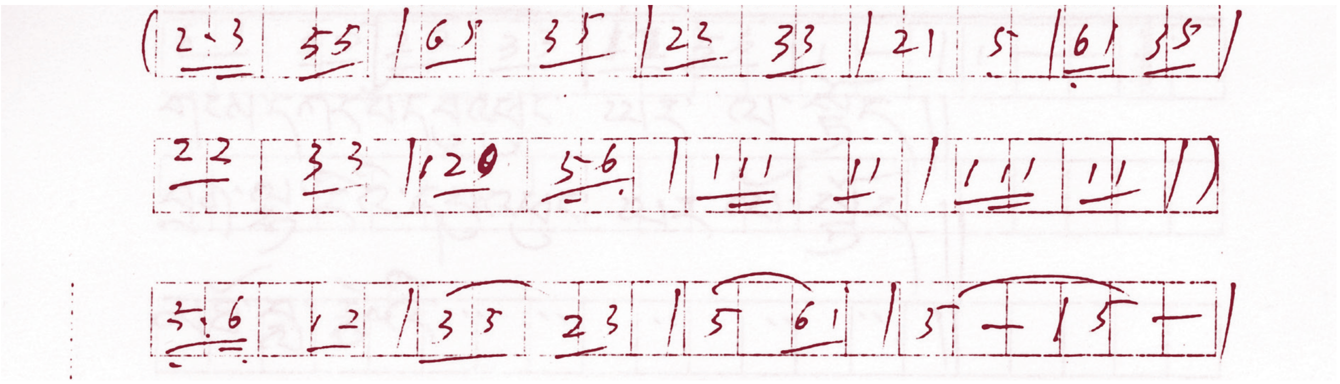

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན།

LATSE LIBRARY NEWSLETTER

བམ་པོ་༣ པ། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལོའི་སྟོན་ཁ།

VOLUME III FALL 2005

གསར་འགྱུར།

ལས་འགུལ།
སྙན་གྲགས་འབར་བའི་གླུ་པའམ་གླུ་རྩོམ་མཁན་གསུམ་ལ་རྩེར་ལ་ཕེབས་པ།
གསུང་བཤད།
དེང་རབས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གནས་སྟངས་ལ་གྲོས་མོལ་བྱས་པ།
དཔེ་དེབ་ངོ་སྤྲོད།
ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་བཞི་དང་། རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་དེབ་གསུམ།
པད་མ་འབུམ་ནས།

NEWS FEATURES

EVENTS
2 Latse Hosts Three Legendary Singer-Songwriters
TALKS
11 Discussion on Contemporary Tibetan Art Movement
COLLECTION HIGHLIGHTS
13 *The Dictionary of New Terms* and *The Chinese-Tibetan Dictionary* by Pema Bhum

རྩོམ་རིག

དྲན་ཐོ།
དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་དང་། ཁོང་གི་ཚིག་མཛོད།
ཧོར་ཁང་བྱམས་པ་བསྟན་དར།
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཚིག་ཐོ།
ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བྲར་དང་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས། བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་ནས།
ཆེད་རྩོམ།
ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྟོག་བཟོའི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་གི་འབྱུང་ཁུངས།
རབ་སྨོན་པྲ་སྟི་ནས།
རྩོམ་པ་པོ་གླིང་བ།
བོད་ཀྱི་སྙན་ངག་པ་ཡི་དམ་ཚེ་རིང་། ལཱ་རཱ་མཱ་ཀོ་ནི།

LITERARY FEATURES

MEMOIRS
19 The Geshe Chödrak I Knew and his Dictionary by Horkhang Jampa Tendar
HISTORICAL NOTES
29 Ladakh Newspaper by Sonam Tsering
FEATURE ARTICLE
31 Origins of the 'Tibet Myth' in Western Fiction by Ramon Prats
FEATURED AUTHOR
38 Yidam Tsering by Lara Maconi

ཨིན་ཌྲི་ཡ་ སོ་རོ་སི་ ཀོ་ལུམ་སྦེལ། དབུ་འཛུགས་མཁན་དང་གཙོ་འཛིན།
ཨེ་རིག་ཀོ་ལུམ་སྦེལ། རྒྱུན་ལས་སློབ་སྟོན་པ། པད་མ་འབུམ། རྩོམ་སྒྲིག་འགན་འཛིན།
ཀི་རས་ཊི་ན། གསར་འགྱུར་རྩོམ་སྒྲིག་པ། ལོ་རན་ ཧར་ཊི་ལི། རྩོམ་རིག་རྩོམ་སྒྲིག་པ།
བསོད་ནམས་དར་རྒྱས། ཤོག་ངོས་ཇུས་འགོད་པ།

Andrea Soros Colombel FOUNDER AND PRESIDENT
Eric Colombel EXECUTIVE ADVISOR Pema Bhum EDITOR-IN-CHIEF
Kristina Dy-Liacco NEWS EDITOR Lauran Hartley LITERARY FEATURES EDITOR
Sonam Dhargay LAYOUT AND DESIGN

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་གསར་འཕྲིན་འདི་ལ་རྩེ་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་ལོ་རེར་ཐེངས་གཅིག་རེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་རྒྱུ། © པར་དབང་མིང་འདོན་བྱས་མེད་ན་དུས་དེབ་འདི་ལ་བཀོད་དོ་ཅོག་གི་པར་དབང་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཡོད། གསར་འཕྲིན་འདིའི་གློག་འཕྲུལ་གྱི་པར་གཞི་ང་ཚོའི་དྲ་རྒྱའི་སྟེང་ནས་གཟིགས་ཐུབ།

Latse Library Newsletter is published annually by Latse Contemporary Tibetan Cultural Library, 132 Perry Street, Suite 2B, New York, NY 10014 USA Tel.: 212-367-8490 Fax: 212-367-8479. Email: info@latse.org. Contents copyright © unless otherwise noted. Electronic version of this newsletter can be found at www.latse.org.

༢༠༠༥ བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ལོ་གསར།

སྙན་གྲགས་འབར་བའི་གླུ་པའམ་གླུ་རྩོམ་མཁན་གསུམ་ལ་རྩེར་ཕེབས་པ།

LOSAR 2005:

Latse Hosts THREE LEGENDARY SINGER-SONGWRITERS

བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ལོ་གསར་གླུ་སྟོན་གྱི་གར་སྟེགས་ཀྱི་སྟེང་དུ། གཡོན་ཕྱོགས་ནས།
ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན། ཟླ་བ་རིན་ཆེན། དཔལ་མགོན། རྟ་བོ་གསེར་ལྷ། རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན།

Onstage at the Losar 2005 concert (*from left to right*):
Tsering Topten Nelung, Dawa Rinchen, Palgön, Serlha Tawo, Lobsang Palden Tawo.

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་བོད་ཀྱི་གླུ་པ་གྲགས་ཅན་དཔལ་མགོན་དང་། ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན། རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་རྣམ་པ་གསུམ་གདན་འདྲེན་གྱིས་བོད་གླུ་འཁྲབ་སྟོན་ཞིག་དང་བཅས་བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ལོ་གསར་གྱི་མཛད་སྒོ་སྤེལ། བོད་གླུ་འཁྲབ་སྟོན་དེ་ནི་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དང་ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དེང་རབས་བོད་རིག་པའི་ལས་ཚན་དང་། ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དབྱངས་རིག་སྡེ་ཚན་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ར་སྐོར་དུ་ཡོད་པའི་མི་ལེར་འཁྲབ་སྟོན་ཁང་དུ་བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ལོ་གསར་ཚེས་གཅིག ཕྱི་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་ ༡༣ ལ་སྤེལ།

This year, Latse Library celebrated Tibetan New Year with a concert program that featured three giants of the Tibetan music world: Palgön, Tsering Topten Nelung, and Lobsang Palden Tawo. The concert was presented by Latse Library, with the Modern Tibetan Studies Program at Columbia University and the Center for Ethnomusicology at Columbia University, and was held at the Miller Theater on the campus of Columbia University on February 13.

གླུ་པ་གསུམ་གྱི་ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས།

དཔལ་མགོན་ནི་ཨ་མདོ་རྨ་ཆུ་རྫོང་ནས་ཡིན་ཅིང་རང་སྦྱོང་གིས་སྒྲ་སྙན་རྟུང་ལེན་པར་གྱུར་བ་ཞིག་ཡིན། དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་ལ། དཔལ་མགོན་གྱིས་དམངས་ཁྲོད་གླུ་རིགས་གསར་པ་ཞིག་གི་ལམ་ཕྱེ་ཞིང་། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་གླུ་རིགས་དེ་ཨ་མདོ་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་སྟེ་ཡུལ་ཁམས་དེའི་གླུ་རིགས་གཙོ་བོར་གྱུར། ཁོང་གི་གླུ་དབྱངས་སྐད་གྲགས་ཅན་ "ཨ་ཁུ་པད་མ" དང་ "ཤ་ཡུ་མོ་ཤེའུ" ཟེར་བ་ལྟ་བུ་རྣམས་ཀྱིས་གླུ་པ་གཞོན་སྐྱེས་རྣམས་ལ་བློ་སྤྲོ་སྐྱེ་གླུ་དེ་དག་ལ་ལད་ཟློས་དང་གླུ་དེ་འདྲ་གསར་རྩོམ་བྱེད་མཁན་བྱུང་། དཔལ་མགོན་ནི་ཕྱི་ལུགས་ཀྱི་གཤིགས་བཅོས་སྨན་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། ཁོང་གིས་སྨུ་མཐུད་ནས་སྒྲ་སྙན་རྟུང་ལེན་གྱི་སློབ་མ་སྐྱོང་བར་བྱེད་དེ། ཁོང་ནི་དེང་སང་གི་གྲགས་ཅན་གླུ་པ་བདུད་སྐྱེ་དང་། གཡུང་དྲུང་རྒྱལ། མགོན་པོ་བཅས་ཀྱིས་མཆོད་པའི་གླུ་པ་སུམ་ཅུ་ལྷག་གི་དགེ་རྒན་ཡིན། ཁོང་གིས་འཁྲབ་ལེན་སྒྲ་འཇུག་གནང་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་ནི་ཨ་མདོ་དང་ཨ་མདོ་ལས་བརྒལ་ཏེ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་མཁན་གྱི་མི་ཞིག་ཡིན། ལོ་ཤས་ཀྱི་སྔོན་ལ་རྨ་ཆུ་རྩྭ་ཐང་དུ་ཁོང་གིས་ཁོང་གི་གླུ་རིགས་དེ་མི་རེ་ཟུང་གི་འཁྲབ་ལེན་བྱེད་པ་ནས་མི་འབོར་ཆེན་པོ་རྩ་འཛུགས་ཀྱིས་མཉམ་ལེན་བྱེད་པའི་གསར་ལམ་བཏོད། ད་ལོའི་ལོ་གསར་སྐབས་སུ་ཁོང་གིས་བླངས་པའི་ "དབྱངས་ཅན་ལྷ་མོ" ཞེས་པའི་གླུ་དེ་ཁོང་གིས་ཆེད་དུ་མི་སྟོང་གིས་སྒྲ་སྙན་རྟུང་ཞོར་དང་། གོམ་པ་སྤོ་ཞོར་དུ་ལེན་རྒྱུར་བརྩམས་པའི་གླུ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད།

ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་ནི་སུའི་སི་ན་བཞུགས་པའི་བོད་ཀྱི་གླུ་པ་དང་གླུ་རྩོམ་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་གླུ་དབྱངས་སྦྱོང་བ་དང་། ཞབས་བྲོ་འཁྲབ་པ། གླུ་ལེན་པ་བཅས་རྒྱ་གར་རྡ་རམ་ས་ལ་ན་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཟློས་གར་ཚོགས་པར་ཁོང་རང་དགུང་ལོ་བཅུའི་སྐབས་ནས་འགོ་ཚུགས་ཡོད། ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་ལགས་ནི་སུའི་སི་བོད་ཀྱི་ཟློས་གར་ཚོགས་པའི་གཏན་འཛུགས་དགེ་རྒན་དང་། བོད་ཀྱི་གླུ་གཞས་ཚོགས་པ་ནང་མ་ཞེས་པའི་ཚོགས་མི་ཡང་ཡིན། ཁོང་ནི་སུའི་སུའི་བོད་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་འདྲ་མིན་གྱི་བོད་ཀྱི་དམངས་སྲོལ་དང་རོལ་ཆས་ཀྱི་དགེ་རྒན་ཞིག་ཡིན། ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་ལགས་ནས་ཡུ་རོབ་ཏུ་བོད་ཀྱི་ཚོགས་པ་དང་ལས་འགུལ་འདྲ་མིན་ལ་རོལ་གཞས་ཀྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་གི་ཡོད་ཅིང་། སྒྲ་ཐག་མང་པོ་ཅན་གྱི་གླུ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་དང་དེང་རབས་གཉིས་ཀའི་གླུ་གཞས་དང་གློག་བརྙན་གྱི་གཞས་རྩོམ་མཁན་ཞིག་ཡིན།

རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་ནི་ཁོང་གི་ "ནང་མ" (༡༩༨༢)དང་། "སྤྲིན་འཁོར་དང་པོ།" (༡༩༨༥) "སྤྲིན་འཁོར་གཉིས་པ།" (༡༩༨༩)ཞེས་པའི་སྒྲ་ཐག་གསུམ་གྱིས་ཡོངས་གྲགས་སུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན། སྒྲ་ཐག་འདི་དག་གི་སྟེང་ལ་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་གླུ་གསར་པ་ཚང་མ་ཁོང་རང་གིས་གསར་རྩོམ་གནང་། དེ་དག་ཁྲོད་དུ་ "གནམ་གོང་གི་ཉི་ཟླ།" ཞེས་པ་དང་། "ཆུ་སྒང་དྲན་གླུ།" "ཕ་གི་གངས་རི་དཀར་པོ།" ཟེར་བ་ལྟ་བུ་རྣམས་ཡོད། ཁོང་ནི་གློག་བརྙན་ "ཀླུ་མ" (༡༩༩༢)ཞེས་པའི་ནང་གི་གླུ་དབྱངས་རྩོམ་རོགས་ཀྱང་ཡིན། ཨིམ་རྗེ་རྟ་བོ་དཔལ་ལྡན་ནི་

About the artists

Palgön is a self-taught singer and *dranyen* (Tibetan lute) player from Machu in Amdo (eastern Tibet). In the 1980s, he developed a unique folk musical style that spread quickly throughout Amdo to become the predominant musical sound of that region. Hits from his early work include the famous "Akhu Pema" and "Sha yu mo she'u," and these songs inspired countless young musicians to copy and innovate the style. A physician by profession, Palgön still continues to teach students – he has been a teacher to over 30 singers including Dubey, Gonpo, and Yungdrung Gyal – and make recordings, and is a major figure in cultural events in Amdo and beyond. Palgön's sheer exuberance for music is evident in the large-scale musical numbers he has organized in the past in large gatherings on the grasslands in Amdo. One song, "Sarasvati," which he sang in the New York concert, was originally written for a performance involving one thousand singers and lute and mandolin players, all singing and stepping in unison.

Tsering Topten Nelung is a Tibetan singer-songwriter residing in Switzerland. He began studying music, dancing, and singing at the Tibetan Institute of the Performing Arts (TIPA) in Dharamsala, India, at the age of ten. Tsering Topten Nelung is a long-time member and teacher in Swiss-TIPA, and also in the Tibetan music group Nangma. He is a teacher of Tibetan folklore and instruments in various Tibetan schools in Switzerland. Tsering Topten also provides musical support to many Tibetan organizations and events across Europe, and is the producer and featured artist on numerous recordings, as well as a composer of songs and soundtracks in both traditional and modern styles.

Lobsang Palden Tawo is widely known for his three albums: *Nangma* (1982), *Trinkor I* (1985) and *Trinkor II* (1989). He produced and composed all the new Tibetan songs that appear on those recordings, including the hits "Nam gongi nyinda" "Chugang Drenlu" and "Phagi

Heidelberg University ཟེར་བའི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ནས་ཐོན་ཞིང་། ད་ཆ་ཁོང་ནི་Klinikum Ludenscheid ཟེར་བ་སྦྲོན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ (the University of Bonn) ཡི་ཞོར་གཏོགས་ཀྱི་སྨན་ཁང་གི་མཁས་སྦྱོང་ཅན་གྱི་སྨན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། "རྟ་བྲག" ཅེས་པའི་ལས་གཞི་གསར་འཛུགས་གནང་མཁན་ཡང་ཡིན།

ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་ལགས་དང་རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་གཉིས་ནས་སྔོན་མ་འཁྲབ་སྟོན་མཉམ་གནང་བྱེད་ལ། ད་རེས་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་སྐབས་སུ་ཡང་གླུ་གཞས་མང་ཆེ་བ་མཉམ་དུ་འཁྲབ་སྟོན་གནང་།

ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་དང་རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན།
Tsering Topten Nelung and Lobsang Palden Tawo.

འདུག་སྟེགས་རྫོགས་པའི་འཁྲབ་སྟོན།

འཛུལ་བྱུང་འཚོང་འགོ་ཚུགས་པ་སྔ་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་། ཀོ་ལུམ་བྷི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་རའི་འཁྲབ་སྟོན་ཁང་འདུག་སྟེགས་བདུན་བརྒྱ་ཡོད་པའི་འཛུལ་བྱུང་ཡུན་ཐུང་ཞིག་ལ་བཙོང་ཚར་ཞིང་། ཕྱི་འགྱོར་པ་མང་པོས་སྟོན་ཚུད་ནས་འཛུལ་བྱུང་ཉོ་རྒྱུ་མ་ཡོང་བ་ལ་བློ་འགྱོད་བྱེད་བཞིན་ལོག་དགོས་བྱུང་། དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་འགན་འཛིན་པད་མ་འབུམ་ནས་ལྟད་མོར་ཕེབས་མཁན་རྣམས་ལ་འཚམས་འདྲི་དང་སྒྲགས་གླུ་པ་རྣམས་ཁོང་ཚོ་ལ་ངོ་སྤྲོད་གནང་སྐབས་ཚོམས་ཁང་ཡོངས་སུ་དགའ་སྤྲོའི་ཙུར་སྒྲས་ཁེངས། འདི་ནི་ལྟད་མོ་པ་མང་པོ་ཐེངས་དང་པོར་ཁོང་ཚོས་དགའ་སྣང་བྱེད་སའི་གླུ་གཞས་རྩོམ་མཁན་དང་དངོས་སུ་མཇལ་བ་ཡིན། དཔལ་མགོན་གྱི་གླུ་རྣམས་ལ་སྐད་གྲགས་ཆེན་པོ་རྒྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ཡོངས་ལ་སྨྱུལ་བཞིན་ཡོད། ནེ་ལུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་དང་རྟ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་གཉིས་ཀྱི་གླུ་གཞས་ནི་ཕྱི་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ཁྱབ་བརྡལ་དུ་སོང་བ་དང་། དེ་

Khangri Karpo." He is also co-composer of the soundtrack for the film *Living Buddha* (1992). A graduate of Heidelberg University, Dr. Tawo is a senior physician in the Klinikum Ludenscheid (affiliated with the University of Bonn), and founder of the Tadra-Project.

Tsering Topten Nelung and Lobsang Palden Tawo have a history of working together, and shared the stage for most of their numbers during the concert.

A sold-out performance

Despite somewhat sluggish advance sales, tickets for the 700-seat theater on the campus of Columbia University quickly sold out by starting time, leaving many latecomers to regret not planning ahead! The hall was buzzing with excitement as library director Pema Bhum greeted the audience and introduced the musicians. For many, it was the first time to see in person the creators of beloved songs and ballads. Palgön's songs are so popular that they often find their way into other Tibetan regions. The work of Tsering Topten Nelung and Lobsang Palden Tawo thrilled Tibetans in the diaspora community, and their popularity propelled their songs back into Tibet.

The sets by Nelung and Tawo were a blend of traditional works, including *Namthar* and *Toeshay* selections, as well as some brand new numbers such as "Ngatso Droway-lam," and the rousing "Tsering Tsomo." The crowd responded emotionally to older classics like "Nam Gongi Nyinda." Nelung and Tawo also delighted the audience with jokes and banter in between numbers, as well as some impromptu dancing. The two singers were at times joined by Dr. Tawo's daughter Serlha, who sang backup vocals. Serlha, who was born and raised in Germany, has performed with her father and Nelung on previous occasions, and her presence onstage reflected this ease and affinity for her father's creations. The duo plan to release a new recording in the near future, and audiences can look

ནས་རིམ་གྱིས་བོད་ཡུལ་ལ་བརྙོལ། ཉེ་ལྷུང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་དང་ཧ་བོ་བོ་བཟང་དཔལ་ལྡན་གཉིས་ཀྱི་གཞས་རྣམས་ལས་ཁག་ཅིག་ནི་ "རྣམ་ཐར" དང་ "སྟོད་གཞས" "ལྷ་བུའི་སྒྲོལ་རྒྱུན་གྱི་གཞས་ཡིན་ལ། ཁག་ཅིག་ནི་དཔེར་ན་ "ང་ཚོ་འགྲོ་བའི་ལམ་" ཟེར་བ་དང་ "ཚེ་རིང་མཚོ་མོ" ཟེར་བ་ལྷ་བུའི་གསར་བརྩམས་ཀྱི་གཞས་ཡིན། ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གཞས་སྙིང་གྲགས་ཅན་ "ནམ་གྱང་གི་ཉི་ཟླ" ཐོས་སྐབས་ལྟད་མོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་སེམས་འགུལ་ཐེབས་ནས་ལག་རྡེབ་བྱས། ཁོང་གཉིས་ནས་ཀུ་རེའི་གཏམ་གསུང་བ་དང་ཞབས་བྲོའི་ཉམས་མཚར་གྱིས་ལྟད་མོ་བ་རྣམས་ལ་ཡང་ཡང་གད་མོ་བསླངས། གླུ་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་འཕྲུལ་སྒྱུར་དུ་འཁྲབ་པའི་ཞབས་བྲོ་ལ་ཧ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་གྱི་སྲས་མོ་གསེར་ལྷ་ལགས་ནས་རམ་འདེགས་གནང་། གསེར་ལྷ་ལགས་ནི་འཛར་མན་ལ་འབྱུངས་ཏེ་འཚར་ལོངས་བྱུང་ཞིང་། མོ་རང་གི་ཕ་ཧ་བོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་དང་ཚེ་རིང་སྟོབས་ལྡན་གཉིས་ཀྱི་མཉམ་དུ་མཉམ་ལེན་ཐེངས་མང་པོར་གནང་ཡོད། གསེར་ལྷ་ལགས་གར་སྟེགས་ལ་མངོན་པ་དེས་མོ་རང་གི་ཨ་ཕའི་གསར་རྩོམ་ལ་ལྟོད་བག་དང་རྒྱུས་ཡོད་ཡིན་པ་གསལ་བར་མངོན། གླུ་པ་འདི་གཉིས་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་སྒྲ་འཇུག་གསར་པ་མི་འགྱངས་པར་འགྲེམས་སྤེལ་བྱེད་འཆར་ཡོད་པ་དང་། མི་མང་པོས་འདི་ལ་ཉན་ཐུབ་པར་སྒུག་ཡོད།

གླུ་པ་དཔལ་མགོན་གྱི་གླུ་སྐོར་ནི་ "ཨ་ཁུ་པད་མ" ཞེས་པའི་རྟུང་ལེན་གྱིས་འགོ་བརྩམས་སྐབས། ཚོགས་ཁང་ཡོངས་སུ་དགའ་འབོད་དང་ཐལ་མོ་རྡེབ་སྒྲས་ཁེངས། རྟུང་ལེན་དེའི་གླུ་ཚིག་ནི་འབྲོག་པའི་ངག་རྒྱུན་ལ་ཁྲུབ་ཡོད་པ་དེ་ལ་དཔལ་མགོན་ལགས་ནས་གསར་དུ་དབྱངས་སྒྲུར། རྟུང་ལེན་དེ་ཆེས་ཐོག་མ་ནི་དཔལ་མགོན་ལགས་ནས་ ༡༩༨༡ ལོར་ཀན་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁྲུལ་ཞེས་པའི་རྒྱང་བསྒྲགས་བརྒྱུད་ནས་འཁྲབ་ལེན་གནང་བ་དང་དེ་མ་ཐག་གཞས་གྲགས་ཅན་དུ་གྱུར། དཔལ་མགོན་གྱི་ད་རེས་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་གྱི་ནང་དུ་གླུ་དབྱངས་གསར་བརྩམས་རེ་ཟུང་ཡང་ཡོད་པ་ལས། "མཐོ་ལ་རྩེ་དབུ་འཕང་ཡར་ལ་བསྟོད།" ཟེར་བ་ལྟ་ནི་ཁྲོམ་ཆེན་གྱི་མདུན་དུ་བླངས་པ་ད་རེས་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན་པ་རེད། དཔལ་མགོན་ལགས་ནས་གླུ་དབྱངས་འདིའི་ནང་དུ་བོད་པ་རྣམས་རྫ་རི་དང་གངས་རི་ལ་དགའ་བའི་རང་བཞིན་དེ་མཚོན་ཡོད་སྟབས་གླུ་དབྱངས་འདི་ནི་ད་རེས་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་དམིགས་བསལ་ལེགས་སྐྱེས་སུ་འཚམས་པོ་ཡིན་པར་དགོངས། གླུ་དབྱངས་འདིའི་གླུ་ཚིག་ཚན་པ་མཐའ་མའི་ནང་དུ་ "ལ་རྩེ" ཞེས་པའི་མིང་ཡང་ཐོན་ཡོད། དཔལ་མགོན་ན་རེ་ "ངས་གླུ་འདི་ལ་དབྱངས་སྒྲུར་གྲུབ་པའི་བར་མཚམས་དེར་ང་ལ་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་མགྲོན་ཤོག་འབྱོར་ཏེ་ཨ་རི་ལ་འཁྲབ་སྟོན་གྱི་གདན་འདྲེན་གནང་སོང་། འདི་ནི་རྟེན་འབྲེལ་མ་བསྒྲིགས་རང་འགྲིག་ཅིག་རེད།"

གོ་སྐབས་དཀོན་པོ།

དཔལ་མགོན་ལགས་ཀྱི་འཁྲབ་སྟོན་ལ་ཟླ་བ་རིན་ཆེན་ལགས་དང་མགོན་པོ་ལགས་གཉིས་ནས་རམ་འདེགས་གནང་། གཞོན་སྐྱེས་གླུ་པ་འདི་གཉིས་ཀ་ཨ་མདོ་ནས་ཡིན་ཅིང་དེང་སང་ཨ་རི་ལ་གནས་སྡོད་ཡིན། ཟླ་བ་

དཔལ་མགོན། (དཀྱིལ།) ཟླ་བ་རིན་ཆེན། (གཡོན།) དང་མགོན་པོ། (གཡས།)

Palgön (*center*) accompanied by Dawa Rinchen (*left*) and Gonpo (*right*).

forward to hearing this new material.

With the first strums of "Akhu Pema," the first song of Palgön's set, the hall erupted into cheers and applause. The lyrics of the song are based on those of a nomad folk song, for which Palgön wrote a melody. The piece was first performed in the studios of the Broadcasting Station of Gannan Prefecture in 1981 and became an instant classic. Palgön's performance included some established hits mixed with newer songs, including "Raise Higher the Peak of the Mountain", the first public performance of this song. Palgön felt that the piece is a natural and fitting gift for Latse Library as it expresses Tibetans' attachment for high mountains and snowlands. The last stanza mentions a *latse* (mountain peak or pass). Also, Palgön relates, "It was just at the time when I was completing this song that I received the invitation from Latse Library to come to the United States for a performance. I felt this was auspicious."

A rare opportunity

Palgön was accompanied by Dawa Rinchen and Gonpo, two young Tibetans from Amdo who are currently living in the States. Dawa Rinchen, originally from Golok, started studying music at 15 years

རིན་ཆེན་གྱི་ཕ་ཡུལ་ནི་མགོ་ལོག་ཡིན་ཅིང་། ཁོང་རང་ལོ་ ༡༨ ཙམ་གྱི་སྔོན་ནས་གཞས་ལེན་འགོ་བརྩམས། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་སྒྲ་སྙན་གྱིས་གཙོ་བྱས་པའི་སྒྲ་ཆས་གཞན་པ་ཡང་རང་སྦྱོང་བྱས། ཟླ་བ་རིན་ཆེན་ལགས་ནས་བལ་ཡུལ་དང་། རྒྱ་གར། ཨ་རི་བཅས་སུ་ཁྲོམ་ཆེན་གྱི་མདུན་དུ་འཁྲབ་ལེན་གནང་མྱོང་བ་མ་ཟད། ཁོང་ནི་གླུ་ཚིག་གསར་རྩོམ་གནང་མཁན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། མགོན་པོ་ལགས་ཀྱང་ན་ཆུང་གི་དུས་ནས་རང་གི་ཕ་ཡུལ་རྔ་བར་གཞས་གཏོང་བར་དགའ། ད་ལྟ་ཁོང་གིས་བཏང་བའི་གླུ་གཞས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཤིག་སྒྲ་འཇུག་བྱེད་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཡོད། གཞོན་སྐྱེས་གླུ་པ་འདི་གཉིས་ནས་དཔལ་མགོན་ལགས་དང་ལྷན་དུ་འཁྲབ་སྟོན་གནང་རྒྱུ་བྱུང་བ་འདི་མི་ཚེའི་ནང་ལ་གོ་སྐབས་དཀོན་པོ་ཞིག་ཡིན།

ཁོང་གཉིས་ནས་གླུ་པ་དཔལ་མགོན་གྱི་འཁྲབ་ལེན་བྱེད་སྟངས་ལ་རང་སྦྱོང་རྒྱུན་རིང་གནང་ཡོད་པ་དང་། ད་རེས་ལ་སྟེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཐེངས་དང་པོར་ཞལ་འཛོམས་བྱུང་། ཁོང་གཉིས་ནས་ལ་སྟེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཕྱི་དྲོ་མང་པོར་དུས་ཡུན་རིང་པོར་སྒྲ་སྙན་རྡུང་ལེན་གྱི་མཁན་པོ་དང་མཉམ་དུ་རྡུང་ལེན་དང་། སྦྱོང་བརྡར། མན་ངག་ཞུ་བ་བཅས་བྱས། ལོ་གསར་གྱི་ཉིན་མོར་ཁོང་གཉིས་ཀྱང་དཔལ་མགོན་ལགས་དང་མཉམ་དུ་གར་སྟེགས་སྟེང་ལ་ཡོང་ནས་དཔལ་མགོན་ལ་སྒྲ་དངག་གཉིས་ཆ་ནས་རམ་འདེགས་གནང་། མགོན་པོ་ནས་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་གླུ་ཞིག་ཀྱང་ཁེར་ལེན་བྱས། ཟླ་བ་རིན་ཆེན་ནས་ཀྱང་"ཨ་ཕོ་ལུག་རྫི་"ཟེར་བ་བོད་ཀྱི་གླུ་གྲགས་ཅན་ཡ་ཏུང་གི་གླུ་དེ་བླངས་ཤིང་། ཟླ་བ་ལགས་འཛུམ་བག་ཅིག་དང་བཅས་ན་རེ་ "ངས་གླུ་འདི་ཡ་ཏུང་ནང་བཞིན་ལེན་མི་ཤེས་པ་ནི་ཚང་མས་ཤེས་གསལ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ངས་གླུ་འདི་བླངས་ནས་ཉིན་ཞིག་ཡ་ཏུང་དང་མཉམ་དུ་གླུ་བླངས་ནས་ལོ་གསར་གཏོང་ཐུབ་པའི་རེ་བ་སྟོན་པ་ཡིན།" ཟེར།

འཁྲབ་སྟོན་འདིའི་འཛུལ་བྱང་ལ་ཞལ་འདེབས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ཨ་སྒོར་ལྔ་རེ་ཡིན་ན་ཡང་། ལྟད་མོ་བ་གང་མང་གིས་དགའ་སྣང་གིས་གླུ་བ་རྣམས་ལ་དེ་ལས་ཀྱང་མང་བའི་གཞལ་འདེབས་གནང་། འཛུལ་བྱང་གིས་བསྡུས་པའི་ཞལ་འདེབས་ཚང་མ་གླུ་པ་རྣམས་ལ་ཕུལ།

གླུ་པ་གཙོ་བོ་གསུམ་གྱིས་ "ཨ་སྐྱིད་གྲོང་།" ཟེར་བའི་གཞས་འདི་བླངས་ནས་འཁྲབ་སྟོན་འདིའི་མཇུག་བསྒྲིལ། གླུ་པ་རེ་རེས་གཞས་དེའི་གླུ་ཚིག་ཚན་པ་རེ་རེ་བླངས་ཤིང་། ཚིག་རྐང་མཐའ་མ་དེ་གླུ་པ་གསུམ་གྱིས་མཉམ་ལེན་གྱིས་སྐྱར་ཟློས་བྱས། ལྟད་མོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཐལ་མོ་ཡང་ཡང་བརྡབས་ཤིང་ཡར་ལངས་ནས་དགའ་འབོད་བྱས།

བོད་པའི་ལྟད་མོ་བ་ཞིག་འཁྲབ་སྟོན་གྱི་ཚོམས་ཁང་ལས་ཐོན་སྐབས་ལ་སྟེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་ལས་བྱེད་པ་ལ་བརྗོད་དོན། "འདི་ནི་ང་རང་ནེའུ་ཡོག་ལ་ཡོང་ཚུན་གྱི་སྣང་བ་སྐྱིད་ཤོས་ཀྱི་ཉིན་མོ་ཡིན།"

old, and is self-taught in *dranyen,* mandolin, and piano. He has given public performances in Nepal, India, and the U.S., and is a song-writer as well. Gonpo began enjoying music as a small boy in his native Ngaba, and currently has plans to record an album. Meeting Palgön was a once in a lifetime opportunity for the two young artists, who had long studied his musical style, but met him for the first time at Latse. They spent many long afternoons at Latse Library, playing, practicing, and exchanging ideas with the musical pioneer. They later joined Palgön onstage at the Losar concert for his sets, adding rich accompaniment on the mandolin alongside Palgön's *dranyen*. Gonpo was featured in a solo, for which he played a traditional Amdo party song. Dawa Rinchen also performed a solo number, "A pho lug dzi," or "The Shepherd," a song by famous Tibetan singer Yadong. "Of course everyone knows that I cannot sing like Yadong," Dawa smiled, " but by singing this I express my wish that we will one day be able to celebrate Losar with him."

Tickets for the concert were for a suggested donation of five dollars, but many concert-goers demonstrated a deep appreciation for the artists by donating much more. The entirety of ticket proceeds and donations went directly to the artists.

The concert ended with the ensemble of singers joining together in "Achi dro (What a Happy Village!)" with each singer taking a stanza and everyone joining up on the refrain. The audience clapped in time and gave the performers a standing ovation.

Said one Tibetan audience member to the library staff as he was leaving the concert hall, "This is the most fun I've had since moving to New York."

རྒྱལ་སྤྱིའི་མཁས་པའི་གསུང་བཤད་ཀྱི་ཕྲེང་བ།

ལྷ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་གི་མཁས་པའི་གསུང་བཤད་ཀྱི་ཕྲེང་བ་མུ་མཐུད་ནས་སྤེལ། འདས་ལོར། རྒྱ་ནག་པེ་ཅིན་ན་ཡོད་པའི་ཀྲུང་གོ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་མཁས་པ། ལེགས་སྦྱར་སྐད་ཀྱི་ཡིག་རིགས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན། གསང་བདག་ལགས་ནས་ ༢༠༠༤ ལོའི་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༢ ཉིན་ལ་ལྷ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ "བོད་དུ་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་པ་ཐོན་རིམ།" ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞིའི་ཐོག་ནས་གསུང་བཤད་གནང་། གསུང་བཤད་འདི་ནི་ལོ་གསུམ་གྱི་རིང་ལ་ལྷ་རམས་པའི་དགེ་བཤེས་ཐོན་ལུགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་གཞི་བཅོལ་བྱས་ཡོད། ལོ་དེའི་ལོ་མཇུག་ཙམ་ལ་ལྷ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་ཕྲ་རན་སི་ཡི་གྲོང་ཁྱེར་པ་རིས་སི་ན་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གནས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་(National Institute of Oriental Languages and Civilizations) ཡི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་ Heather Stoddard (བདེ་སྒྲིན་བཟང་མོ།) གདན་འདྲེན་ཞུས། དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་བདེ་སྒྲིན་བཟང་མོ་ལགས་ནི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དང་། ལོ་རྒྱུས། སྒྱུ་རྩལ་བཅས་ལ་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་མཁས་པ་ཐོག་མའི་གྲས་ཡིན་ལ། ༢༠༠༣ ལོར་ལ་ལྷ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་འཁྲུངས་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཐམ་པ་འཁོར་བའི་རྗེས་དྲན་ཚོགས་འདུ་ཚོགས་ཚོགས་སྐོར་གཙོ་སྐྱོང་བའི་གྲས་ཀྱང་ཡིན། མཁས་དབང་བདེ་སྒྲིན་བཟང་མོ་ནས་ "དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་མཇུག་དང་ཉེར་གཅིག་གི་འགོ་ལ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ལྟེ་གནས་གལ་ཆེན་ཞིག་གི་ཚུལ་གྱིས་འབུར་དུ་ཐོན་ཡོང་བའི་ རེབ་གོང་།" ཞེས་པའི་བརྗོད་གཞིའི་ཐོག་ནས་གསུང་བཤད་གནང་། མིས་བོད་སྐད་ཀྱིས་ཉན་མཁན་རྣམས་དང་གླིང་མོལ་གནང་གིན་གསུང་བཤད་གནང་། ༢༠༠༥ ལོའི་དཔྱིད་ཀར། འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནས་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་ ༥༠ ཡི་ནང་གི་རང་གི་མྱོང་བ་དོ་མ་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱུང་རིང་དང་པོར་ངོས་འཛིན་བྱེད་པའི་ཁོང་གི་སྐྱུང་རྩོམ་ "སྐལ་བཟང་མེ་ཏོག" གི་སྐོར་ལ་གསུང་བཤད་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པ་ཞིག་གནང་། ལྷ་སར་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་མཁས་དབང་པ་སངས་དབང་འདུས་མཆོག་ནས་ "བོད་བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་བཙན་པོ་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱི་བང་སོའི་སྐོར་གྱི་ཞིབ་འཇུག་གི་འབྲས་བུ།" ཞེས་པའི་གསུང་བཤད་གནང་། ཟླ་ ༨ བའི་ཚེས་ ༢༣ ཉིན་ལ་ལྷ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་ཁོ་ཚེ་ཚུལ་ཁྲིམས་གདན་འདྲེན་ཞུས་ནས་

Speakers from Around the Globe featured at Latse Lecture Series

Latse Library continued to host lectures and talks featuring speakers from around the world. In June 2004, the library hosted **Sang Dhak**, a researcher at the Chinese Center for Tibetan Studies in Beijing. A widely-respected scholar of Sanskrit, Sang Dhak's talk "The Lharampa Geshe System of Tibet", was based on over three years of research on the Geshe Lharampa monastic education system. Later that year, Latse was pleased to welcome back Professor **Heather Stoddard** of the National Institute of Oriental Languages and Civilizations, Paris, France. Professor Stoddard is a foremost scholar of Tibetan literature, history, and art and was a panelist at the Gedun Choephel Centennial Conference held at Latse in 2003. Dr. Stoddard presented her talk entitled "The Emergence of Rebkong (Tongren) as an Important Center of Tibetan Culture in the Late 20th-Early 21st Century" in Tibetan and interacted closely with an engaged audience. In the spring of 2005, **Jambian Gyamco** presented an engaging talk on his experiences growing up in Khams during the 1950s, as well as his work *Gesang Meiduo* (Lucky Flower), considered to be the first modern Tibetan novel. **Pasang Wangdu** of the Tibetan Academy of Social Sciences in Lhasa made a fascinating presentation with "Research and historical findings on Tibetan Imperial Period Tombs of non-royal lineages."

ཨ་ལེ།
Alai

དཔེ་མཛོད་འགན་འགན་འཛིན་པད་མ་འབུམ་དང་མཉམ་དུ་བཀའ་མོལ་གྱི་ཚུལ་གྱིས་གསུང་བཤད་གནང་། ཁོ་ཚེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ནི་ "གངས་ལྗོངས་རིག་བཅུའི་སྙིང་བཅུད་ཆེན་མོ་" ཞེས་པའི་དཔེ་ཚོགས་དེ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་གནང་མཁན་དང་དེའི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཡིན། བདུན་ཕྲག་དེའི་མཇུག་ཏུ་གྲགས་ཅན་གྱི་སྒྲུང་རྩོམ་པ་ཨ་ལེ་ལགས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་གུང་ཚིགས་ཀྱི་དུས་དང་བསྟུན་ནས་ཕེབས་ཏེ་རང་ཉིད་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་པའི་ངོས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་གསུང་བཤད་གནང་ཞིང་། གསུང་བཤད་ཀྱི་རྗེས་སུ་དྲི་བ་དྲིས་ལན་གྱི་ཡོ་ལང་འཕེལ། ཨ་ལེ་ཡི་ "རྡུལ་འཚུབ་དྭངས་སོང་།" ཟེར་བའི་སྒྲུང་རྩོམ་དེ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་བྱ་དགའ་མཐོ་ཤོས་མའོ་ཏུན་གྱི་བྱ་དགའ་ཐོབ། སྒྲུང་རྩོམ་དེ་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཚར་ཏེ་དེ་ལ་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་དཔྱད་བརྗོད་འཁྲུག་པོ་སྤེལ་ཡོད། སྦྲང་ཆར་ཞེས་པའི་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་དུས་དེབ་དེ་ལ་སྒྲུང་རྩོམ་དེ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་སྤེལ་དང་སྤེལ་བཞིན་པ་ཡིན།

ཟླ་བ་ ༥ བའི་ནང་ལ་གློག་བརྙན་བཟོ་མཁན་ **Cynthia Chao** ཞེས་པས་མོ་རང་གིས་བཟོས་པའི་གློག་བརྙན་ཐུང་ངུ་ "མཚོ་སྔོན་ལ་དགའ་བ།" ཟེར་བ་དེ་བསྟན། གློག་བརྙན་དེའི་ནང་དུ་བོད་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཛམ་ཐང་གི་ཇོ་ནང་པའི་དགོན་པ་ཞིག་གི་གྲྭ་པའི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བ་མངོན་སྟོན་བྱས་ཡོད། Cynthia Chao ཡི་ཕ་ཡུལ་ཐའི་ལྭན་ཡིན་ལ། མོས་གློག་གཟུགས་འདྲ་པར་དུ་ཕབ་ཡོད་པའི་གློག་བརྙན་བཟོ་སྐབས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་རྣམས་བསྟན་ཏེ་ལྟད་མོ་བ་དང་དྲི་བ་དྲིས་ལན་ཡང་བྱས།

འཇིགས་མེད་ཕུན་ཚོགས།
Dr. Jigme Phuntsok

དེ་ནས་བདུན་ཕྲག་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ཨེམ་ཇེ་**འཇིགས་མེད་ཕུན་ཚོགས་**ནས་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ "དེང་རབས་དུས་སྐབས་ཀྱི་བོད་སྨན་" ཞེས་པའི་གསུང་བཤད་གནང་ཞིང་། ཁོང་གི་བོད་སྨན་གྱི་ལས་སྒོ་ "མཚོ་སྔོན་འཇིགས་མེད་བོད་སྨན་བཟོ་གྲྭ" ཡི་སྐོར་དང་ "མཚོ་སྔོན་འཇིགས་མེད་བོད་སྨན་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།" གཉིས་ཀྱི་སྐོར་ལ་གསུང་བཤད་ཞིབ་རྒྱས་གནང་། ཨེམ་ཇེ་འཇིགས་མེད་ཕུན་ཚོགས་ནི་མདོ་སྨད་ཀྱི་ནང་པའི་གྲྭ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་ནི་བོད་ཡོངས་ན་སྒེར་ལ་དབང་བའི་སྨན་གྱི་ཁེ་ལས་གཅིག་པོ་འདི་གསར་འཛུགས་གནང་མཁན་ཡང་ཡིན། ཨེམ་ཇེ་འཇིགས་མེད་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་ནི་རེབ་གོང་ཡིན། བོད་སྨན་ལ་མཁས་མྱོང་སྐད་གྲགས་ཅན་ཁོང་གིས་སྨན་གཞུང་དང་སྨན་བཅོས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་གཉིས་ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་སྨན་རིགས་གསར་པ་གསར་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། ཡང་ཨེམ་ཇེ་**བསྟན་འཛིན་གྲགས་པ་**ལགས་ནས་བོད་སྨན་གྱི་བརྗོད་གཞི་གཞན་པ་ཞིག་སྟེ། "ལུས་པོ་དང་སེམས་པ་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ།" ཟེར་བའི་ཐོག་གནས་གསུང་བཤད་གནང་།

On April 23, the library hosted Geshe **Khotse Tsulkhrim** in conversation with library director Pema Bhum. Khotse Tsulkhrim is the editor-compiler of the large-scale compilation project *The Grand Collection of Quintessence of the Tibetan Ten Sciences*. Later that week, famous novelist **Alai** came to the library for a lunchtime discussion of his experiences as a writer, which was followed by a lively question and answer session. Alai's *Red Poppies* won the Mao Dun Prize, China's highest literary award, and was translated into English to glowing reviews in the west. The novel has also been translated into Tibetan and has been and continues to be published serially in *Light Rain*, the literary journal from Xining.

In May, Filmmaker **Cynthia Chao** gave a screening of her short film "Love for Qinghai,"an intimate glimpse into the daily life of Lom-gya Monastery of the Jonang-pa in Dzamthang, eastern Tibet. Ms. Chao, who is originally from Taiwan, also showed slides from her film-making experience, and fielded questions from the audience.

One week later, **Dr. Jigme Phuntsok** presented "Tibetan Medicine in Modern Times" where he spoke at length about his medical enterprise The Qinghai Jigme Tibetan Medicine Co. and the Qinghai Jigme Tibetan Medicine Research Institute, the former being the only privately-owned enterprise started up by a Buddhist monk in eastern Tibet. Dr. Jigme is a well-known specialist of Tibetan medicine from Rebkong who has developed new kinds of medicine with technology combining Tibetan medical theory and clinical experiences. Another lecture on Tibetan medicine focused on another angle: "The Relationship Between Mind and Body." **Dr. Tenzin Dakpa** is a gradaute and presently senior doctor of the Men-Tsee-Khang, the Tibetan Medical and Astrological Institute, Dharamsala,

ཨེམ་རྗེ་བསྟན་འཛིན་གྲགས་པ་ལགས་ནི་རྒྱ་གར་རྡ་རམ་ས་ལའི་བོད་ཀྱི་སྨན་རྩིས་ཁང་ནས་ཐོན་ཅིང་ཉེ་ཆར་བར་དུ་དེའི་ནང་གི་སྨན་པ་ཡང་ཡིན། ད་ལྟ་ཁོང་ནི་གྲོང་ཁྱེར་ནེའུ་ཡོག་ལ་གདན་བཞུགས་གནང་ཡོད་པ་དང་། རྡ་སའི་སྨན་རྩིས་ཁང་གི་ཡན་ལག་ཏུ་སློབ་སྟོན་ཡང་གནང་གི་ཡོད།

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་གུ་རུ་སྐྱིད་ལ་གསུང་བཤད་ཅིག་བཀོད་སྒྲིག་བྱས། གུ་རུ་སྐྱིད་ནི་རྒྱ་ནག་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ལན་གྲོའུ་གྲོང་ཁྱེར་ན་ཡོད་པའི་ནུབ་ཕྱོགས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཨང་རྩིས་སྡེ་ཚན་གྱི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་ཡིན། མོ་ནི་ཁོང་ཚོའི་མི་རབས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་ཐོག་མར་དེང་སང་གི་ཚན་རིག་བོད་སྐད་དུ་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་མཁན་གྱི་གྲས་ཡིན། མོ་ནི་ཨང་རྩིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་། ཨང་རྩིས་ཀྱི་སློབ་གསོ། མཁར་ལས་དང་ཐང་གའི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་རྩིས་རིག་པ། བོད་ཀྱི་སྐར་རྩིས་རིག་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་དཔེ་དེབ་དང་རྩོམ་ཡིག་སྐོར་ཞིག་གི་རྩོམ་པ་པོ་ཡང་ཡིན། མོའི་གསུང་བཤད་ནི་ཨང་རྩིས་དེ་བོད་སྐད་དུ་དཔེ་ཁྲིད་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཡིན།

སྙན་ངག་མཁན་གྱི་ས་སྟོད་ཅིག

༢༠༠༤ ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༢ ཉིན་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་སྙན་ངག་མཁན་རྣམས་ལ་ "ངག་མདོངས་བདག་མེད་ཀྱི་སྙན་ངག་གི་ས་སྟོད" ཅིག་སྤེལ། "ངག་མདོངས་བདག་མེད།" ནི་ངག་སྒྲ་སྐྱེད་སྤྲད་ཀྱི་མདོངས་མོ་ལྟ་བུ་དེ་ (microphone) སུས་ཀྱང་རང་དབང་གིས་ལག་ཏུ་བླངས་ཏེ་རང་གིས་བཤད་འདོད་པ་ཞིག་བཤད་ཆོག་པ་དང་ཀློག་འདོད་པ་ཞིག་ཀློག་ཆོག་པ་དེ་ཡིན། འདི་ནི་ཨ་རི་ལ་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་སྙན་ངག་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་བརྩམས་ཆོས་གསར་པ་རྣམས་ཉན་པ་པོ་རྣམས་ལ་སྤེལ་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན། ཨ་རི་ལ་བཀོད་སྒྲིག་གཞིར་བཟུང་གིས་སྙན་ངག་ཀློག་ས་དང་། བཀོད་སྒྲིག་ཅི་ཡང་མེད་པར་སྐབས་ཐོག་རང་དང་ཚོད་ལྟའི་རྩལ་གྱིས་ "ངག་མདོངས་བདག་མེད།" ཀྱིས་སྙན་ངག་ཀློག་ས་ཡང་ཡོད། ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་ལས་འགུལ་འདི་འདྲ་སྤེལ་བ་ནི་ད་རེས་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན་ལ། འདི་ལ་ཞུགས་མཁན་གྱི་མི་གྲངས་ཉུང་ན་ཡང་ཞུགས་མཁན་རེ་རེའི་སྙིང་ནས་སྙན་ངག་ལ་བློ་ཁ་ཕྱོགས་ཡོད་པ་དང་དེ་ལ་བརྩི་མཐོང་ཆེ་བའི་ངང་ཚུལ་མངོན་པར་གསལ། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་སྙན་ངག་མཁན་གྲགས་ཅན་ཡི་དམ་ཚེ་རིང་མཆོག་སྐུ་ཚེའི་འཕེན་པ་རྫོགས་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བའི་སྐབས་ཡིན་སྟབས། སྙན་ངག་ཀློག་འགོ་མ་བརྩམས་སྔོན་ལ་སྙན་ངག་མཁན་ཚང་མས་སྐུ་

India. Dr. Dakpa, now lives in New York City, and serves as Resident Health Advisor at the Medicine Buddha Healing Center, the first U.S. branch of Men-Tsee-Khang.

Latse was also very pleased to host a lecture by Professor **Guru Kyi**, an associate professor in the Department of Mathematics at the Northwest University for Nationalities in Lanzhou, Gansu Province, P.R. China. Guru Kyi is a pioneer of her generation for teaching sciences in the Tibetan language. She is the author of several books and articles covering principles of mathematics, mathematics education, Tibetan mathematics in architecture and thangka painting, and Tibetan astronomy. Her talk focused on the history and current situation of teaching mathematics in the Tibetan language.

An Evening for Poets

On November 12, 2004, Latse hosted an Open Mike Poetry Night open to all area Tibetan poets. For those unfamiliar with the concept, "mike" is short for microphone, and an open microphone means that anyone is welcome to approach the microphone and recite what they wish. This activity is a popular method in America for poets to share with audiences new materials and new styles. There are clubs and venues devoted to both planned poetry readings, and the more casual and

དབང་ཕྱུག་ཚེ་བརྟན།
Wangchuk Tseten

གཤེགས་སྙན་ངག་པ་ཁོང་ལ་སྨོན་ལམ་དབྱངས་འདོན་བྱས། སྐབས་དེར་དབང་ཕྱུག་ཚེ་བརྟན་ལགས་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་སྐུ་མགྲོན་དུ་ཕེབས་ཡོད་ལ། ཁོང་གིས་སྙན་ངག་པ་དེ་ལ་རྗེས་དྲན་གྱི་གུས་བསྟོད་སྟོན་སོང་གིས་ཡི་དམ་ཚེ་རིང་མཆོག་གི་སྐུ་ཚེའི་མཐའ་མཇུག་མཐོང་སྣང་འགའ་ཞིག་གི་སྐོར་ལ་གསུང་བཤད་སེམས་འགུལ་ཐེབས་པ་ཞིག་གནང་། དབང་ཕྱུག་ཚེ་བརྟན་ནི་ཁོང་རང་སྙན་ངག་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཁར་ཁོང་ནི་ "བོད་མིའི་རིག་གནས་དྲ་རྒྱ" (www.tibetcul.com) གསར་འབྱེད་གནང་མཁན་གྲས་ཀྱང་ཡིན། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྙན་ངག་ཁ་ཤས་གྱེར་ཀློག་གནང་། ཡི་དམ་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱི་སྐུ་པར་ཆེ་སྐྱེད་བྱས་པ་ཞིག་ཚོགས་ཁང་གི་མདུན་དུ་བཤམས་ཡོད། ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ཀུན་བཟང་རྒྱལ་ལགས་ནས་ཀྱང་ཁོང་རང་དགའ་བའི་ཡི་དམ་ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱི་སྙན་རྩོམ་ཁ་ཤས་ཀློག་འདོན་བྱས།

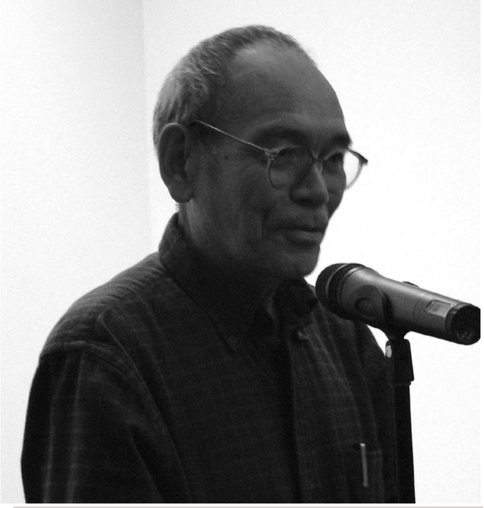

ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་འཇམ་དཔལ།

Professor Jamspal of Columbia University

ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་འཇམ་དཔལ་ལགས་ནས་ཐོག་མར་སྙན་རྩོམ་ཞིག་དེང་རབས་དབུས་གཙང་སྐད་དུ་བསྒྲགས་ཤིང་། དེ་ནས་ཁོང་གི་ཕ་སྐད་ལ་དྭགས་སྐད་དུ་བསྒྲགས། དེ་ནས་ཚོགས་ཞུགས་པ་གཞན་པ་ཚང་མ་ཡང་ལ་དྭགས་སྐད་དུ་ཀློག་ཏུ་བཅུག ལ་དྭགས་སྐད་དུ་ཀློག་སྐབས་མིང་གཅིག་གི་མགོ་འདོགས་སྔོན་རྗེས་མང་ཆེ་བའི་སྒྲ་ཐོན་པ་དེ་ལ་ཚོགས་ཞུགས་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་དབང་ཤོར། བློ་བཟང་ནམ་མཁའ་ནས་ཁོང་གིས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བྲིས་པའི་སྙན་རྩོམ་ཁག་ཅིག་གྱེར་ཀློག་བྱས། གཞོན་སྐྱེས་སྙན་ངག་པ་འདིས་སྐད་ཡིག་གཞན་པ་ཞིག་གི་ནང་ལ་ཚོད་ལྟའི་ཚུལ་གྱིས་བྲིས་པའི་སྙན་ངག་གི་ནང་དུ་དགའ་སྣང་དང་རྟོག་འཆར་གཉིས་སྤེལ་མར་མངོན་ཡོད་ལ། སྙན་རྩོམ་གྱི་ནང་དུ་སྟོན་པ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ནས་དེང་རབས་ཚན་རིག་གི་འཕྲུལ་ཆས་ལ་བརྟེན་ནས་ནམ་མཁའི་དབྱིངས་ལ་སྐྱོད་མིའི་བཅས་ཀྱི་བར་བརྗོད་ཁོངས་ཡངས་མོ་བྱས་ཡོད། སྦྱིན་པ་དར་རྒྱས་ནས་ཁོང་རང་གི་བརྩམས་ཆོས་ "པོ་ཏ་ལའི་མདུན་གྱི་གསོལ་འདེབས།" ཟེར་བ་གྱེར་ཀློག་བྱས་ཤིང་། དེའི་ནང་ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་དེང་སྐབས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཀྱི་མཐོང་ཚུལ་མངོན་ཡོད། ■ ■

experimental "open mike." This was the first time Latse has held such an event, and while the participants were few, they proved to be extremely dedicated and respectable poets in their own right. As the evening came soon after the death of famed Tibetan poet Yidam Tsering (see related article in this issue), the Poetry Night started off with everyone reciting together some prayers for the deceased laureate. Wangchuk Tseten who was visiting Latse at the time, then paid homage to the memory of Yidam Tsering, speaking movingly of the latter's last moments on earth. Enlarged photographs of the poet were displayed in the event room. Trace Foundation's Kunsang Gya read some of his favorite Yidam Tsering poems. Wangchuk Tseten, who is also a well-known poet and a co-founder of the *tibetcul.com* website, then recited some of his own works.

Professor Jamspal of Columbia University opened the "open mike" portion of the evening by reciting a poem first in modern Central Tibetan dialect, and then in his native Ladakhi dialect, inviting the rest of the audience to join him. The group was delighted to explore the intricacies of Tibetan spelling, as spoken Tibetan in Ladakhi retains the sounds of all letters used to spell a word (for example, Pö kay (Tibetan language) is pronounced "Böd sket.") Lobsang Namkha presented a selection of his poems written in English. This young poet's experiments in writing in a different tongue was alternately charming and imaginative, with allusions that ranged from Buddha to astronauts. Jinpa Dhargay recited his own carefully wrought work "Prayers Before the Potala" (Po ta la'i mdun gyi gsol 'debs) reflecting his thoughts on the current Tibetan situation. ■ ■

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ དེང་རབས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གནས་སྟངས་ལ་གྲོས་མོལ་བྱས་པ།

༢༠༠༥ ཟླ་ ༢ ཚེས་ ༢༦ ཉིན། ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་དེང་རབས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་སྐོར་ལ་གྲོས་མོལ་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་བསྐངས་ཤིང་། དེར་བོད་པ་སྒྱུ་རྩལ་པ་གསུམ་གྱིས་གཙོ་བྱས་ཏེ། མིའི་རིགས་རིག་པ་དང་། སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ། འགྲེམས་སྟོན་ཁང་གི་མཁས་པ་བཅས་ཀྱང་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཡོད། ཚོགས་འདུ་འདི་ནི་གྲོང་ཁྱེར་ནེའུ་ཡོག་ན་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཁང་པར་ "རྙིང་སྲོག་སྙིང་པ། སྒྱུ་རྩལ་གསར་པ།" ཞེས་པའི་འགྲེམས་སྟོན་དེ་དང་ལྷན་ཐབས་སུ་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཚོགས་སོ། འགྲེམས་སྟོན་དེར་གོང་དཀར་རྒྱ་མཚོ་དང་(དབྱིན་ལན་གྱི་ལོན་ཊོན་ནས་ཕེབས།)། ཀརྨ་ཕུན་ཚོགས(ཨོ་སི་ཊྲེ་ལི་ཡ་ནས་ཕེབས།) བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ(ཨ་རིའི་ཁ་ལོར་ར་ཌོ་ཡི་གྲོང་ཁྱེར་བོལ་ཌར་ཞེས་པ་ནས་ཕེབས།) བཅས་སྒྱུ་རྩལ་པ་གསུམ་གྱི་

Latse Hosts
Discussion on Contemporary Tibetan Art Movement

On February 26, 2005, Latse Library hosted a roundtable discussion on contemporary Tibetan art with three Tibetan artists as well as invited scholars from the fields of anthropology, art history and museum studies. This event was held in conjunction with the opening of "Old Soul, New Art," an exhibition of contemporary Tibetan art at Tibet House New York. The exhibit featured the works of the three artists: Gonkar Gyatso (London, U.K.), Karma Phuntsok (Australia) and Losang Gyatso (Boulder, Colorado, U.S.A.). The panel discussants included

ཚོགས་ཆུང་གྲོས་མོལ། གཡོན་ཕྱོགས་ནས། **Dr. Clare Harris** བློ་བཟང་རབ་རྒྱས། **Leigh Miller** བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། ཀརྨ་ཕུན་ཚོགས། གོང་དཀར་རྒྱ་མཚོ།

Panel discussion (from left to right): Dr. Clare Harris (front left), Dr. Losang Rabgey, Leigh Miller, Losang Gyatso, Karma Phuntsok and Gonkar Gyatso.

རི་མོའི་བརྩམས་ཆོས་རྣམས་འགྲེམས་སྟོན་བྱས་ཡོད། གྲོས་མོལ་གཏམ་བཤད་གནང་མཁན་གྱི་གྲས་སུ་ Dr. Kathryn Selig Brown(རུ་ཅུ་སྒྲིན་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་།) དང་། Susan Chen (ཨེ་མོ་རི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) Karl Debreczeny (ཤི་ཁ་སྒོ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) Dr. Clare Harris (དབྱིན་ལན་གྱི་ཨོག་སི་ཧྥོར་ཊེ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) Dr. Margaret McLagan (ནེའུ་ཡོག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) Leigh Miller (ཨེ་མོ་རི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) བློ་བཟང་རབ་རྒྱས་ (བིར་ཇི་ནི་ཡ་ཡི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) བཅས་ཡོད། Dr. Carole McGranahan (ཁ་ལོར་ར་ཌོ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ།) ཚོགས་འདུ་འདི་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་མཁན་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཚོགས་འདུ་འདི་ལ་ཞུགས། ཚོགས་འདུ་འདི་ལ་མི་སུ་ཡང་ཉན་དུ་ཡོང་ཆོག་ཅིང་། གསུང་བཤད་རང་མོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཚོགས་ཡོད། ཚོགས་འདུའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་གསུམ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ༡) བློ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་རི་མོའི་རྒྱུད་པ། སྲོལ་རྒྱུན་ནས་དེང་དུས་ལ་སླེབས་པའི་སྒྱུ་རྩལ་དེས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་དེ་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་འབྲི་སྟངས་ནས་དེང་རབས་ཀྱི་འབྲི་སྟངས་ལ་འགྱུར་བ། ༢) རི་མོ་འབྲི་ཁང་དུ། འཆར་སྣང་དང་། ཤུགས་རྐྱེན། འཆར་སྒོ ༣) སྒྱུ་རྩལ་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར། རི་མོ་ལ་ལྟ་མཁན་དང་། རི་མོ་པའི་ཚོགས་སྡེ། རིག་གཞུང་གི་དབྱེ་ཆོས་བཅས་སོ། ཚོགས་སྐོར་རེ་རེའི་མཇུག་ཏུ་དྲི་བ་དྲིས་ལན་སྤེལ་ནས་གསུང་བཤད་གནང་མཁན་དང་ཉན་མཁན་གཉིས་བར་གྱི་ཤེས་རྟོགས་ཇེ་ཟབ་ཏུ་བཏང་།

"བླ་སྲོག་རྙིང་པ་དང་། སྒྱུ་རྩལ་གསར་པ།" ཟེར་བའི་འགྲེམས་སྟོན་དེ་ནི་ཐེངས་དང་པོར་སྐད་གྲགས་ཅན་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་པ་འདི་གསུམ་པོ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཐོག་ལ་སྤེལ་བ་ཡིན། འགྲེམས་སྟོན་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ནང་དུ་དེང་རབས་བོད་མིའི་ངོ་བོ་མཚོན་པའི་གདོང་རིས་ཀྱི་འདྲ་པར་སྣ་མང་དང་། དམིགས་བསལ་གྱི་གནས་བབ་འོག་གི་ནང་ཆོས་ཀྱི་ཆོས་སྐྱོང་ལ་གོ་དོན་གསར་སྒྲིན་གྱི་རི་མོ། བོད་ཀྱི་བླ་སྲོག་མངོན་པར་མཚོན་པའི་དེང་རབས་ཀྱི་རི་མོ་ངོས་གཙང་བཅས་བསྒྲིགས་ཡོད། རི་མོ་འགྲེམས་སྟོན་འདི་ནི་ "མེ་ལྕགས་དེང་དུས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ལྟེ་གནས།" ཟེར་བ་དེ་སྒོ་འབྱེད་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན། ལྟེ་གནས་དེ་ནི་ཨ་རིའི་མངའ་སྡེ་ཁ་ལོར་ར་ཌོ་ཡི་གྲོང་ཁྱེར་བོལ་ཌེར་ཟེར་བ་དེར་ཡོད་ལ། བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ལགས་ནས་ ༢༠༠༤ ལོ་གསར་འཛུགས་བྱས། ཏ་མར་སི་ཁོ་གིན་ (Tamar Scoggin) ནི་མེ་ལྕགས་ཀྱི་ལས་གཞི་དོ་དམ་པ་ཡིན་ལ། མོས་ད་རེས་ཀྱི་འགྲེམས་སྟོན་འདི་བཀོད་སྒྲིག་གནང་། འགྲེམས་སྟོན་འདི་ ༢༠༠༥ ལོའི་ཟླ་ ༥ བའི་ཟླ་སྟོད་བར་དུ་བོད་ཀྱི་ཁང་པ་ཞེས་པར་བྱས། ༢༠༠༥ ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པར་འགྲེམས་སྟོན་འདི་མངའ་སྡེ་ཨད་ལན་ཏ་ཡི་གྲོང་ཁྱེར་ཇོར་ཇི་ཡ་ན་ཡོད་པའི་ཨེ་མོ་རི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ (Emory University) ལ་བསྐྱོད། མེ་ལྕགས་དེང་དུས་བོད་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ལྟེ་གནས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་རྒྱས་མཁྱེན་འདོད་ཡོད་པ་རྣམས་དེའི་དྲ་རྒྱ་ www. mechakgallery.com ལ་ཕེབས་རོགས།

Dr. Kathryn Selig Brown (Rubin Museum of Art); Susan Chen (Emory University); Karl Debreczeny (University of Chicago); Dr. Clare Harris (Oxford University); Dr. Margaret McLagan (New York University); Leigh Miller (Emory University) and Dr. Losang Rabgey (University of Virginia). Dr. Carole McGranahan (University of Colorado) also participated as one of the main organizers of the discussion. The event, which was open to the general public, was held in a roundtable format, and covered three main topics of discussion: Unexpected Lineages: from Traditional to Contemporary Tibetan Art, which explored the path Tibetan art has taken from the traditional style to that of the modern age; In the Studio: Imagination, Influence and Inspiration; and The Mandala of Art: Audience, Community and Cultural Identity. Question and answer sessions at the end of each panel enriched the understanding between the gathered discussants and the audience.

The "Old Soul, New Art" exhibition was the first joint exhibition of these three distinguished artists in the emerging field of contemporary Tibetan art. Exhibition works ranged from photographic prints that explore the many faces of contemporary Tibetan identity, to reinterpreted paintings of Buddhist deities in extraordinary circumstances, to thoroughly modern paintings that explore the Tibetan soul. This exhibition is also the inaugural project for the Mechak Center for Contemporary Tibetan Art based in Boulder, Colorado; the Center was founded in 2004 by Losang Gyatso. Tamar Scoggin, project manager of the Mechak Center, curated this historical exhibition. The exhibit was up at Tibet House through early May 2005. In November 2005 it traveled to Emory University in Georgia, Atlanta. For more information on Mechak Center for Contemporary Art, please visit their website: www. mechakgallery.com.

ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་བཞི་དང་། རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་དེབ་གསུམ།

The Dictionary of New Terms and The Chinese-Tibetan Dictionary

■ པད་མ་འབུམ།

■ **Pema Bhum**

རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་གཞུང་གིས་ ༡༩༥༠ ཙམ་ལ་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་དབང་སྒྱུར་བའི་འགོ་ཚུགས་རྗེས། འཛིན་སྐྱོང་དང་ལྟ་བའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་དང་གཅིག་གྱུར་ཡོང་ཆེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་ལྟ་བའི་ཡིག་རིགས་གང་མང་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་འཛིན་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་དང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་དག་གིས་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་འགོ་བཙུགས།

དེ་དུས་ལོ་ཙ་བ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བྱའི་དོན་མ་ནོར་བར་སྒྱུར་བ་དང་ཐ་སྙད་གཅིག་གྱུར་ཡོང་བར་རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ཅིག་དགོས་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་མིང་གསར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ནས་མིང་གི་འགྲེལ་བཤད་རྣམས་དོར་ཏེ་མིང་རྐྱང་རྣམས་བོད་ཡིག་ལ་སྒྱུར་འགོ་བཙུགས། དེ་ལྟར་བསྒྱུར་བའི་ཚིག་མཛོད་དེའི་ནང་གི་མིང་རྐྱང་མང་ཆེ་བ་སྐབས་དེའི་ཡིག་སྒྱུར་ལ་མི་མཁོ་བ་དང་མཁོ་བའི་མིང་རྐྱང་རྣམས་དེར་མེད་སྟབས་ཚིག་མཛོད་དེ་དང་སྒྱུར་སྟངས་དེ་གཉིས་ཕན་མེད་དུ་གྱུར། ཚིག་མཛོད་དེ་ལོ་ཙ་བ་ནང་ཁུལ་ལ་མ་གཏོགས་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་ལ་བགྲམ་མེད།

དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་ནང་ལ་བསྒྲིགས་ཤིང་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་ཞེས་པའི་པོད་བཞི།

***The Dictionary of New Terms* in four volumes, compiled and published in the 1950s.**

Once the Chinese communist government had secured control of all Tibetan areas circa 1950, it then faced the challenge of integrating these regions both administratively and ideologically. In order to further this project, Chinese Communist Party offices that had been established throughout Amdo, Central Tibet, and Kham, together with regional publishing houses, set out to translate a mass of Chinese administrative documents and ideological materials.

Recognizing the importance of a Chinese-Tibetan dictionary to ensure the accuracy of translations and the standardization of terms, some translators at that time began to translate a dictionary of Chinese neologisms into Tibetan. They did so by retaining the Chinese terms and replacing all of the Chinese definitions with newly-coined Tibetan terms. The majority of words in this glossary were thus not vital for their translation work, while a great many words that the translators *did* need were lacking. As neither the dictionary nor its method of translation was beneficial, the book circulated only among translators, not the general public.

ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་བཞི།

༡༩༥༢ ལོར་པེ་ཅིན་ན་ཡོད་པའི་རྒྱ་བོད་ལོ་ཙཱ་བ་ཁག་ཅིག་གིས་དེ་སྔ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ཟིན་པའི་ཡིག་རིགས་ལས་བསྒྱུར་བྱ་རྒྱ་ཡིག་གི་ཐ་སྙད་དང་སྒྱུར་བྱེད་བོད་ཡིག་གི་ཐ་སྙད་འཇུ་གསོག་བྱེད་འགོ་ཚུགས། ༡༩༥༣ ལོར་པེ་ཅིན་དང་ཁམས་ཕྱོགས། ཨ་མདོ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་ཁག་ཅིག་མཉམ་འཛོམས་ཀྱིས་རང་རང་གིས་འཇུ་གསོག་བྱས་པའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་གསར་པ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་སྤྲུངས་ཏེ་གླེང་དོར་གང་ཐུབ་གནང་བའི་འབྲས་བུ་ནི་ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་པོད་དང་པོ་ཞེས་པ་ཞིག་ཐོན། དེའི་ནང་ན་ཐ་སྙད་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ཙམ་ཡོད་པ་ ༡༩༥༤ ལོའི་ཟླ་ ༥ པར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།

དེང་སང་བོད་ནང་གི་ཡིག་རིགས་སུ་གཙོ་འཛིན་ལ་ཀྲུའུ་ཞི་དང་། དམར་ཕྱོགས་ཚོགས་པ་ལ་གུང་ཁྲན་ཏང་། ཚོགས་མིའམ་རྒྱུན་ལས་ལ་ཨུ་ཡོན་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་སྒྲ་སྒྱུར་གྱི་མིང་ཚིག་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ནང་དུ་ཧ་ཅང་སྤྱོད་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཐ་སྙད་ "འབྱོར་ལྡན་གྲལ་རིམ" དང་ "རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས" ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་མིང་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་ཚིག་མཛོད་པོད་འདིའི་ནང་དུ་ཐོག་མར་གཏན་འཁེལ་བྱུང་ཡོད། ཡང་ཚིག་མཛོད་པོད་དེའི་ནང་དུ་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་གསར་པ་གང་ཞིག་ཕྱིས་སུ་གཞན་དུ་བསྒྱུར་བ་ཡང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། དེང་སང་མེས་རྒྱལ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་ཚིག་མཛོད་དེའི་ནང་དུ་ཕ་མེས་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་བྱུང་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།

ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་གཉིས་པ་ནི་ ༡༩༥༥ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། དེབ་དེའི་ནང་གི་མིང་བརྡ་ཚང་མ་༡༩༥༤ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བསྟུས་པའི་ཚོགས་འདུ་ "སྐབས་དང་པོའི་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་དང་པོའི་གྲོས་ཚོགས།" ཞེས་པར་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆ "ཀྲུང་ཧྭ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྩ་ཁྲིམས།" ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ཁྲིམས་དང་གཞུང་གི་སྒྲིག་གཞི་དང་འཛིན་སྐྱོང་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཆ་གྲངས་དགུ་བསྒྱུར་བ་ལས་བྱུང་། བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་ཡིག་ཆ་དེ་དགུ་པོ་དཔེ་སྐྲུན་མ་བྱས་སྔོན་ལ་དགེ་བཤེས་ཆེན་མོ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནས་དེ་རེ་རེ་ལ་གཟིགས་ཞིབ་གནང་ཡོད་པ་རེད། ཚོགས་འདུ་དེར་༸གོང་ས་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་སྐུ་གོང་མ་གཉིས་ཀྱང་ཕེབས་ཡོད་པ་དང་། ཚོགས་འདུ་དེའི་ཐོག་ནས་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བའི་རྩ་ཁྲིམས་དེ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་གྱི་གཞུང་གི་རྩ་ཁྲིམས་དང་པོ་ཡིན། དེ་འགྲེམས་སྤེལ་མ་བྱས་སྔོན་ལ་༸རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ལ་ཡང་སྙན་གཟིགས་སུ་ཕུལ་ཏེ་དགོངས་སྐོར་ཞུས་ཡོད་པར་གྲགས།

དེང་སང་ཡང་བོད་ནང་ལ་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བཞིན་པའི་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་གཞུང་གི་ཁྲིམས་དང་གཞུང་གི་སྒྲིག་གཞི་དང་འཛིན་སྐྱོང་སྐོར་གྱི་ཐ་སྙད་གསར་པ་དཔེར་ན "རང་སྐྱོང་ལྗོངས" ཟེར་བ་ལྟ་བུ་དང་། རྒྱ་སྐད་ནས་སྒྲ་སྒྱུར་བྱས་པའི་མི་མིང་ "མར་ཁེ་སི" ལྟ་བུ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་

The Dictionary of New Terms (4 vols.)

In 1952, a corps of Chinese and Tibetan translators in Beijing began to cull Chinese terms and their corresponding Tibetan glosses from works translated into Tibetan in preceding years. In 1953, this group was joined by Chinese and Tibetan translators from Khams and Amdo. Together they pooled all of the Tibetan neologisms each had collected and deliberated every term. The first volume of *The Dictionary of New Terms* comprises the fruit of their efforts and was published with more than 2,000 entries in May 1954.

Many terms still used in Tibet today, including transliterations from Chinese (e.g., *kru'u zhi* for *zhuxi* [chairman], *gung khran tang* for *gongchandang* [Communist Party], and *u yon* for *huiyuan* [member]), as well as terms frequently used in Chinese politics (e.g., *'byor ldan gral rim* [bourgeosie] and *rgyal gces ring lugs* [patriotism]), were first set down in this dictionary. At the same time, this volume of the dictionary contains newly coined terms that were later changed. For example, the Chinese term *zuguo* (ancestral or motherland), which we today gloss in Tibetan as *mes rgyal*, was translated as *pha mes rgyal khab* (lit. "forefathers-country") in this first dictionary.

The second volume of *The Dictionary of New Terms* was published in 1955. All of the terms in this volume were drawn from Tibetan translations of nine documents concerning law, governmental structures, and administration. Among these was the Constitution of the People's Republic of China (PRC), which was ratified at the First Plenary of the First National People's Congress convened in 1954. Prior to printing, each of these nine Tibetan translations was carefully reviewed by Geshe Sherab Gyatso. Also in attendance at the 1954 Congress were His Holiness the Dalai Lama and the Panchen Rinpoche. Before the Tibetan version of the PRC's first constitution was distributed, it was also presented to His Holiness the Dalai Lama and the Panchen Lama for their review and consideration.

This dictionary contains Tibetan neologisms for Chinese

མིང་སུའུ་ལེན་ (ར་ཤི་ཡ་) ལྟ་བུ། གོ་སའི་མིང་ཨུ་ཡོན་ཀྲང་ལྟ་བུ་མང་ཆེ་བ་ཡང་དེབ་འདིའི་ནང་ལ་གཏན་འཁེལ་བྱུང་ཡོད།

ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་གསུམ་པ་ནི་༡༩༥༧ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད་ལ། དེའི་ནང་གི་ཐ་སྙད་རྣམས་ནི་རྒྱ་ནག་གི་ "རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན་སྐབས་དང་པོའི་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་" གཉིས་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་བཅུ་བདུན་བསྒྱུར་བ་ལས་བྱུང་ཞིང་། དེང་སང་བོད་ནང་ལ་ཡིག་ངག་གཉིས་ཐོག་ལ་ཁྱབ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ "ཀུན་ཁྱབ་རླུང་འཕྲིན་" དང་། "བཟོ་ཚོང་ལས་རིགས།" "གློག་ཤུགས་བཟོ་ལས།" "གློག་བརྙན་" ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ཚན་རིག་དང་དཔལ་འབྱོར། སྤྱི་ཚོགས་བཅས་ཀྱི་མིང་བརྡ་གསར་པ་མང་པོ་ཞིག་ཚིག་མཛོད་པོད་འདི་ལས་བྱུང་།

ལྷག་པར་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གཉིས་པའི་ཡིག་ཆ་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བར་སྐབས་དེའི་ལོ་ཙཱ་བ་དང་མཁས་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཆེད་དུ་ཕེབས་ཡོད་པའི་གྲས་སུ་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ (༡༨༨༤—༡༩༦༨) དང་། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་ (༡༩༡༠—༡༩༨༥)། གསུང་རབ་རྒྱ་མཚོ་ (༡༨༩༦—༡༩༨༢) ལྟ་བུའི་མཁས་ཆེན་རྣམས་ཀྱང་ཕེབས་ཡོད་ལ། ཁོང་རྣམ་པས་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་གཉིས་པའི་ཡིག་ཆ་རྣམས་གསར་དུ་བསྒྱུར་བ་མ་ཟད། གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་དང་པོའི་ཡིག་ཆ་བསྒྱུར་ཟིན་པ་རྣམས་ལ་སྐྱར་ཞིབ་ཀྱང་གནང་བར་གྲགས།

ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་པོད་བཞི་བ་ཡང་ ༡༩༥༧ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད་ལ། པོད་དེའི་ནང་ ༡༩༥༤ ལོ་ནས་ ༡༩༥༦ ལོ་བར་ལོ་ངོ་གསུམ་གྱི་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཡིག་སྒྱུར་གྱིས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་དེབ་རིགས་སུམ་ཅུ་ལྷག་དང་། དེ་དག་གི་ནང་དུ་སྐབས་དེར་བོད་དོན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པའི་ "ཀྲུང་ཧྭ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་སྲིད་སྲི་ཁྲབ་ཁང་གིས་བཀོད་པའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཆོད་དོན་འགའ་ཞིག" ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ལོ་བཅུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ཀྱི་རིང་ལ་རྒྱ་ནག་གི་ཁོངས་སུ་རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་བྱ་འདེམས་སྟངས་དང་། བསམ་བློ་གཏོང་སྟངས། རྩོམ་སྟངས་བཅས་ཕྱོགས་ཚང་མར་དབང་སྒྱུར་གྱི་ནུས་པ་ཐོན་པའི་མའོ་ཙེ་ཏུང་གི་ "ཡན་ཨན་དུ་རིག་རྩལ་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུར་གནང་བའི་གསུང་བཤད།" ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་སྐབས་དོན་བརྗོད་པ་དང་ལྟ་བ་བརྗོད་པའི་ཡིག་རིགས་གང་མང་ཞིག་ཡོད།

མི་དམངས་བརྙན་པར་དང་མི་རིགས་བརྙན་པར་གཉིས་ཀྱང་ཚིག་མཛོད་འདི་ལ་མིང་བརྡ་གསར་པའི་ཡོང་ཁུངས་གལ་ཆེན་གཉིས་ཡིན། དུས་དེབ་འདི་གཉིས་སྤྱི་ཕྱིར་ ༡༩༥༡ ལོ་དང་ ༡༩༥༣ ལོར་བོད་ཡིག་ཏུ་འདོན་འགོ་ཚུགས་ཤིང་། སྐབས་དེ་དག་ལ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་འགྲོ་བཞིན་པའི་དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་བརྙན་པར་མང་པོ་དུས་དེབ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ནང་ལ་ཐོན་ཡོད། དེའི་སྐབས་ཀྱི་མི་དམངས་བརྙན་པར་གྱི་བོད་ཡིག་རྩོམ་སྒྲིག་པ་གཅིག་ནི་མཁས་དབང་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་ (༡༩༢༣—༡༩༩༣) མཆོག་ཡིན།

communist law, governmental structures, and administration that are still widely used today in Tibetan regions of the PRC, such as the term *rang skyong ljongs* (autonomous region); names transliterated from their Chinese pronunciations, such as Mar khe si (Marx); names of countries, such as Su'u len (Soviet Union); and positions such as *u yon krang* (committee chair).

The third volume of *The Dictionary of New Terms* was published in 1957. Its entries were all drawn from the translations of seventeen documents issued for the second and third plenaries of the First National People's Congress. In particular, this edition contains many new scientific, economic and social terminology still widely used in both written and spoken Tibetan expressions, such as *kun khyab rlung 'phrin* (broadcast radio), and *bzo tshong las rigs* (industry and commerce), *glog shugs bzo las* (electric power industry), and *glog brnyan* (film or movie).

Prominent scholars, such as Geshe Sherab Gyatso (1884–1968), Tsetan Zhabdrung (1910–85), and Sungrab Gyatso (1896–1982) were among the great translators who traveled to Beijing expressly for the purpose of translating documents for the Second Plenary. In the process, they also revised translations from the First Plenary.

The fourth volume of *The Dictionary of New Terms* was also published in 1957. Terms for this edition were culled from more than thirty translations released by the Nationalities Publishing House from 1954 to1956. A great many terms for discussing contemporary concerns and views were contained in these thirty works, which included "Several resolutions regarding Tibetan local affairs as drafted by the State Council of the PRC" and "Mao Zedong's Speeches at the Forum on Culture at Yenan." The latter heavily influenced literary content, thought and writing style in China for the next several decades.

Peoples Pictorial and *Nationalities Pictorial* were also two important sources of new words for the fourth volume of the dictionary. The Tibetan versions of these two periodicals had been launched in 1953 and 1955, respectively. Both magazines featured propaganda about the monumental

རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་དང་པོ།

“ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས” དེབ་བཞི་པོ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ནས་ལོ་དྲུག་འགོར་རྗེས་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ནས་དེ་བཞི་པོ་ལ་སྐྱར་ཞིབ་དང་ལེགས་བཅོས་ལོ་ལྔ་ལ་བྱས་མཐར་ ༡༩༦༤ ལོར་དེ་རྣམས་དེབ་གཅིག་ཏུ་དྲིལ་ནས “རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད” ཅེས་པ་ཐ་སྙད་གསར་པ་ཚིག་ཁྲི་སུམ་སྟོང་ལྷག་གི་བདག་ཉིད་ཅན་དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། ཚིག་མཛོད་དེའི་ནང་དུ “ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས” བཞི་པོར་མེད་པའི་ཐ་སྙད་གསར་སྣོན་ཡང་མང་པོ་བྱུང་ཡོད། ལོ་དེ་གའི་རིང་ལ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་གྲངས་འབོར་ཆེན་པོ་བསྒྱུར་བའི་ཁར། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་སུ་མི་ཁྱིམ་རེ་ལ་གསུང་རྟེན་གྱི་དོད་དུ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི “མའོ་ཙེ་ཏུང་གི་གསུང་རྩོམ་གཅེས་བསྡུས” དེབ་བཞི་པོ་ཡང་ཕལ་ཆེ་བ་ལོ་དེ་གའི་རིང་ལ་བསྒྱུར།

“མའོ་ཙེ་ཏུང་གི་གསུང་རྩོམ་གཅེས་བསྡུས” དེབ་བཞི་པོ་སྒྱུར་བའི་ལས་ཀར་ཞིང་གཤེགས་མཁས་དབང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་ལགས་དང་། རྒྱ་མི་བོད་རིག་པའི་མཁས་དབང་གྲགས་ཅན་ལོའུ་ལི་ཆན (༡༩༡༠—)། དེང་སང་ཀྲུང་གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་ན་བཞུགས་པའི་མཁས་དབང་དང་རྩོམ་པ་པོ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་ལགས་བཅས་ཞུགས་ཡོད་ལ། འགྱུར་ལ་ཞུས་དག་གཏོང་བར་ལྷ་ས་ནས་ཧོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར (༡༩༡༩—༡༩༩༤) དང་ཨ་མདོ་ནས་མཁས་དབང་གསུང་རབ་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་གཉིས་ཆེད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཡོད།

ཡིག་རིགས་དེ་དག་བསྒྱུར་བའི་འབྲས་བུས་གྲུབ་པའི “རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད” དེ་ནི་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྔ་ཕྱིར་བོད་མི་ཡི་གེ་ཤེས་དང་མི་ཤེས་པ་ཀུན་གྱི་ཡིག་ཐོག་དང་ངག་ཐོག་ལ་ཁྱབ་པའི “མི་དམངས་ཀུང་ཧྲེ” དང “སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས” ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ཐ་སྙད་གསར་པ་གང་མང་ཞིག་གི་འབྱུང་ཁུངས་ཡིན། དེང་སང་ང་ཚོས་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་སུ་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་རྣམས་ལ་བལྟས་པ་ཡིན་ན། བརྡ་སྤྲོད་ལ་ཡུལ་སྐད་ཀྱི་ཁྱད་ཞུགས་ན་ཡང་གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་དམར་ཕྱོགས་ལྟ་བའི་ཐད་ཀྱི་ཐ་སྙད་གཅིག་གྱུར་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་འདྲ་ནི་ནང་ཆོས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ལ་མ་གཏོགས་བོད་སྐད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ལ་བྱུང་མེད་པའི་ཚོད་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཚིག་མཛོད་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཡིན།

རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་གཉིས་པ།

ཚིག་མཛོད་དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་འགོར་བ་ ༡༩༧༦ ལོར་ཡང་སྐྱར “རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད” ཟེར་བ་མིང་རྐྱང་ལྟ་ཁྲི་

transformations occurring in Tibetan areas at that time, with accompanying photographs. One of the first Tibetan editors of *People's Pictorial* was the scholar Muge Samten (1923/4–93).

The first *Chinese–Tibetan Dictionary*

Six years after the release of the fourth volume, the Nationalities Publishing House in Beijing began to review and revise all four volumes of *The Dictionary of New Terms.* This process took five years to complete, and in 1964 a new compilation, *The Chinese-Tibetan Dictionary*, was released with more than 31,000 entries. While this dictionary was based on the four volumes published in the 1950s, it contained many additional words. In the intervening years, a great mass of Chinese communist propaganda and administrative materials had been translated, including nearly all four volumes of *The Collected Works of Mao Zedong,* which no family could be without during the Cultural Revolution.

Three individuals were assigned the task of translating *The Collected Works of Mao Zedong*: the late scholar Dorje Gyalpo (1913–1992), the late Chinese Tibetologist Liu Liqian (b. 1910), and writer-scholar Jambian Gyamco (b. 1938), now at the Chinese Academy of Social Sciences. Horkhang Sonam Penbar (1919–94) and the Sungrab Gyatso were invited from Lhasa and Amdo, respectively, in order to proofread the translation.

Derived in part from these translations, *The Chinese-Tibetan Dictionary* (1964) served as a source for a great many new terms that during the Cultural Revolution would become known to all Tibetans, whether literate in Tibetan or not—words such as *mi dmangs kung hre* (peoples communes) and *spyi tshogs ring lugs* (socialism). Looking today at the materials published in Central Tibet, Kham and Amdo during the Cultural Revolution, we can still see the influence of local dialect in terms of grammar. However, the standardization of Tibetan terms for governmental administration and revolutionary thought had

སྲུམ་སྟོང་ལྷག་གི་བདག་ཉིད་ཅན། ཚིག་མཛོད་སྔོན་མ་ལས་མིང་ཁྲུང་གི་གྲངས་ཀ་ལྷབ་བཞི་ཡིས་མང་བ་དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་པོ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་ཇུས་དམར་ཐལ་ཤོར་བའི་དུས་སྐབས་ཡིན་ལ། རྒྱ་ནག་རང་གི་རྗོད་ཚུལ་ལྟར་ན་སྲིད་ཇུས་ "གཡོན་ལྷུང་" གི་ལོ་ཟླ་ཡིན། བར་སྐབས་འདིར་རྒྱ་ནག་དང་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གསོ་དང་། འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོ། ལིན་དགག་ཁུང་དགག ལམ་ཕྱོགས་སློབ་གསོ་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ལས་འགུལ་སྣ་ཚོགས་ཉིན་གཅིག་ཀྱང་མཚམས་མ་ཆད་པར་བྱུང་ཡོད། ལས་འགུལ་ཅི་ཙམ་གྱིས་མང་བ་སྤེལ་ན་ཐ་སྙད་གསར་བ་ཡང་དེ་ཙམ་གྱིས་མང་འཕེལ་བྱུང་། དཔེར་ན་སོང་མ་ཐག་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་རྣམས་ཀྱི་མིང་འདྲ་མིན་དང་། ལིན་པེའོ་ལ་དགག་པ་རྒྱག་སྐབས་ཀྱི་ "ལིན་དགག་ཁུང་དགག" ལྟ་བུ་དང་། ཏིང་ཞའོ་ཕིན་ལ་དགག་པ་རྒྱག་སྐབས་ཀྱི་ "གཡས་ལྷུང་ཁྲ་ལོག་རླུང་ཡན་" ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་མིང་ཁྲུང་རྣམས་ཚིག་མཛོད་འདིར་ཐོག་མར་བཀོད་ཡོད།

རྒྱ་ཡིག་གི་མིང་ཁྲུང་གང་ཞིག་དོན་ལ་འཇུག་སྐབས་མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་བཅས་ཀྱི་འཇུག་ལམ་མི་འདྲ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་ཚིག་མཛོད་འདིར་བོད་ཡིག་ཏུ་ཡོང་ཐབས་བྱས་ཡོད། དཔེར་ན་རྒྱ་ཡིག་གི་ 无产阶级专政 ཟེར་བ་ལྟ་བུ་མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་གཉིས་ཀའི་ངོ་བོར་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཆོག་པ་ལ། ༡༩༦༤ ལོའི་ཚིག་མཛོད་དུ་ "འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གྱིས་སྲིད་དབང་སྒེར་འཛིན་བྱེད་པ" ཞེས་བྱ་ཚིག་གཅིག་པོའི་ངོས་ནས་བཀོད་ཡོད་པ་ལ་ཐེངས་འདིའི་ཚིག་མཛོད་དུ་ "འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྲིད་དབང་སྒེར་འཛིན" ཞེས་མིང་ཁྲུང་གི་རྣམ་པས་ཀྱང་བཀོད་ཡོད།

ཚིག་མཛོད་འདི་མ་བསྒྲིགས་སྔོན་ལ་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ལ་གསར་བཅོས་ཞིག་བྱས་པར། རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པའི་འབྲེལ་སྒྲའི་སྐབས་སུ་ "གྱི" དང་ "ཀྱི" སྒྲ་ལྟ་བུའི་ཚིག་འཕྲད་སྔོར་ཞིག་མེད་པ་བཟོས་ཤིང་། བོད་ཡིག་གི་རྐྱེན་གྱི་ཡི་གེ་ཡིག་མགོའམ་དབུ་ཁྱུད་དང་ཡིག་ཤད་སོགས་ཀྱི་ཚབ་ཏུ་རྒྱ་ཡིག་གི་རྐྱེན་གྱི་ཡི་གེ་རྣམས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པར་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད། ཚིག་མཛོད་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གསར་བཅོས་དེ་དག་གསལ་པོར་ཐོན་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་ཚིག་མཛོད་འདིའི་མིང་ "རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གི་ཚིག་མཛོད" དང་ "འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་སྲིད་དབང་སྒེར་འཛིན་ "ཞེས་པ་གཉིས་ལ་འབྲེལ་སྒྲ "གྱི" ཡིག་གཉིས་དགོས་པ་གསར་བཅོས་བྱས་ཏེ་ "གི" ཡིག་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ། དེ་བཞིན་ཚིག་མཛོད་འགོ་བརྗོད་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཡིག་གི་རྐྱེན་གྱི་ཡི་གེ་ཤད་ཀྱི་ཚབ་ཏུ་རྒྱ་ཡིག་གི་རྐྱེན་གྱི་ཡི་གེ་གོར་ཐིག་དང་ནག་ཐིག་སོགས་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད།

reached a level of uniformity unprecedented in the history of the Tibetan language (aside from what occurred centuries before in Buddhist terminology), and the realization of such a standard was due to this dictionary.

The second *Chinese–Tibetan Dictionary*

In 1976, twelve years after the publication of this last dictionary, another dictionary with the same title, *The Chinese-Tibetan Dictionary*, was released with more than 53,000 entries, more than four times the number of entries in the 1964 dictionary. The inter\vening twelve years was a period during which Chinese government policy had slipped into extremism. The Chinese government itself has called these the years of "leftist extremism." Throughout the PRC and including Tibet, campaigns were continuously promulgated. There seemed to be a new one each day: Socialist Education, the Great Proletarian Cultural Revolution, the Campaign against Lin Biao and Confucius, Line Education, etc. Each campaign introduced a new set of terms. The1976 dictionary contained the names of the various campaigns just mentioned and their respective slogans, such as "Oppose Lin. Oppose Confucius" and "[beat back the] right deviationist wind" used during the campaign against Deng Xiaoping.

In Chinese, it is possible for the same word to serve as different parts of speech. The 1976 dictionary attempted to convey this in Tibetan. For example, Chinese phrases such as *wuchang jieji zhuanzheng* (proletarian dictatorship) can function either as a verb or a noun. In the 1964 dictionary, this word was simply treated as a verb (i.e., "to rule by the proletariat") but in 1976 its definition as a noun was also included.

Prior to the compilation of this dictionary, Tibetan grammar had been reformed by the Chinese government. For example, certain genitive or possessive markers (e.g., *gyi, kyi*) were eliminated. It was also decided that Chinese punctuation

རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ཐ་མ།

"རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་" དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ནས་ལོ་ངོ་བཅོ་ལྔ་འགོར་བ་ ༡༩༩༡ ལོར་ཡང་ "རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་" ཟེར་བའི་ཚིག་མཛོད་ཐ་སྙད་གསར་པ་གྲངས་ཁྲི་བརྒྱད་ལྷག་གི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་ཐོན། ཚིག་མཛོད་འདི་ནི་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་ཕྱོགས་སྒྲིག་གི་གཙོ་འགན་འཁུར་ཞིང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་དང་། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཡུན་ནན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་བཅས་རྒྱ་ནག་དང་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་ཡིག་གི་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་ཚང་མ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ ༡༩༨༦ ནས་ ༡༩༩༡ ལོ་བར་ ༡༩༧༦ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ "རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གི་ཚིག་མཛོད་" རྨང་གཞི་བྱས་ནས་བསྒྲིགས།

ཚིག་མཛོད་འདི་སྒྲིག་མཁན་གྱི་ནང་དུ་མཁས་དབང་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་དང་ཐུབ་བསྟན་ཉི་མ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་གོང་གསལ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་སོ་སོ་ནས་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་ནས་དཔེ་སྐྲུན་དང་ཡིག་སྒྱུར་གྱི་མཁས་མྱོང་ཅན་དང་ཕྱིས་སུ་བོད་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་ལ་སྦྱངས་པ་ཐོན་པའི་གཞོན་སྐྱེས་ཀྱང་ཁག་ཅིག་ཡོད་དོ།

གོང་དུ་གླེང་བའི་རྒྱ་བོད་ཚིག་མཛོད་ཚང་མ་ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཡོད་པ་ལས། ཐ་སྙད་གསར་བསྒྲིགས་དེབ་བཞི་པོ་དང་ཐ་སྙད་དེ་དག་ཐོག་མར་མངོན་སའི་དཔེ་དེབ་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་དང་དྲུག་ཅུའི་ནང་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་ མང་ཆེ་བ། ༡༩༦༤ ལོར་ དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ རྒྱ་བོད་ ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་ མཛོད་ བཅས་དཔེ་མཛོད་ ཁང་ འདིའི་དཔེ་དཀོན་ ཁང་དུ་ ཡོད་དོ།

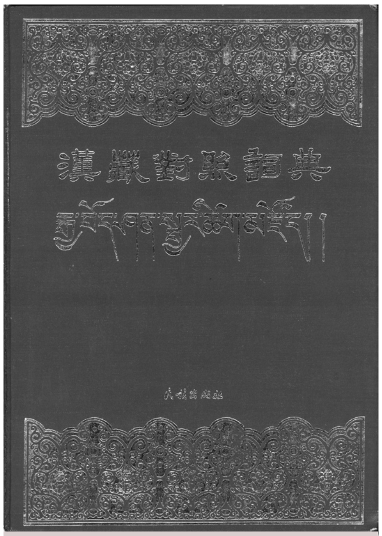

༡༩༩༡ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ཐ་མ།

The latest edition of *The Chinese-Tibetan Dictionary*, published in 1991.

should replace traditional Tibetan punctuation, such as the *yig mgo* or *dbu khyud* and the *shad*. All of these Tibetan language reforms are evident in this dictionary. For example, even in the title of this dictionary *gi* is used instead of *gyi*, as was the case in the Tibetan term for "proletarian dictatorship" ('byor med gral rim g[y]i srid dbang sger 'dzin). Similarly, in the introduction to the dictionary, periods and commas are used in place of the Tibetan *shad*.

The latest *Chinese-Tibetan Dictionary*

In 1991, some fifteen years after the publication of *The Chinese-Tibetan Dictionary*, another dictionary was published with the same title but now 80,000 entries. While the TAR People's Publishing House served as the chief editing body, all of the Tibetan publishing houses in China and Tibetan areas (i.e. the nationalities publishing houses of Qinghai, Gansu, Sichuan, Yunnan, and Beijing) worked in co-operation from 1986-1991 to compile the volume, basing it upon the 1976 version of *The Chinese-Tibetan Dictionary*.

Among those who worked on this last dictionary were great scholars (e.g. Dorje Gyalpo and Thubten Nyima) and staff who had gained experience in publishing and translation at the various publishing houses during the 1950s, as well as a new corps of young people who had studied both Tibetan and Chinese.

All of the dictionaries discussed above can be found at Latse Library. In particular, the four volumes of *The Dictionary of New Terms* and many of the published documents from the 1950s and 1960s that served as sources for these new terms, as well as *The Chinese-Tibetan Dictionary* published in 1964, are housed in the Rare Book Collection.

Translated by Lauran Hartley

ཁོ་བོའི་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྱུར་བའི་ དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་དང་། ཁོང་གི་ཚིག་མཛོད་

བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བའི་སྐོར་རགས་ཙམ་གླེང་བ།

The GESHE CHÖDRAK I Knew And HIS DICTIONARY

■ ཧོར་ཁང་བྱམས་པ་བསྟན་དར།

■ **Horkhang Jampa Tendar**

“**བརྡ་དག་མིང་ཚིག**་གསལ་བ” འམ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ “དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས” ཞེས་པའི་ཚིག་མཛོད་དེའི་མཛད་པ་པོ་དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་ནི་ས་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༩༨ ལོར་སོག་ཡུལ་སྦྲོ་རས་བུ་ཞེས་པར་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་བདུན་བརྒྱད་ཙམ་ལ་འཁྲུངས་ཡུལ་དུ་མཚོ་ཁ་གླིང་ཞེས་པའི་དགོན་པ་ཞིག་ཡོད་པར་ཆོས་ཞུགས་མཛད། དེར་ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་དང་ཆོས་སྤྱོད་སྦྱངས། དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ཙམ་ལ་གྲོགས་པོ་ཁ་ཤས་དང་བསྡོངས་ནས་ལྷ་སར་ཆོས་བྱེད་པར་བྲོས་ཕེབས་ཀྱིས་སེ་ར་བྱེས་བསམ་བློ་ཁང་ཚན་དུ་སློབ་གཉེར་གནང་།

ཆུ་བྱ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༣ ཙམ་ལ་རྒྱ་གར་ནས་པཎ་ཌི་ཏ་རཱ་ཧུ་ལ་ (༡༨༩༣—༡༩༦༣) ཟེར་བ་ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་དང་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་གཉིས་རྒྱ་གར་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་འདུག་ཀྱང་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་ཕེབས་འདོད་མ་གནང་། ཡིན་ན་ཡང་ལོ་རེ་ཟུང་གི་རྗེས་སུ་ཁོང་རྒྱ་གར་ལ་གནས་སྐོར་དུ་ཕེབས། དེ་དུས་ཀ་ལོན་སྤུག་ཏུ་མཐར་ཕྱིན་སྦ་སྦུ་ཟེར་བ་བོད་ཡིག་གི་ཚགས་པར་ “ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོའི་

A photograph of Geshe Chödrak.

Geshe Chökyi Drakpa, author of the dictionary *Brda dag ming tshig gsal pa*—or as the volume is more popularly called "Geshe Chödrak's Dictionary"—was born in the Mongolian region of Buryatia in the Earth-Dog Year (1898). At the age of seven or eight, he became a monk at a monastery near his birthplace Tsokaling. There he studied reading and writing, as well as religious practice. When he was about 25 years old, he ran away to Lhasa with several friends in order to practice religion, and subsequently joined Jey Samlo College at Sera Monastery.

In about the Water-Bird Year (1933), Rahul Sankrityayan (1893-1963), an Indian scholar, came to Lhasa and invited the scholar Gedun Choephel and Geshe Chödrak to India. The latter declined his offer, but a few years later traveled to India for the purposes of pilgrimage. During that trip, he met Tharchin Bhabu, founder of the Kalimpong-based Tibetan

གསར་འགྱུར་གསལ་བའི་མེ་ལོང་” ཟེར་བ་གསར་འགོད་གནང་མཁན་དེ་དང་ཐུག་ནས་ངོ་ཤེས་སུ་གྱུར།

མེ་བྱི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༦ ཙམ་ལ་ཨ་རི་པ་སྦྲ་ནར་ (Theos Casimir Bernard (1908–47) ཟེར་བ་ཞིག་གིས་མཐར་ཕྱིན་སྦ་སྦུ་སྐད་སྒྱུར་རམ་ཕྱུག་རོགས་ལ་ཁྲིད་ནས་ལྷ་སར་ཡོང་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་བཀའ་བསྟན་གྱིས་མཚོན་པའི་དཔེ་ཆ་མང་པོ་འཚོལ་སྡུད་བྱས་པར། དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་མཆོག་ནས་ཁོང་གཉིས་ལ་གསུང་རབ་ཀྱི་དཀར་ཆག་སྒྲིག་རོགས་གནང་། དཀར་ཆག་སྒྲིག་ས་ཚ་རོང་གཟིམ་ཤག་ཏུ་ཡིན་པ་དང་ཕ་དམ་པའི་ཡུམ་ཆེ་བཙུན་སྒྲོལ་དཀར་ནི་ཚ་རོང་ཞབས་པད་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོའི་སྲས་མོ་ཡིན་ཞིང་། ཚ་རོང་གཟིམ་ཤག་ཏུ་ཡང་ཡང་ཕེབས་སྐབས་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་དང་མཇལ་བ་དང་། སྦ་སྦུ་མཐར་ཕྱིན་གྱིས་ངོ་སྤྲོད་གནང་འོག་ཁོང་ཁོ་བོའི་ཕ་དམ་པའི་རིག་གནས་དགེ་རྒན་དུ་གདན་ཞུ་གནང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་རྣམ་གཉིས་དགེ་རྒན་དགེ་ཕྲུག་གི་འབྲེལ་བ་ཆགས་པར་སྣང་།

བོད་རབ་བྱུང་ ༡༦ལྕགས་སྦྲུལ་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༡ ལོར་དགེ་བཤེས་མཆོག་ནས་དགེ་བཤེས་ལྷ་རམས་འཕར་མ་བཏང་སྟེ་དགེ་བཤེས་ཀྱི་མཚན་གནས་བཞེས། ༡༩༤༦ ལོར་རྭ་སྒྲེང་གི་འགལ་བ་འདུམ་ཐབས་མེད་པར་གྱུར་ཅིང་། སེར་བྱེས་མཁན་པོ་དགེ་བཤེས་བསྟན་དར་ལགས་ཀྱང་དེའི་ཟིང་ཆའི་ནང་དུ་རྐྱེན་འདས་སུ་སོང་། མཁན་པོ་དེ་ནི་ཕྱི་སོག་ནང་སོག་གཉིས་ལས་གང་ཡིན་བློ་ལ་མི་ངེས་ཀྱང་ཁོང་སོག་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་། དགེ་བཤེས་མཆོག་ནས་མཁན་པོ་དེ་རྐྱེན་འདས་སུ་སོང་བ་ལ་ཐུགས་ཕམ་ཚད་མེད་གནང་ཞིང་། རང་གི་མཁན་པོ་བཀྲོངས་སའི་དགོན་པ་ལ་བསྡད་དང་མ་བསྡད་ཁྱད་པར་མི་འདུག་གསུང་ནས་དགོན་པར་མ་བཞུགས་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་དགེ་བཤེས་མཆོག་རྟོར་ཁང་གཟིག་ཤག་ཏུ་བཞུགས་ཀྱི་ཡོད་སྐབས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་རྟོར་ཁང་དགེ་བཤེས་ཞེས་འབོད་ཀྱི་ཡོད།

དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཁྲིམ་ཚང་།

བོད་རབ་བྱུང་ ༡༦ མེ་ཕག་སྤྱི་ལོ་༡༩༤༧ལོ་ནས་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པ་ཆབ་མདོར་མདོ་སྤྱིའི་ལྷ་ཀླུའི་ཕོགས་དཔོན་དུ་བསྐོ་བཞག་གནང་སྐེ་ང་ཆེ་

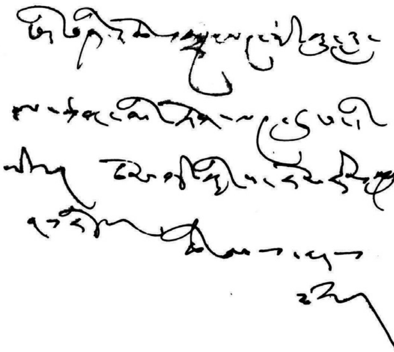

The wife of Geshe Chödrak, Acha (Mrs.) Metok of Rinpong. She is now deceased.

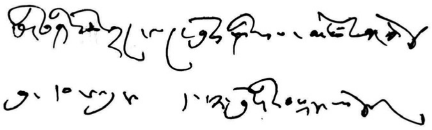

The daughter of Geshe Chödrak, Penpa Tsamchoe. She is still living.

newspaper, *The Tibetan Mirror*. In about the Fire-Bird Year (1936), an American named Bernard[1] arrived in Lhasa, accompanied by Tharchin Bhabu who was serving as Bernard's interpreter. Bernard was collecting texts, including the *Kanjur* and *Tanjur*, in different Tibetan areas. Geshe Chödrak helped the two men prepare a list of all they had collected. This list was compiled in the Tsarong House. My paternal grandmother is the daughter of Tsarong *zhabs pad* Wangchuk Gyalpo. Thus, she would frequently visit the Tsarong House and see Geshe Chödrak working there. Bhabu Tharchin introduced them to each other, and Geshe Chödrak became my father's classical Tibetan studies (*rig gnas*) teacher. From then on, my father and Geshe Chödrak shared the close relationship of teacher and student.

In the Iron-Snake Year (1941), Geshe Chödrak obtained his *geshe lharampa* degree. But, in 1946 the controversy between the Reting regent and Taktra had escalated beyond compromise and lead to the death of Geshe Tendar, the abbot of Sera Jey. The

ནང་མི་ཚང་མ་དེར་ལྷུགས་སྣག་ ༡༩༤༧ བར་དུ་སྤྱོད་དགོས་བྱུང་། དུས་སྐབས་དེའི་རིང་ལ་ལྷ་སའི་ཧོར་ཁང་གཟིམ་ཤག་ཏུ་གཟིམ་ཤག་ལ་བདག་གཉེར་བྱེད་མཁན་གཉེར་པ་དང་གཡོག་པོ་བསྡད་ཡོད་ཐོག་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ལགས་ཀྱང་ཧོར་ཁང་ནས་ཁང་པ་གཡར་ནས་བཞུགས། དེ་དུས་ད་དུང་ཧོར་ཁང་ཁང་ཁོངས་ཀྱི་མོ་ཡན་ཡིན་པ་གསེར་བཟོ་ཆེན་མོ་དབང་འདུད་ལགས་ཞུ་བ་དེའི་བུའི་མནའ་མ་ནས་གོ་ལོག་པའི་བུ་མོ་མེ་ཏོག་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དང་དགེ་བཤེས་མཆོག་གཉིས་བར་འབྲེལ་བ་བྱུང་སྟེ་དགེ་བཤེས་མཆོག་གིས་སྐྱ་སར་འབབ་རྒྱུའི་ཐུགས་ཐག་བཅད་འདུག དེ་དོན་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པས་མཁྱེན་ཏེ་ཆབ་མདོ་ནས་ཁོང་ལ་ཕྱག་བྲིས་ཕུལ་ཏེ་དེ་ལྟར་གནང་མི་འོས་པ་དང་། སྡོམ་པ་སྐྱར་གསོ་གནང་སྐུལ་ཞུས་འདུག་པར། དགེ་བཤེས་མཆོག་དེ་ལ་མ་དགྱེས་ཏེ་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པ་ལ་ "ཁྱེད་རང་ཚོ་སྐུ་དྲག་ཟེར་བ་དེ་འདྲ་རང་རེད། བླ་མ་ཆེན་པོ་དང་། གྲུབ་ཆེན། སྔགས་པ་རྒྱུད་འཛིན་སོགས་མི་དྲག་ཚོས་བུད་མེད་བསྟེན་ན་དེ་ལ་གསང་ཡུམ་དང་། མཁའ་འགྲོ་མ། བདག་མོ་སོགས་མིང་སྙན་པོ་འདོགས་རྒྱུ་ཡོད་པ་དང་། ང་ཚོ་གྲྭ་པ་དབུལ་ཕོངས་ཀྱིས་བུད་མེད་བསྟེན་ན་གྲྭ་ལོག་དང་། འབར་ཁོག ཕ་རྒན་སོགས་མིང་ངན་ག་རེ་འདོགས་དགོས་པ་བསམ་པ་བྱེད་མཁན་རེད་" ཅེས་བཀའ་བཀྱོན་གནང་འདུག སྐབས་དེ་དུས་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་ལྷ་ས་ཞོལ་ལས་ཁྲུངས་ཀྱི་བཙོན་ཁང་དུ་བཞུགས་ཡོད་ཅིང་། ཕ་དམ་པའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་དགེ་བཤེས་མཆོག་ཁོང་ལ་ཡང་ཡང་མཇལ་བར་ཕེབས་ཀྱི་ཡོད་པར་སྣང་།

ཧོར་ཁང་མི་ཚང་ཆབ་མདོ་ནས་ལྷ་སར་ལོག་སྐབས་དགེ་བཤེས་མཆོག་དང་མེ་ཏོག་ལགས་གཉིས་བཟའ་ཚོར་གྱུར་ཚར་ཏེ་མེ་ཏོག་ལགས་ལ་མངལ་ཡང་སྦྲུམ་ཚར་འདུག དགེ་བཤེས་མཆོག་ལ་ཁྲིམ་པ་བྱུང་སྐབས་ཕ་དམ་པའི་སར་ཡང་ཡང་ཕེབས་ནས་བཀའ་མོལ་གནང་གི་ཡོད། སྐབས་རེ་དགེ་བཤེས་མཆོག་ནས་དེ་རིང་ཤ་མོག་མོག་བཟོས་ཡོད་ཟེར་ནས་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པ་དང་ང་ཚོ་སྐྱིད་གཏོང་བ་གནང་གི་ཡོད། དགེ་བཤེས་མཆོག་ཤ་མོག་མོག་བཟོ་མཁས་པོ་ཞི་དྲག་རེད། ཁོང་གིས་སྐུ་དྲག་གི་མོག་མོག་ཆུང་ཆུང་དེ་མི་བཟོ་བར་གྲྭ་པའི་མོག་མོག་ཆེན་པོ་དེ་བཟོ་གི་ཡོད། ཉིན་ཞིག་གི་ཞོགས་པ་

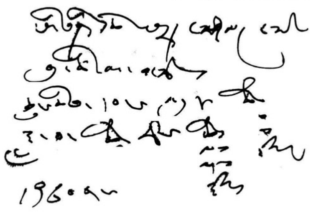

The twin sons of Geshe Chödrak, Wangdu (right) and Dawa Tsering (left). 1960.

latter was a Mongolian. (I don't recall if it was Outer or Inner Mongolia.) Geshe Chödrak was terribly saddened by the death of this abbot and remarked, "Now that my abbot has died, I don't care whether I stay at the monastery or not." And from then on, Geshe stayed at the Horkhang house and became known as "Horkhang Geshe."

Family Life

In the Fire-Pig Year (1947), my father was appointed financial manager for the Commissioner General Lhalu in Chamdo. Our entire family stayed in Chamdo until the Iron-Tiger Year (1951). During that period, Geshe Chödrak continued to reside in the Horkhang house, in addition to servants and those who stayed behind to look after the house. At that time there was a tenant in the Horkhang house by the name of Metok, the former wife of the son of the master goldsmith Wangdu. She had separated from her husband and returned to the Horkhang home. When she and Geshe Chödrak began to have a relationship, Geshe decided to become a lay person. My father in Chamdo came to know about this and wrote to his teacher about how Geshe Chödrak should not have done this and urged him to renew his vows. Geshe Chödrak responded by criticizing my father: "All you aristocrats are the same. When great lamas, yogis, and the lineage of *ngakpa* stay with women, you use fancy terms for the woman: "tantric partner," "dakini," and "high consort." When poor monks stay with women, you think up terrible names to call him: disrobed monk, *'bar khog* [derogatory term for a monk], old man, etc." This was the period when Gedun Choephel was in the Lhasa Shol prison, and Geshe Chödrak went to see him frequently at my father's

དགེ་བཤེས་མཆོག་ནས་སྤུང་དུ་ཕྲུ་གུ་གཉིས་བསྣམས་ཏེ་ཕ་དམ་པ་ལ་ "སྐུ་ངོ་གཟིགས་དང་། མེ་ཏོག་ལ་ཕྲུ་གུ་བུ་གཉིས་སྐྱེས་སོང་།" ཞེས་མཉེས་ཚོར་ཆེན་པོ་གནང་བ་དུས་ད་ལྟའང་ཁོ་བོའི་མིག་ལམ་དུ་ལྷང་ལྷང་འཆར་གྱི་འདུག

བུ་གཅིག་གི་མིང་ལ་ཟླ་བ་ཚེ་རིང་དང་། གཅིག་ལ་དབང་འདུད་ཞེས་འདོགས་གནང་མཛད་འདུག དེ་གཉིས་ཀྱིས་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་མཇུག་ཙམ་དང་དགུ་བཅུའི་འགོ་ཙམ་ལ་ཆང་རག་ལ་མཉེས་དྲག་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སྐུ་ཕྱིར་ཚེ་ལས་འདས་སོང་། སྤྱི་ལོ་༡༩༦༦ ལས་མས་ཙམ་ཞིག་ལ་མེ་ཏོག་ལགས་ལ་བུ་མོ་ཞིག་སྐྱེས་པ་མིང་ལ་སྤེན་པ་མཚམས་གཅོད་ཟེར་བ་དེ་ད་ལྟ་བསྡད་ཡོད།

ཨ་ཙག་མེ་ཏོག་ལགས་ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ཙམ་ནས་ལྷ་སར་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པ་ཟེར་བས་བཙུགས་པའི་སྒེར་གྱི་རྐང་འཁོར་དང་སྣག་སྣག་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་ས་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་ཕྱག་ལས་གནང་བར་ཕེབས་པ་དང་། ༡༩༥༩ ལོ་ནས་བཟུང་ལྷ་སར་ཕ་གླིང་རྐང་འཁོར་བཟོ་བཅོས་མཉམ་ལས་ཟེར་བའི་རྐང་འཁོར་དང་སྣག་སྣག་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་ས་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་ཕྱག་ལས་གནང་བར་ཕེབས་ཀྱི་ཡོད། སྐབས་དེར་ལྷ་སའི་ཕྲུ་གུ་རྣམས་ཀྱིས་ "རྐང་ག་རིལ་བཟོ་ཉན་ཨ་ཙག་མེ་ཏོག" ཟེར་བའི་དགོད་བྲོ་བའི་གཞས་ཞིག་ཀྱང་གཏོང་གི་འདུག་པ་ད་ལྟ་དྲན་པའི་ཡུལ་དུ་གསལ། མེ་ཏོག་ལགས་ ༡༩༨༥ ལོའི་ནང་སྔར་གྱི་བཞུགས་ཁང་ཧོར་ཁང་བར་ཐོག་ཏུ་བསྙུན་མནར་གྱིས་འདས།

བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ་པར་སྐྲུན།

"**བརྡ་དག་མིང་ཚིག**་གསལ་བ" ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་མཛོད་དེ་ཧོར་ཁང་གཟིམ་ཤག་གིས་སྦྱིན་བདག་བྱས་ནས་ ༡༩༤༩ ལོར་ པར་དུ་བསྐོས་གྲུབ། ཕལ་ཆེར་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཡང་ལོ་དེར་པར་དུ་བསྐོ་བའི་ལས་འགོ་ཚུགས་པར་སྣང་། དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་ཡང་པར་དུ་བསྐོ་བའི་སྦྱིན་བདག་ཁོ་བོའི་ཕ་དམ་པས་གནང་ན་ཡང་། པར་ཡིག་ལ་ཞུས་དག་གཏོང་མཁན་དང་པར་བསྐོའི་ལས་འདོམས་གནང་མཁན་ཚང་མ་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ལགས་རང་རེད། དེ་བཞིན་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པ་དང་རག་ར་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ཐོག་མའི་དུས་སུ་ངོ་སྤྲོད་གནང་མཁན་ཡང་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་རེད། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་བཙོན་ཁང་ནས་གློད་པ་ལ་ཁག་ཁུར་གནང་མི་ཁ་ཤས་བྱུང་ཡོད་པ་ལས་གཅིག་ཀྱང་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཡིན་པར་སྣང་།

"བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ" ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་ཤིང་པར་དེ་དགེ་ཆོས་གྲགས་ལགས་ནས་རིག་གསར་སྐབས་དམིགས་མེད་དུ་མ་སོང་བར་རང་གི་ཧོར་ཁང་བཞུགས་ཤག་ཏུ་ཉར་ཡོད། བཞུགས་ཤག་ཏུ་ཚིག་མཛོད་དེ་པར་དུ་འདེབས་སྐབས་སྣག་ཚ་སྦྱོང་བ་དང་། པར་འདེབས་པ།

request.

When the Horkhang family returned to Lhasa, Geshe Chödrak and Metok were already husband and wife, and Metok was pregnant. In his free time, Geshe Chödrak would often visit to chat with my father. Sometimes Geshe would announce: "I have made momos!" and would invite our family to eat at his place. Geshe was very good at making meat dumplings. He made not the tiny momos of aristocrats, but the large momos of monks.

One morning, Geshe arrived with two newborns in his arms. "Look, sir!" He said to my father. "Metok bore *two* children!" I can still the joy on his face. He named one boy Dawa Tsering and the other Wangdu. In the late 1980s or early 1990s, both sons died from drinking too much. Around 1966, Metok bore a girl named Penpa Tsamchoe, who is still alive today.

In 1957, Metok was working in a bicycle and motorcycle repair shop opened in Lhasa by Yeshe Tenpa. From 1959, she started working at the Waling Bicycle Repair Cooperative. I still remember children in Lhasa singing a humorous song called "Auntie Metok the Bicycle Repairwoman." In 1985, Metok passed away at the Horkhang house, where she had earlier resided.

Publishing the *Brda dag ming tshig gsal ba*

Under the patronage of the Horkhang family, the woodblocks to print the *Brda dag ming tshig gsal ba* [Orthographical Dictionary] were finally completed in 1949. I think the woodblocks for Gedun Choephel's *White Annals* may also have been carved that year. They too were sponsored by my father, but Geshe Chödrak took responsibility for proofreading the *White Annals* and coordinating the woodblock carving. He was also the person who first introduced Gedun Choephel to my father and Rakra

ཉི་མར་སྐྱེམས་པ། དེབ་ཏུ་བསྒྲིལ་བ་ཚང་མ་ཁོང་རང་གིས་གནང་གི་ཡོད། དེབ་ཏུ་བཟོས་པ་རྣམས་དགེ་བཤེས་མཆོག་རང་གིས་ཁྲོམ་ལ་བསྣམས་ནས་བཙོང་སྟེ་འཚོ་ཐབས་ཀྱི་ཁ་སྣོན་གནང་། ༡༩༥༡ ལོ་ནས་དགེ་བཤེས་མཆོག་ཉིན་ལྟར་བོད་ལྗོངས་ཉིན་རེའི་ཚགས་པར་ལས་ཁུངས་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་བར་ཕེབས་ཀྱི་འདུག ཞོར་དུ་སྔ་མཐུད་ནས་ཤིང་པར་གྱི་ "བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ་" པར་འདེབས་དང་བོད་ཤོག་གི་དེབ་བཟོས་ནས་ཚོང་བ་གནང་གི་འདུག ཁོ་བོ་ཡང་དགེ་བཤེས་མཆོག་གི་པར་འདེབས་གནང་སར་ལྟད་མོ་བལྟ་བར་འགྲོ་གི་ཡོད། ཁོང་གིས་པར་འདེབས་གནང་རྗེས་ཧོར་ཁང་གི་ཐོག་ལྷག་ནུབ་ཀྱི་སྟེང་ལ་བཀྲམ་ནས་སྣག་ཚ་སྐམ་པ་གནང་གི་ཡོད་ཅིང་། ཉིན་ཞིག་གློ་བུར་རླུང་དགུ་འཚུབ་ཅིག་བརྒྱབ་ནས་ཁོང་གིས་ཉི་མར་སྐམ་པའི་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་ཤོག་ལྷེ་རྣམས་རླུང་པོས་ཁྱེར་ནས་ནམ་མཁའ་གང་བ་དང་། རེ་འགའ་ལྷ་སའི་ཉེ་འདབས་བུམ་པ་རིའི་རྩེ་ལ་ཟགས་པ་རེད། དགེ་བཤེས་མཆོག་ཕ་དམ་པའི་སར་ཕེབས་ནས་ཐུགས་ཕམ་ཆེན་པོས་ "ང་ངའི་ཚིག་མཛོད་ཚང་མ་རླུང་པོས་ཁྱེར་སོང་" གསུངས་པ་དང་། ཕ་དམ་པ་དེས་དགེ་བཤེས་ལགས་ལ་ "ཐུགས་ཁྲལ་མ་གནང་། དེ་སྡུག་པོ་རང་ཡིན་དོགས་མེད། ངས་བྱས་ན་ཚིག་མཛོད་དེ་ས་ཕྱོགས་གང་སར་ཁྱབ་པའི་རྟེན་འབྲེལ་ལྟ་བུ་མིན་ནམ་སྙམ་གྱི་འདུག" ཅེས་སེམས་གསོ་ལྟ་བུ་གནང་བ་ཁོ་བོའི་ཡིད་ལ་གསལ་པོར་དྲན་གྱི་འདུག ཕྱིས་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་རྗེས་ཚིག་མཛོད་དེ་ཁོ་བོའི་ཡབ་དམ་པས་གསུངས་པ་ནང་བཞིན་གང་སར་ཁྱབ་པ་རེད།

ཕ་དམ་པས་མི་ཁག་ཅིག་གིས་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཀྱི་དག་ཡིག "བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ་" དེ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་རྩོམ་པ་གནང་ནས་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་རང་གི་མིང་བཀྲབ་ནས་བཏོན་པ་རེད་ཟེར་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲ་གཏན་ནས་མ་རེད། དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་དང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་གཉིས་ཐུགས་འདྲིས་ཆེན་པོ་ཡོད་ཙང་དག་ཡིག་རྩོམ་སྒྲིག་སྐོར་ལ་ཏན་ཏན་བཀའ་མོལ་འདྲ་བྱུང་ཡོད་ཀྱི་རེད། ཁོང་ནི་གཞུང་པོ་ཏི་ལྷ་ལ་གཟིགས་མྱོང་བ་དང་། སྙན་ངག་སུམ་རྟགས་རྩ་ཅང་ཡག་པོ་མཁྱེན་པ་མ་ཟད། སོག་པོའི་སྐད་ཡིག་ཀྱང་རྒྱ་ཅང་མཁས་པོ་རེད། སྐུ་ཡོན་ཆེན་པོ་རེད། ཁོང་ཐུགས་རྒྱུད་རྒྱ་ཅང་དྲང་པོ་ཡོད་ཅིང་། གཞན་གྱིས་བྱས་པ་དེ་ངས་བྱས་པ་ཡིན་གསུང་མཁན་དེ་འདྲ་རྒྱ་བ་ནས་མ་རེད། དག་ཡིག་དེའི་མཇུག་བྱང་གི་རྩོམ་དེ་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་རང་གི་ལྷུགས་རྩོམ་རེད། ཁོང་གིས་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ལ་གནང་བ་རེད་ཅེས་ཡང་ཡང་གསུང་མྱོང་།

དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་མཆོག་ནས་བོད་ལྗོངས་ཉིན་རེའི་ཚགས་པར་ཁང་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་སྐབས་ཚིག་མཛོད་དེ་ལ་ཁ་སྐོང་གནང་འདོད་ཀྱིས་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཕྱག་ལས་ཞོར་དུ་མིང་ཚིག་མི་ཉུང་བ་ཞིག་བསྡུ་རུབ་གནང་བ་ཁོ་

Rinpoche, and he joined others in signing a guarantee for the release of Gedun Choephel from prison.

Before the Cultural Revolution, when the woodblocks for the dictionary *Brda dag ming tshig gsal ba* disappeared, Geshe Chödrak kept the blocks in his room at the Horkhang house. He printed the dictionary in his own living quarters and did all of the work himself: mixing the ink, printing the pages, drying them in the sun, binding the volume. Geshe Chödrak would then carry the volumes to market and sell them for additional income.

Starting in 1951, Geshe Chödrak worked every day at the office of the *Tibet Daily*. On the side, he continued manually printing the dictionary for sale. I used to go to Geshe Chödrak's place to watch him. Once the pages had been printed, he would spread them out on the western [side of the] roof for the ink to dry. One day a sudden and strong wind swept up the papers and they filled the sky. Some reached as far as the nearby peak of Bumpa Mountain. With great disappointment, Geshe Chödrak went to see my father and said, "The wind has carried all of my dictionaries away." I clearly remember my father consoling him. "Don't worry," he said. "Perhaps this is more than a misfortune. Couldn't the scattering of your dictionary be an auspicious symbol?" Indeed, the dictionary later reached far and wide, as my father predicted, with its publication by the Nationalities Publishing House in 1957.

I remember my father remarking on several occasions: "Some people say that Gedun Choephel wrote Geshe Chödrak's dictionary and that Geshe Chödrak simply published it under his own name. It was not at all like that. Geshe Chödrak and Gedun Choephel were very close friends, so they must have discussed the compilation of this dictionary. However, Geshe Chödrak himself had read all of the major religious texts; he was not only an expert in classical poetry and grammar, but he also knew the Mongolian language. He was highly talented and

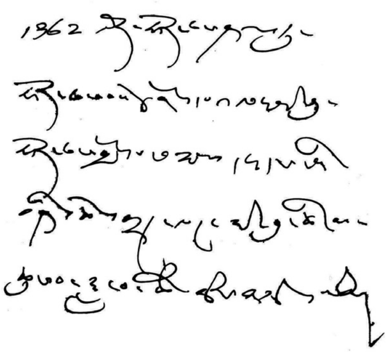

On the right is Horkhang Sonam Pelbar's son (and the author of this piece) with Geshe Chödrak's son Dawa Tsering (left).

བོས་ཀྱང་དངོས་སུ་མཐོང་སྐྱོང་། མིང་ཚིག་དེ་དག་ཤོག་ལྷེ་ཆུང་ཆུང་མང་པོ་ཞིག་གི་སྟེང་ལ་བསྒྲིགས་འདུག་ལ། དེང་སང་བསམ་བློ་བཏང་ན་ཁར་ཏི་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་པ་འདྲ། ཕལ་ཆེར་ཁར་ཏི་དེ་འདྲ་ཚིག་ཁྲི་ལྷག་མེད་དམ་སྙམ། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་དགེ་བཤེས་མཆོག་ལ་སུའུ་ལེན་བཟོ་བཅོས་རིང་ལུགས་པའི་ཉུལ་མ་རེད་ཅེས་ཉེས་མིང་བཀལ་ཏེ་འཐབ་རྩོད་དང་ཟུར་བཀག་གང་མང་སྐྱོང་དགོས་བྱུང་བར་བརྟེན། སུ་མཐུད་ནས་སྐྱོང་དོགས་ཀྱིས་ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་མེ་ཏོག་ལགས་ཀྱིས་དགེ་བཤེས་མཆོག་གི་དཔེ་དེབ་དང་ཡིག་རིགས་གང་མང་ཞིག་མེར་བསྲེགས་བཏང་བའི་ཁྲོད་དུ་དགེ་བཤེས་མཆོག་གིས་རང་གི་ཚིག་མཛོད་ལ་གསར་སྣོན་གནང་འཆར་གྱི་མིང་ཚིག་དེ་དག་ཀྱང་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ཁོང་གིས་ཁོ་བོའི་ཕ་དམ་པར་ "ངའི་དཔེ་ཆ་དང་། དག་ཡིག་ཁ་སྐོང་བཟོ་རྒྱུའི་ཤོག་ལྷེ་རྣམས་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཡོང་མེད་པར་མི་ཏོག་ལགས་ཀྱིས་མེ་བསྲེགས་བཏང་སོང་། ཁོ་རང་ཚོ་ལྐུགས་པ་ཡིན་ཙང་ཕན་ཐོགས་ཡོད་མེད་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཡོང་མེད་པར་མེ་བསྲེགས་བཏང་སོང་། ཕངས་པ་ལ།" ཟེར་གསུང་འདུག

very honest. He would never claim credit for work done by someone else. While the [poem in the] afterword of the dictionary was written by Gedun Choephel, he had given it to Geshe Chödrak."

While Geshe Chödrak was working at the *Tibet Daily*, he still wanted to expand the dictionary. He continued to collect a great number of entries, which I myself saw. These words were written on countless small papers. They must have been like what we today call "index cards." He probably had more than ten thousand such cards. Later, during the Cultural Revolution Geshe Chödrak underwent a great deal of hardship; he was accused of being a "Soviet revisionist spy," struggled, and then kept in isolation. Fearing that he would continue to face such atrocities, his wife burnt whatever books and writings she could find—including his dictionary entries. One day, he told my father: "Metok was not able to distinguish between my books and my notes for expanding the dictionary, so she burned them. They are fools. They couldn't distinguish between what was valuable and not, and burned them! What a disappointment!"

ཡིད་སྐྱོ་བའི་ཚེ་མཇུག

རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་བར་དཀྱིལ་ཙམ་རེད། དགེ་བཤེས་མཆོག་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་ནང་ཀྱང་གོ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་ཅན་རྒན་གྲས་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་དེང་དུས་གསར་བརྗེར་ངོ་རྒོལ་པ་དང་། སུའུ་ལེན་ (རར་ཤི་ཡ་) བཟོ་བཅོས་རིང་ལུགས་པའི་གསང་ཉུལ་རེད་སོགས་མ་ཉེས་ཁ་གཡོག་གིས་ཡུན་རིང་དགག་པ་དང་འཐབ་རྩོད་ཟུར་བཀག་བཅས་བཏང་ནས་དཀའ་སྡུག་ཆེན་པོ་སྐྱོང་དགོས་པ་བྱུང་འདུག དེ་དུས་དགེ་བཤེས་མཆོག་ཧོར་ཁང་གི་བར་

Sad Parting

It was the middle of the Cultural Revolution. Geshe Chödrak, like other older intellectuals in China, was the victim of unfounded accusations, such as "Active Counterrevolutionary," "Soviet Revisionist spy," etc. He suffered for a very long time and was opposed, struggled and kept in isolation. Geshe Chödrak stayed on the second floor of the Horkhang home. Both he and my father were considered enemies of the proletariat and were severely restricted with people assigned to watch them. They had contact with no one.

When I graduated from school in 1965, I was sent to work in Chamdo. My first home leave was not until

ཐོག་ཕྱུག་མཛོད་ཁང་དུ་བཞུགས་འདུག ཕ་དམ་པ་དང་དགེ་བཤེས་ལགས་སོགས་གྲལ་རིམ་དགྲ་བོར་བརྩིས་ཏེ་དམ་དྲག་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱས་ནས་ཆེད་མངགས་སོ་ལྟ་བྱེད་མཁན་ཡང་བཞག་སྟེ་མི་སུ་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་བཙུག་གི་མི་འདུག

ང་རང་ ༡༩༦༩ ལོར་སློབ་གྲྭ་ཐོན་རྗེས་ཆབ་མདོ་ཁུལ་དུ་ལས་བགོས་བརྒྱབ་ནས་ ༡༩༧༡ ལོར་ཁྲིམ་དུ་འཁོར་ཞག་ལ་ཐེངས་དང་པོར་ཡོང་སྐབས་ང་གསང་སྟབས་ཀྱིས་དགེ་བཤེས་ལ་མཇལ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ཁོང་བསྙུན་ནར་གྱིས་གཟིམ་ཁྲིའི་སྟེང་གཟིམ་ནས་བཞུགས་འདུག དབུ་སྐྲ་ཡང་དཀར་རྐྱང་ཆགས་འདུག་ལ་ཞལ་ར་ཡང་མ་བཞར་བར་རིང་པོ་ཆགས་འདུག སྙན་ཅོག་གིས་ཞེ་དྲག་གསན་གྱི་མི་འདུག ཁོང་གི་སྐྱ་ཟླ་མེ་ཏོག་ལགས་ནས་སྐད་ཤུགས་ཆེ་ཙམ་གྱིས་ "ཧོར་ཁང་ཞབས་པད་ཐེབས་སོང་" ཞེས་ཞུས་སོང་བས་ཁོང་གི་སྤྱན་ལ་ཆུ་ཞག་འཁོར་ནས་རེ་ཞིག་ཁོ་བོར་གཟིགས་ནས་བཀའ་མོལ་གསུང་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག དེ་ནས་ཡུད་ཙམ་སོང་རྗེས་ངའི་ལག་པ་ནས་འཛུ་གནང་སྟེ་ "རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཟེར་བ་ཧ་ཅང་ཛ་དྲག་དང་ཟིང་ཆ་ཆེ་བས་ཁྱེད་རང་གི་པ་ལགས་ལ་ཞེད་སྣང་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་ཀྱི་རེད། ང་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་ལ་ཞེད་སྣང་བྱེད་དགོས་དོན་མེད་ཅེས་པ་ལགས་ལ་ཞུས་ཨང་" ཞེས་གསུངས་ནས་སྤྱན་ཆབ་ཀྱང་བསིལ་གྱི་འདུག་པས་ཁོ་བོ་ཡང་དབང་མེད་དུ་ངུ་ཤོར་བྱུང་། ཁོང་གི་སྐུ་འགྲམ་དུ་ཏོག་ཙམ་སྡོད་འདོད་སྐྱེས་ཀྱང་དེ་དུས་དམ་དྲག་ཆེ་བར་བརྟེན་སྡོད་མ་ནུས་པར་ག་ལེར་ཐོན། དེ་ནས་ཆབ་མདོར་ལོག་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་དགེ་བཤེས་མཆོག ༡༩༧༢ ལོར་དགོངས་པ་རྫོགས་ཤིང་། སྐུ་གཤེགས་སྐབས་དགུང་ལོ་ ༧༥ ཐེབས་འདུག

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༦ ལོར་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཟེར་བ་དེ་མཇུག་བསྒྲིལ་ནས་ཀྲུང་གོའི་སྲིད་ཇུས་ཉིན་བཞིན་ཇེ་བཟང་དུ་སོང་ཐོག་རིག་གསར་སྐབས་མ་ཉེས་ཁ་གཡོག་ཐོག་མཁན་རྣམས་ལ་དཀར་འདོན་བྱེད་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཀྱང་ཤར། སྐབས་དེར་ཕ་དམ་པ་དེས་དགེ་བཤེས་མཆོག་ལ་ཉེས་མེད་དཀར་འདོན་ཡོང་བའི་སྐྱབས་འཇུག་ཞུ་བར་ཚགས་པར་ལས་ཁུངས་ལ་ཡང་ཡང་ཐེབས་པ་ཁོ་བོའི་དྲན་པའི་ཡུལ་དུ་གསལ། དེ་དུས་ཚགས་པར་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དབུ་འཛིན་གནང་མཁན་བསྟན་འཛིན་ཧྲུའུ་ཅིས་ཐུགས་ཁུར་ཆེ་བཞེས་གནང་སྟེ་དགེ་བཤེས་མཆོག་གི་ནང་མི་བུ་ཕྲུག་ཚོར་སེམས་གསོ་དང་སྦྲགས་དགའ་ཉེ་གྲོང་པ་ཚང་མ་འཛོམས་སར་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ལ་ནག་ཉེས་གང་ཡང་མི་འདུག་ཅེས་དཀར་འདོན་གནང་བ་མ་ཟད། ཚགས་པར་ལས་ཁུངས་སུ་ཡང་ཁོང་ལ་མྱ་ངན་ཞུ་བའི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་ཀྱང་ཚོགས་ཏེ་ལས་བྱེད་པའི་ཁྲོད་དུ་ཁོང་ལ་ནག་ཉེས་མེད་པའི་དཀར་འདོན་གནང་འདུག

1971. While in Lhasa, I secretly went to see Geshe. He lay bedridden. His hair had turned totally white, and his beard was long. He could not hear very well. His wife Metok told him in a rather loud voice, "Mr. Horkhang's son has come." Geshe's eyes started to fill with tears. He looked at me for a moment, but couldn't speak. Then, after some time, he took my hand and said, "The 'cultural revolution' has been very harsh and chaotic; your father must be very scared. Tell your father that there is no need to be afraid of his and my relationship." As he cried, I too began to weep. Though I wanted to stay longer, I was unable to do so because of the restrictions at that time and slowly left. Geshe Chödrak died in 1972, shortly after I had returned to Chamdo. He was 75 years old.

In 1976, the Cultural Revolution ended and China's policy improved with each day. Eventually, those who had been falsely accused during the Cultural Revolution were exonerated. I still clearly remember how my father would in those days visit the newspaper office to ask that Geshe Chödrak be exonerated. The head of the newspaper office was Party General-Secretary Tenzin. He showed great concern and consoled Geshe Chödrak's children and other family members. At a gathering of Geshe's friends, neighbors, and family, the General-Secretary stated: "Geshe Chödrak was in no way guilty." During a memorial organized at the newspaper offices, he again exonerated Geshe Chödrak in front of the staff, saying that the Mongolian teacher had been innocent.

Translated by Lauran Hartley

*The author is referring to Theos Casimir Bernard (1908–47), an explorer and scholar of religion who spent sixteen months in Tibet during 1936–37. See Paul Hackett, "Theos Casimir Bernard," <http://c250.columbia.edu/c250_celebrates/remarkable_columbians/theos_casimir_bernard.html>.

བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ།

■ པད་མ་འབུམ།

GESHE CHÖDRAK'S ORTHOGRAPHICAL DICTIONARY

■ **Pema Bhum**

བོད་ཀྱི་མིང་ཚིག་ཉིས་ཁྲི་དྲུག་སྟོང་ལྷག་གི་བདག་ཉིད་ཅན། བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བའམ་ངག་རྒྱུན་དུ་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཞེས་ཀྱང་གྲགས་པ། བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་མ་བྱུང་སྔོན་ལ་བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཡོངས་ཀྱི་དབུ་བྲལ་དུ་བཞུགས་པ་དེ་ནི་སོག་ཡུལ་དུ་འཁྲུངས་ཏེ་བོད་དུ་སྐུ་ཚེ་བསྐྱལ་བའི་མཁས་ཆེན་དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་(༡༨༩༨-༡༩༧༢)མཆོག་གིས་༡༩༤༦ ལོར་བརྩམས་གྲུབ་ཅིང་། ༡༩༤༩ ལོར་ཧོར་ཁང་གཟིམས་ཤག་གིས་སྦྱིན་བདག་གནང་སྟེ་ཞིང་པར་དུ་བཏབ།

ཚིག་མཛོད་དེའི་སྦྲར་བྱང་གི་ངོ་དུ་རྩོམ་པ་པོས "སྐྱིད་ལ་སྡུག་པའི་འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་འདིར།། ཤི་ཡང་ཕྱི་མིག་བལྟ་བའི་རེ་བ་ཡིས།། སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་རང་གི་ལག་རྗེས་ཙམ།། ཤུལ་དུ་ལུས་པའི་འབད་པ་དང་གིས་བྱེད།།" ཞེས་བསྒྲུགས་མ་ཐག་ཏུ་གློ་ལ་འབྱུར་འགྲོ་བའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ལྔ་ཅན་ཞིག་གི་མཇུག་ཏུ "ཅེས་པ་འདི་ཡང་སོག་པོའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་ཤིང་། གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་མི་ཚེ་ཟད་པ་དགེ་མིང་པ་ཆོས་གྲགས་པས་སོ།" ཞེས་སྦྲར་ཡོད་ཀྱང་། མི་སྣ་ཞིག་གིས་ཚིགས་བཅད་དེ་ཁོང་གི་མིན་པར་ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་སྦྲར་བར་སྙམ། མཁས་དབང་དེ་གཉིས་ལ་འདྲིས་གཞིབ་ཆེ་ཞིང་སྐུ་དྲིན་ཆེ་བའི་ཧོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་མཆོག་ནས་ཀྱང་དེ་ལུགས་སུ་བཞེད་པ་གསར་འཕྲིན་འདོན་ཐེངས་འདིའི་ནང་དུ་གསལ་ལོ།

རྒྱ་ནག་པེ་ཅིན་ན་ཡོད་པའི་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུའི་ནང་ལ་བློ་བཟང་ཆོས་འཕགས་(མི་འདི་སུ་ཡིན་རྩད་མ་ཆོད།།)དང་། སྤྱིར་བཏང་ནང་ཆོས་དང་དམིགས་བསལ་བོད་བརྒྱུད་ནང་ཆོས་ལ་མཁས་ཞིང་། ཇོ་ནང་ཏཱ་ར་ནཱ་ཐས་མཛད་པའི་རྒྱ་གར་ཆོས་འབྱུང་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་མཁན་རྒྱ་མི་ཀྲང་ཁེ་ཆང་ (张克强, 1917-1989) སོགས་ཀྱིས་ཚིག་མཛོད་དེའི་བཀྲལ་བྱ་དང་འགྲེལ་བྱེད་ཆ་ཚང་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་༡༩༥༧ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཞིང་། དེ་ནས་བཟུང་ཚིག་མཛོད་དེའི་འགྲོ་དོན་རྒྱ་ཆེར་འཕེལ་ཞིང་། ཚིག་མཛོད་དེ་དང་དེའི་མཛད་པ་པོ་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་གཉིས་ཀྱི་སྙན་གྲགས་ཀྱང་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་བོ།

ཤིང་པར་དེ་ལས་པར་བརྒྱབ་པའི་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་པར་གཞི་གཅིག་འདི་ག་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཔེ་དཀོན་ཁང་དུ་བཞུགས་ཡོད་པ་ནི་ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་དཔོན་ལ་དྭགས་པ་བློ་བཟང་འཇམ་དཔལ་མཆོག་ནས་ཞལ་འདེབས་སུ་གནང་། ཤིང་པར་དེ་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་དཔེ་དབྱིབས་སྣ་རིང་མིན་པར་དེང་སང་གི་དེབ་དབྱིབས་སུ་བཀོས་ཏེ་བོད་ཤོག་པོད་གཉིས་སུ་པར་བརྒྱབ་ཡོད། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ཤིང་པར་གྱི་དཔེ་དབྱིབས་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པའི་དཔེ་མཚོན་སྔ་ཤོས་དེ་མིན་ན་ཡང་སྔ་གྲས་ཤིག་ཡིན་ནོ།

With more than 26,000 terms, the *Brda dag ming tshig gsal ba*—or as it is more popularly called "Geshe Chödrak's Dictionary"—was the most comprehensive Tibetan dictionary in existence prior to the publication of the *Great Tibetan-Chinese Dictionary* in 1985. The *Brda dag ming tshig gsal ba* [Orthographical Dictionary] was completed in 1946 by the scholar Geshe Chökyi Drakpa (1898-1972), who was born in Mongolia but spent most of his life in Tibet. The woodblocks for the dictionary were carved in 1949 under the patronage of the Horkhang family.

In the afterword to the volume, the author writes: "In this human realm, the world of joy and sorrow,/ all human beings dream of/ looking back from the dead/ and struggle to leave some small legacy." Following the full five stanzas of this memorable poem are the words: "This too was written by Geshe Chödrak, who was born in Mongolia but spent his life in Tibet, the Land of Snows." Some have speculated that perhaps these verses are written not by him but by his friend Gedun Choephel. It is now clear that Horkhang Sonam Pelbar, who helped both of these scholars and knew them well, also held this opinion. (See feature article in this *Newsletter.*)

In 1957, the Nationalities Publishing House in Beijing published the *Brda dag ming tshig gsal pa* with Chinese translations for each term and definition. Lobsang Chöpak (whose identity is unknown to me) and Zhang Keqiang—a scholar of Buddhism and in particular Tibetan Buddhism, as well as translator of Jonang Taranatha's *Religious History of India*—were responsible for the Chinese translations. From then on, the dictionary circulated more widely and its reputation, along with that of its author Geshe Chödrak, spread throughout all Tibetan regions.

An original print from these woodblocks can be found

དཔེ་དབྱིབས་དེ་དེང་སང་གི་དེབ་དབྱིབས་སུ་ཐོན་ཡོད་སྟབས་དེའི་ནང་དོན་སྒྲིག་སྟངས་ཀྱང་དེང་སང་གི་ལུགས་ལྟར་ཤོག་གྲུའི་གཡོན་ཕྱོགས་སུ་བཀྲལ་བྱའི་མིང་ཚིག་རྣམས་བསྒྲིགས་ཡོད་པའི་གཡས་ཕྱོགས་སུ་དེ་དག་གི་འགྲེལ་བཤད་རྣམས་བསྒྲིགས་ཡོད། དེ་ཡང་བོད་ཀྱིས་དག་ཡིག་ཟེར་བ་དེ་དེང་སང་གི་ཚིག་མཛོད་ཟེར་བའི་སྒྲིག་སྟངས་སུ་འཕོས་པའི་དཔེ་མཚོན་ཞིག་ཡིན་ལས་ཆེ། ཚིག་མཛོད་དེའི་ཤོག་གྲངས་འགོད་སྟངས་ནི་ཤོག་གྲངས་ཡོངས་རྫོགས་དཀྲུས་གཅིག་ཏུ་བཀོད་མེད་པར་གསལ་བྱེད་རེ་ལ་ཤོག་གྲངས་འགོད་མཚམས་རེ་བྱས་ཡོད་དེ་དཔེར་ན། གསལ་བྱེད་ཀ་ཡིག་ལས་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་རྣམས་ཤོག་གྲངས་ ༡ ནས ༥༢ བར་ཡིན་པ་དང་། གསལ་བྱེད་ཁ་ཡིག་ལ་སླེབས་སྐབས་ཡང་སྐྱར་ཤོག་གྲངས་ ༡ བརྩི་འགོ་བཙུགས་ཡོད།

ཚིག་མཛོད་དེ་པར་དུ་བརྒྱབ་པའི་རྗེས་སུ་ཡང་དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་མཆོག་ནས་རང་གི་ཚིག་མཛོད་དེ་རྒྱ་སྐྱེད་གསར་སྒྲིག་གནང་དགོངས་ཀྱིས་མིང་ཚིག་གསར་པ་གང་མང་ཞིག་འཚོལ་སྡུད་དང་། འགྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་ནས་གསོག་ཉར་བྱས་ཡོད་ན་ཡང་། རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་སྐབས་ལ་དགེ་བཤེས་མཆོག་ལ་ཉེས་མིང་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སྡུག་སྦྱོང་གཏོང་བཞིན་པ་ཇེ་རྦབ་ཏུ་འགྲོ་དོགས་ཀྱིས་གང་གི་སྐྱ་ཟླ་ཨ་ལྷེ་མེ་ཏོག་ལགས་ཀྱིས་ཉར་ཐྲོས་མ་བཟོད་པར་མེ་ལ་བསྲེག་དགོས་བྱུང་འདུག

རིག་གནས་གསར་བརྗེ་སྐབས་ལ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་དཔེ་དེབ་གཞན་པ་དང་མཚུངས་པར་ཚིག་མཛོད་འདི་ཡང་བཙོན་སྨུན་ལྟ་བུར་ཚུད་ནས་མཐོང་རྒྱུ་མེད་པར་གྱུར། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་མཇུག་བསྒྲིལ་རྗེས་ཚིག་མཛོད་འདི་དཀར་འདོན་ལྟ་བུས་ སྔོན་མ་པར་བརྒྱབ་ནས་བཙོང་མ་ཚར་བར་ལུས་ཡོད་པ་ཚོང་རར་སླེབས་སྐབས་ས་གནས་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་འཕྲོག་ཏོ་བྱས་འདུག དེ་ནས་ཡང་སྐྱར་པར་སྐྲུན་བྱས་ཏེ་ ༡༩༩༥ ལོ་བར་ལ་ཚིག་མཛོད་འདི་ཐེངས་ལྔ་ལ་སྐྱར་པར་བྱས་ཡོད། པར་ཐེངས་རྗེས་མ་དག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་རྒྱུ་མཚན་ཅི་ཡང་མ་བརྗོད་པར་རྩོམ་པ་པོའི་སྙུར་བྱང་གི་དོན་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་སྙན་པོ་དེ་བཀོད་མེད་དོ། ■

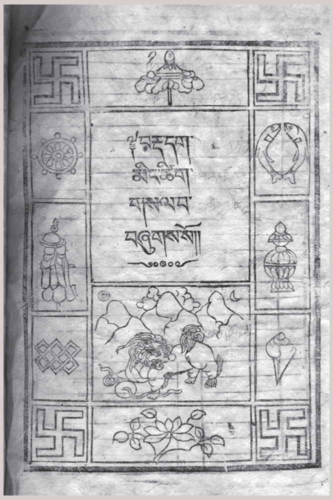

ཀོ་ལུམ་སྦི་ཡ་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་སློབ་དཔོན་ལ་དྭགས་པ་བློ་བཟང་འཇམ་དཔལ་མཆོག་ནས་འདི་ག་གཡེམཛོད་ཁང་ལ་གནང་བའི་"བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ།"

Title page from Geshe Chödrak's Orthographical Dictionary, donated to Latse Library by Professor Lozang Jamspal of Columbia University.

in the Rare Books Collection of Latse Library, thanks to the generosity of Columbia University professor Lozang Jamspal. The woodblock print is not elongated like most traditional Tibetan texts, but is in the shape of modern-format books. It consists of two volumes printed on Tibetan paper. If this edition is not the first instance of the transition to modern-format printing using Tibetan woodblocks, it is certainly among the earliest.

The layout of the dictionary also follows modern conventions in that terms are listed on the left with corresponding definitions on the right. [Traditional Tibetan glossaries usually listed words, and sometimes definitions, in paragraph-format and were often in verse.] This dictionary is likely the first instance of the transformation of what Tibetans call "*dag yig*" or glossaries into the structure of the modern dictionary. Yet, unlike modern publications, the pages of this dictionary are not numbered consecutively. Rather, the paging starts again for entries beginning with a new letter. For example, all entries under "*ka*" comprise pages 1-52 of the dictionary, and the page numbering starts again with "1" for entries under "*kha*."

Once this dictionary was published, Geshe Chödrak then thought about expanding and revising the volume; he collected many additional terms for which he wrote definitions, and filed them away. During the Cultural Revolution, however, his wife Metok feared that her husband would face even harsher suffering under a variety of charges. Not daring to keep anything that could be used against him, she was compelled to burn his notes.

Like other Tibetan books, Geshe Chödrak's dictionary was banned during the Cultural Revolution. When the Cultural Revolution ended, the dictionary was rehabilitated and in many areas the copies previously left unsold were snatched up by buyers as soon as the books reached the market. The *Brda dag ming tshig gsal ba* had its fifth printing in 1995. In this last printing, the publishing house omitted without explanation the lyrical verses that had concluded the previous printings. ■

དགེ་བཤེས་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་

ཚིག་མཛོད་ཀྱི་སྨྲར་བྱང་།

འདི་ནི་སོང་མ་ཐག་པའི་རྩོམ་ཡིག་དག་ཏུ་རྩོམ་པ་པོ་སུ་ཡིན་གྱི་གླེང་མོལ་བྱུང་བའི་སྙན་ངག་དེ་ཡིན་ལ། བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བའི་མཇུག་ཏུ་སྨྲར་བྱང་གི་ཚུལ་གྱིས་བྱུང་ཡོད།

༄༅། །འདིར་སྨྲས་པ།

སྐྱིད་ལ་སྡུག་པའི་འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་འདིར།
ཤི་ཡང་ཕྱི་མིག་བལྟ་བའི་རེ་བ་ཡིས།
སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་རང་གི་ལག་རྗེས་ཙམ།
ཤུལ་དུ་ལུས་པའི་འབད་པ་ངང་གིས་བྱེད།
འདི་ན་འགའ་ཡིས་རང་གི་རྒྱུད་འཛིན་བུ་དང་སློབ་མ་རྗེས་སུ་བཞག
དེ་བཞིན་གཞན་གྱིས་ལེགས་བཤད་ནོར་དང་སྙན་པའི་གྲགས་པ་ཤུལ་དུ་བཀོད།
ལ་ལ་འཆད་ཉན་ཆོས་ཀྱི་སྡེ་དང་དམ་པའི་རྟེན་རྣམས་བཞེངས་ནས་འདས།
གཞན་གྱི་ལག་རྗེས་བསགས་པའི་ནོར་དང་མཛེས་པའི་ཁང་ཁྱིམ་འདི་དག་ལགས། །ཆོས་ནོར་གཉིས་མེད་སྤྲང་པོའི་ལག་རྗེས་ལ།
གོང་དུ་སྨོས་པ་འདི་དག་མ་མཆིས་པས།
མི་ཟས་ཡུན་རིང་ཟས་པའི་རིན་འབབ་ཏུ།
དེབ་ཆུང་འདི་ཉིད་མི་ཡི་ཡུལ་དུ་བཞག
མ་བཙལ་གླེགས་བམ་བྲི་བའི་བྲེལ་ཟིང་གིས།
མི་ལོ་བཅུ་གསུམ་དལ་གྱིས་ཟད་པ་ལ།
གཞན་གྱིས་བསྟོད་སྨད་ཅི་བྱེད་མ་ངེས་ཀྱང་།
གཞན་ལ་ཕན་པ་ཅུང་ཟད་ངེས་པར་མཐོང་།
རྣམ་དཀར་འདི་ཡིས་སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེ་བ་རུ།
རྣམ་པ་ལྔ་ལྡན་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ།
རྣམ་དག་ཐོས་བསམ་སྒོམ་པའི་འབད་པ་ཡིས།
རྣམ་ཀུན་གཟིགས་པའི་གོ་འཕང་མྱུར་ཐོབ་ཤོག །

ཅེས་པ་འདི་ཡང་སོག་པོའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་ཤིང་གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་མི་ཚེ་ཟད་པ་དགེ་མིང་པ་ཆོས་གྲགས་པས་སོ། །

The Afterword
to Geshe Chödrak's Dictionary

This poem, whose authorship is discussed in the preceding articles, concludes the *Brda dag ming tshig gsal ba.*

And so I would say that

In this human realm, the world of joy and sorrow,
All human beings dream of
Looking back from the dead,
And struggle to leave some small legacy.
Many here have left behind their lineage, sons or students.
Still others have set down brilliant words and reputation.
Some build centers for religious learning or sacred supports, then die.
And see the legacy of still others: their wealth and fine estates!
With neither wealth nor dharma, this beggar
Has left as legacy nothing named above,
But to cover the cost of the food he consumed,
This small book for humankind.
Thirteen years were spent in the busy
Writing of this unsolicited volume.
I am certain it holds some wee benefit for others,
But will they praise or slam it?
With this act of virtue,
May I soon achieve the state of All-Seeing
Through lifetimes of effort in proper study of
Teachings on the five areas of knowledge.

This too is written by Geshe Chödrak, who was born in Mongolia but spent his life in Tibet, the Land of Snows.

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་དང་དེའི་རྒྱབ་ལྗོངས།

■ བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་།

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ནི་ ༡༩༠༤ ལོར་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཀྱི་ལ་དྭགས་རྒྱལ་ས་གླེ་རུ་དཔར་འགྲེམས་བྱས་པའི་ཟླ་རེའི་ཚགས་པར་ཞིག་ཡིན། ཨག་བླར་ནི་རྒྱ་གར་ཨུར་དུའི་སྐད་དུ་ཚགས་པར་གྱི་དོན་ཡིན། ཡོངས་གྲགས་སུ་འདི་ནི་བོད་ཡིག་གི་ཚགས་པར་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་པར་བཤད། ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ནི་ཤོག་ངོས་བཞི་ཅན་གྱི་དབུ་མེད་ཀྱི་གཟུགས་སུ་ལྷུགས་དཔར་དུ་བཏབ་པའི་ཚགས་པར་ཞིག་ཡིན། ཚགས་པར་གྱི་ནང་དོན་རྣམས་ཚན་པ་གསུམ་དུ་བགོས་ཡོད། ཚན་པ་དང་པོ་རུ་ཡུལ་སོ་སོའི་གསར་འགྱུར་དང་། ཚན་པ་གཉིས་པར་ལ་དྭགས་ཀྱི་གནའ་གཏམ་དང་གླུ་གཞས། གཞན་ཡང་ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་ཞེས་པའི་དེབ་ཐེར་ལས་ཁོལ་ཕྱུང་ཚན་པ་བཅས་སུ་འདོན་བྱས་ཡོད། ཚན་པ་གསུམ་པ་ནི་དམིགས་བཀར་གྱིས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆེ་བ་བརྗོད་ས་དང་དྲིལ་བསྒྲགས་བྱེད་ས་ཡིན།

ཚགས་པར་འདིའི་གསར་གཏོད་བྱེད་མཁན་ནི་ཕྣ་རན་ཁའི་ (A.H. Francke 1870–1930) ཟེར་བའི་འཛར་མན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ནི་མོ་ར་ཕན་ (Moravian) ཞེས་པའི་ཡེ་ཤུའི་གྲུབ་མཐའི་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་མི་ཞིག་ཡིན། མོ་ར་ཕན་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཁྱད་ཆོས་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་དཔེ་རྣམས་ཡུལ་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་ཡུལ་མི་ཚོས་རང་སྐད་དུ་ཀློག་ཐུབ་པར་བྱེད་པ་དེ་ཡིན། དེར་བརྟེན་ ༡༨༨༥ ལོར་ལ་དྭགས་སུ་གྲུབ་མཐའ་འདིའི་ཆོས་སྒོ་ཐོག་མར་ཕྱེས་པ་དང་མཉམ་དུ་ཡེ་ཤུའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་བའི་གྲ་སྒྲིག་བྱས་པ་མ་ཟད། ལྷུགས་དཔར་གྱི་དཔར་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས་ཏེ་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་ཆ་བོད་ཡིག་ཏུ་དཔར་སྐྲུན་བྱེད་འགོ་བཙུགས། མོ་ར་ཕན་གྲུབ་མཐའ་ནི་ཡེ་ཤུའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་མཁན་གྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ཚོགས་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་པ་རེད། ཤེས་གསལ་ལྟར་ན་བོད་ཡིག་ལྷུགས་དཔར་དུ་འདེབས་མཁན་ཐོག་མ་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་ཡིན་ལ། མོ་ར་ཕན་ཆོས་ཚོགས་ནི་སྐབས་དེར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་བོད་ཡིག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་མཁན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན།

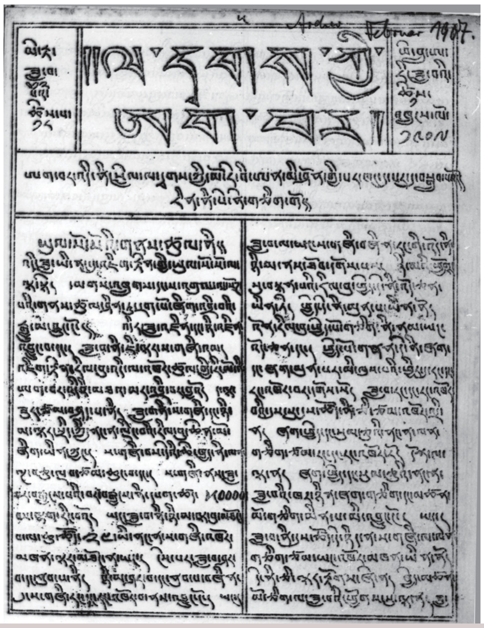
ལ་དྭགས་ཀྱི། ཨག་བར།
Februar 1907.

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ཞེས་པའི་ཚགས་པར་གྱི་འདྲ་པར་འདི་འཛར་མན་གྱི་སྦྲིར་ལིན་གྲོང་ཁྱེར་ན་ཡོད་པའི་མངའ་སྒེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་མཁས་དབང་ Hartmut Walravens ལགས་ཀྱིས་མཁོ་འདོན་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ།

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་དཔར་འགྲེམས་བྱེད་པའི་དུས་ཚོད་ནི་ ༡༩༠༤ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔུང་གིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་དཔུང་འཛུལ་བྱས་པའི་ལོ་དེར་འཁེལ་ཡོད། ནུབ་ཕྱོགས་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་འདི་ལྟར་སྤྱི་རྗེས་སུ་ཡེ་ཤུའི་ཚགས་པར་དང་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔུང་དང་བསྡེབས་ཏེ་བོད་དུ་འཛུལ་བའི་ཤུགས་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས། རྒྱ་ནག་མན་ཇུ་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་ལོ་ཤས་ཀྱི་རྗེས་ནས་བོད་ཡིག་ཕལ་སྐད་ཀྱི་གསར་འགྱུར་ཟེར་བའི་རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྲར་གྱི་ཚགས་པར་ཞིག་བཏོན་ཏེ་བོད་དུ་མན་ཇུའི་ཤུགས་རྐྱེན་སྤེལ་ཐབས་བྱས།

ཡིན་ནའང་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ནི་སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇིའི་དབང་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཡུལ་མི་ཚོའི་ཆེད་དུ་བཏོན་པའི་ཚགས་པར་ཞིག་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། བོད་ཁམས་སྤྱིལ་བོར་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་འགྲེམས་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་མེད་པར་སྣང་། ཚགས་པར་འདོན་ཐེངས་དང་པོའི་སྐབས་སུ་གྲངས་ ༡༥༠ དཔར་ཡོད་ནའང་། རིམ་གྱིས་དཔར་གྲངས་ ༦༠ ལ་ཕབ་སྟེ། དེ་ལས་ཚགས་པར་ ༢༠ ཙ་ཛེ་གླིང་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྐུར་ཡོད། ཚགས་པར་འདི་ ༡༩༠༧ བར་དུ་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ཞེས་པའི་ཁ་ཡིག་འོག་ཏུ་དཔར་འགྲེམས་བྱས་ཡོད་ནའང་། ཕྣ་རན་ཁའི་ཡིས་རྩོམ་སྒྲིག་གི་ལས་མཚམས་བཞག་པའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ལས་རོགས་ཚོས་བོད་དུ་འགྲེམས་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་དམིགས་པ་ཡིན་ནམ་ཚགས་པར་གྱི་མིང་ལས་ཨུར་དུའི་ཚིག་ཨག་པར་ཞེས་པ་དོར་ནས་ལ་དྭགས་པོ་ཉ་རུ་བསྒྱུར་ཏེ་བོད་ཉམས་ཇེ་དོད་དུ་བཏང་ཡོད། ཡིན་ནའང་ལོ་གཅིག་ལས་མ་འགོར་བར་ ༡༩༠༨ ལོར་ཚགས་པར་འདོན་མཚམས་ཆད་འདུག

ཚགས་པར་འདིའི་ཤུགས་རྐྱེན་འོག་ཏུ་ ༡༩༢༥ ལོར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་པ་ཁྲུ་ནུ་མཐར་ཕྱིན་གྱིས་རྒྱ་གར་ཀ་གློན་སྦུག་ཏུ་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོའི་གསར་འགྱུར་མེ་ལོང་ཞེས་པའི་ཚགས་པར་གྲགས་ཅན་དེ་དཔར་འགྲེམས་བྱེད་འགོ

བརྩམས་ཡོད། ཁྲུ་ནུ་མཐར་ཕྱིན་ནི་ལ་དྭགས་ཨག་བླར་དཔར་འགྲེམས་བྱེད་མཁན་མོ་རྦ་ཕྱན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱིས་ལ་དྭགས་ཁྲུལ་དུ་གསོ་སྐྱོང་བྱས་ཏེ། དེའི་ཚོགས་མིར་གྱུར་ནའང་། ༡༩༢༠ ལོར་ཁོང་ཀ་ལྡོན་སྤུག་ཏུ་གནས་སྤོར་གྱིས་དེར་སི་ཀོ་ཊི་ལན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱི་ (the Church of Scotland) རོགས་རམ་འོག་ཏུ་གསར་འགྱུར་མེ་ལོང་གི་རྩོམ་སྒྲིག་བྱེད་པའི་འགན་འཁུར། གསར་འགྱུར་མེ་ལོང་བཏོན་ནས་ལོ་གཉིས་མ་འགོར་བར་མོ་རྦ་ཕྱན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱིས་ལ་དྭགས་ཨག་བླར་སླར་གསོའི་ཚུལ་དུ་ཀྱི་ལང་ཨག་བླར་ཟེར་བ་ཞིག་ལ་དྭགས་ཀྱི་ལང་དུ་དཔར་འགྲེམས་བྱས་ཏེ་ ༡༩༣༤ བར་དུ་རྒྱུན་སྐྱོང་བྱས། དུས་རབས་སྔོན་མའི་སྔོད་ཀྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚགས་པར་རྣམས་ འདི་ལྟར་གཅིག་ལ་གཅིག་འབྲེལ་གྱིས་ཕན་ཚུན་ཤུགས་རྐྱེན་ཟབ་མོ་བྱུང་ཡོད།

ཡེ་ཤུའི་ཚགས་པར་འདི་དག་ཆོས་ལུགས་དྲིལ་བསྒྲགས་བྱེད་པའི་ལག་ཆ་ཤ་སྟག་ཡིན་པ་བསྙོན་དུ་མེད། ཡིན་ནའང་ཡིག་ཚགས་ཁྲོད་དུ་ཉར་བའི་ཚགས་པར་འདི་དག་ལ་སྐྱར་ཞིབ་བྱས་ཆེ་དེ་ལ་ཁྱད་ཆོས་གཞན་ཡང་ཡོད། མི་སློར་ཞིག་གིས་དེང་སྐབས་ལ་དྭགས་ཨག་བླར་གྱི་རིན་ཐང་ནི་སྐད་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བཤད་ཀྱི་ཡོད། ལ་དྭགས་ཨག་བླར་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ཕྲ་རན་ཁི་ནི་ ༡༨༩༦ སྐེ་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་གི་ཐོག་ནས་ལ་དྭགས་སུ་ཆོས་སྤེལ་དུ་འབྱོར། སྐབས་དེར་མོ་རྦ་ཕྱན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱིས་ཡེ་ཤུའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་སྔངས་ཀྱི་ཐད་ལ་བསམ་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་ཡོད། ཕྲ་རན་ཁི་ཡིས་ཐོག་མར་བོད་ཁམས་ཡོངས་སུ་གཅིག་གྱུར་གྱིས་གོ་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྐད་དུ་སྒྱུར་དགོས་པའི་བསམ་ཚུལ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་ནའང་། རིམ་གྱིས་ཁོས་ལ་དྭགས་ཀྱི་མི་སེར་ཕལ་ཆེ་བས་ནང་པའི་ཆོས་དཔེ་རྣམས་ཁ་འདོན་དགེ་སྦྱོར་གྱི་ཆེད་དུ་ནེ་ཙོའི་ཀློག་ལྟ་བུ་ཞིག་ལས་གོ་བ་ལོན་དཀའ་བ་མཐོང་སྟེ། བོད་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་ཆོས་སྐད་ཀྱི་བསམ་བློ་དོར་ནས་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཁ་སྐད་གཙོ་བོར་བཟུང་། ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་པར་ནི་འདི་ལྟར་བོད་ཀྱི་སྐད་དང་ཡི་གེའི་འབྲེལ་བ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་ནས་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་ཕལ་སྐད་ཀྱི་ཀློག་དེབ་ཅིག་ཡིན།

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ལ་ནང་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་པ་མི་མངོན་པའི་ཆེད་དུ། ཚགས་པར་འདི་ཉིད་དབུ་ཅན་གྱི་ཆོས་དཔེ་ཕལ་ཆེ་བ་དང་མི་འདྲ་བར་དབུ་མེད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་སུ་དཔར་འདེབས་བྱས་པ་མ་ཟད། ཆོས་སྐད་མི་འདྲེས་པའི་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཁྲིམ་པ་ཚོའི་ངག་རྒྱུན་ན་ཡོད་པའི་གནའ་གཏམ་དང་། གླུ་གཞས། རྒྱལ་རབས་བཅས་ཕྱོགས་སྒྲིག་གིས་ཚགས་པར་དུ་སྨུ་འདོན་བྱས། གསར་འགྱུར་གྱི་བརྗོད་བྱ་ལ་ཁྲོམ་གྱི་འབྲུ་རིགས་ཀྱི་རིན་གོང་དང་། གྲོང་གི་རྒྱ་འཕྲོག་གི་སྐོར་བཅས་གཙོ་བོ་འཇིག་རྟེན་ཁྲིམ་པའི་འཚོ་བ་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་འབུར་འདོན་བྱས་ཡོད། ཚགས་པར་གྱི་རྗོད་ཚིག་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཚགས་པར་ལ་ཨག་བླར་དང་། ཁྲོམ་ལ་བླ་ཛར། ཉིན་རྟོག་པ་ལ་པོ་ལིས་སས་ཞེས་ལ་དྭགས་ཀྱི་ཡུལ་མི་ཚོའི་ཁ་སྐད་དུ་འཇགས་པའི་ཨུར་དྷུ་དང་དབྱིན་སྐད་ཀྱི་ཐ་སྙད་སོར་འཇོག་བྱས་ཤིང་། ལམ་སྲོལ་འདི་རྗེས་ནས་ཀྱི་ལང་ཨག་བླར་གྱིས་ཀྱང་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཁ་ཤས་ཀྱི་བསམ་པར་ལ་དྭགས་ཨག་བླར་གྱིས་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་ནང་པའི་ཆོས་ཡིག་དང་གཞུང་གི་ཁྲལ་ཡིག་གི་ནུས་པ་ཙམ་ལས་བེད་སྤྱོད་མེད་པའི་གནས་སྟངས་ལ་གནོད་ལེན་བྱས་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དེང་སང་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀར་བགྲོ་གླེང་བྱེད་བཞིན་པའི་བོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་གཅིག་གྱུར་དང་། སྤྱི་སྐད་དང་ཕལ་སྐད་ཀྱི་འགལ་བ་བཅས་ལ་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་གོང་ནས་བསམ་ཞིབ་དང་ཉམས་ལེན་བྱས་ཡོད་པར་བསམ།

མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་དེབ་དཀར་དུ "རང་རེ་རྣམས་ཇི་སྲིད་བསྟན་བཙོས་ཀྱི་ཐ་སྙད་དང་ཆོས་སྐད་ལ་ཆ་འཇོག་བྱེད་པ་དེ་སྲིད་དུ་བོད་ཡུལ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་སྐད་རིགས་ཀུང་གཅིག་ཏུ་གནས་པ་ཡིན" མོད། ཡིན་ནའང་དེང་སང"མཐའ་མི"འགའ་ཞིག་གིས་སྣང་བར་གང་དྲན་གྱིས་ཕལ་སྐད་ཀྱི་སྐད་མཛོད་དང་གླེགས་བམ་སྤེལ་པའི་སྲོལ་དང་ཞིག་དར་བཞིན་པ་འདི་འདྲའི་ཕྱོགས་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བག་ཟོན་དགོས་བྱེད་དགོས་ཞེས་གསུངས་པའང་། སྐབས་དེར་མོ་རྦ་ཕྱན་ཆོས་ཚོགས་ཀྱིས་ཧེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་དུ་ཕལ་སྐད་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་ཚིག་མཛོད་དང་ཚགས་པར། དཔེ་དེབ་བཅས་དཔར་སྐྲུན་དང་འགྲེམས་སྤེལ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་ལ་ཟེར་གྱི་མེད་དམ་སྙམ། ལ་དྭགས་ཨག་པར་ནི་འདི་ལྟར་ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་ཙམ་མ་གཏོགས། བོད་ཁམས་ཧྲིལ་བོས་གོ་བདེ་ཞིང་ཁྱབ་བདེ་བའི་རེ་བ་ཐོག་མ་ནས་བཅངས་མེད།

ཕྲ་རན་ཁའི་ཡིས་ཁོང་གི་ཚགས་པར་གྱི་སྐོར་ལ་ཚིག་ཐོ་བཀོད་པ་གཞིར་བཟུང་ན། ༡༩༠༨ ལོར་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས། བོད་དམག་གི་བྱིན་རླབས་ཅན་གྱི་མཚོན་སྲུང་གིས་དབྱིན་དམག་གི་མདེའུ་ཁ་འགོག་མི་ཐུབ་པའི་གསར་འགྱུར་སྤེལ་བ་ན། ཀློག་པ་པོ་ཚོས་ཐོག་མར་གནས་ཚུལ་འདི་བདེན་མི་སྲིད་པའི་ཐེ་ཚོམ་བྱེད། ཡིན་ནའང་རྗེས་སུ་ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་བཟུང་དམག་རྣམས་སེམ་ལ་རྟ་དངོས་སུ་མཐོང་བ་ན་ཚགས་པར་ལ་ཡིད་ཆེས་ཇེ་བརྟན་དུ་སོང་ཞེས་བཤད།

ལ་དྭགས་ཀྱི་ཨག་བླར་ནི་མཐར་གཏུགས་ན་བོད་མི་རྣམས་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་འོག་ཏུ་འགུག་པའི་ཆེད་དུ་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལག་ཆ་གསར་བ་ཞིག་ཡིན་ནོ།། ■ ■

མཆན། རྩོམ་ཡིག་འདི་འབྲི་བར་སྐུ་ཞབས་འཛིན་ བླ་རའི་ (John Bray) ལགས་ཀྱིས་ལོ་མང་གོང་ནས་ལ་དྭགས་ཨག་བླར་གྱི་ངོ་བཤུས་དང་ཁོང་གིས་བྲིས་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཁག་ཅིག་བཅས་མཁོ་འདོན་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་ནི་ཨ་མདོ་རེབ་གོང་ནས་ཡིན། འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཅུའི་རིང་ལ་བོད་ཡིག་གི་གསར་འགྱུར་གྱི་བྱ་བ་བསྒྲུབས། ད་ལོ་ལོན་ཊོན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཤར་གླིང་དང་ཕ་གླིང་སློབ་གྲྭའི་མིའི་རིག་པ་སྡེ་ཚན་ནས་མཐར་ཕྱིན།

ཆེད་རྩོམ།

FEATURED ARTICLE

ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྟོག་བཟོའི་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་གི་འབྱུང་ཁུངས།

Origins of the 'Tibet Myth' in Western Fiction

■ རབ་སློན་པྲ་ཊི་ནས།

■ **Ramon N. Prats**

"བོད་དམ། བོད་ཡོད་དམ།" དེ་ཡོས་ཡོད།
དུས་ཀྱི་རུས་པ། ཤོག་གྲངས་ ༡༥༡ ལས་དྲངས།

"Tibet? Does Tibet exist?" But of course it must.
K.A. Goonan, *The Bones of Time*. New York: Tor, 1996, p. 151

༡༩༨༩ ལོར་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་ནོ་སྦེལ་ཞི་བདེའི་གཟེངས་རྟགས་ཕུལ་བ་དེས་ཆོས་ཀྱི་དབུ་འདྲེན་དེ་འཇིག་རྟེན་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་འཚེ་མེད་ཞི་བའི་མཚོན་བྱེད་དུ་གྱུར་ཅིང་། ཁོང་གི་མཚན་སྙན་གྲགས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོངས་སུ་ཡང་རྩེར་སླེབས་ཤིང་འཇིག་རྟེན་ཁྲོན་ཡོངས་ནས་བོད་ལ་ཤེས་རྟོགས་འབར། དེའི་དབང་གིས་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་དག་ཏུ་བོད་ལ་ལྷ་སྒྲུང་གི་འཕྲུལ་སྣང་དེ་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པར་འཕེལ། ལོ་བཅུའི་ནང་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོངས་སུ་གློག་བརྙན་བཟོ་གྲྭ་དག་གིས་ "བོད་" ཅེས་པ་ལ་མིང་གིས་འབྲེལ་ཡང་དོན་གྱིས་འབྲེལ་མི་འབྲེལ་གྱི་གློག་བརྙན་བཅུ་ལྷག་བཟོས་ཡོད། དཔེར་ན་སྦེར་ན་སྡོ་/སྦེར་ཏོ་ལོ་ཙུ་སི་ (Bernardo Bertolucci) ཡི་ "སངས་རྒྱས་ཆུང་ཆུང་" (*Little Buddha*, 1993) དང་། བཞང་བཞག་ཨད་ནོད་ (Jean-Jacques Annaud) ཀྱི་ "བོད་དུ་ལོ་བདུན་" (*Seven Years in Tibet*, 1997) མར་ཏིན་སི་ཀོར་སེ་བཟེ་ (Martin Scorsese) ཡི་ "སྐུ་མདུན་" (*Kundun*, 1997) བཅས་སྤུ་མ་སྤུ་མ་ལས་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བོད་ཀྱི་རང་བཞིན་གསལ་བའི་གློག་བརྙན་ཐོན་ཡོད། དེའི་ཁར་རྟོག་བཟོའི་སྒྲུང་རྩོམ་གྱི་ཕྲེང་བ་རིང་མོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་བོད་ཉི་ཚེ་བ་ཞིག་འཇིག་རྟེན་ལ་སྔར་ལས་ཀྱང་ཤེས་རྟོགས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ། ༡༩༩༩ ལོར་བོད་ཀྱི་དར་སོ་ (Tibet fashion) ལ་འགྱུར་བ་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་། དེ་ཡང་བོད་པ་དགུང་བབ་དར་མ་གཉིས་ཏེ། མཁྱེན་བརྩེ་ནོར་བུའམ་མཚན་གཞན་རྫོང་གསར་མཁྱེན་བརྩེ་

The awarding of the Nobel Peace Prize to the Dalai Lama in 1989 elevated the Tibetan charismatic leader to a worldwide symbol of nonviolence, marking the apex of his international fame and making the whole world utterly aware of Tibet at large. In consequence, the manifestations of the Western world's mythical view of the Land of Snows registered a spectacular growth. In ten years, over a dozen fiction movies featuring topics loosely labeled "Tibetan" were produced by the international film industry, starting with Bernardo Bertolucci's *Little Buddha* (1993), Jean–Jacques Annaud's *Seven Years in Tibet* (1997), and Martin Scorsese's *Kundun* (1997), in an escalation of Tibetanization. In addition, a long string of fictionalized accounts contributed to further the popularity of a virtual Tibet. The "Tibet fashion" would come, though, to a paradigmatic change in 1999, when two middle-aged Tibetans, Khyentse Norbu, alias Dzongsar Khyentse Rinpoche, and Jamyang Norbu,[1] adopted two of the most cherished creations of Western civilization—soccer, the most widespread sport in the world, and Sherlock Holmes, the most proverbial of detectives—in order to Tibetanize and restore them to the Western audience.

གློག་བརྙན་གནམ་སའི་འབྲེལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་བ་ཞེས་པའི་ཤང་གི་རི་ལའི་འཆར་གཞིའི་རི་མོ།

Shangri-La, from the story-board of the film *Lost Horizon*.
(www.spiritone.com/ ~dlevine/art/shangrila.html)

རིན་པོ་ཆེ་དང་། འཛམ་དབྱངས་ནོར་བུ་གཉིས་ནས་ནུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱོལ་རྒྱུན་དུ་ཆེས་དགའ་སྣང་བྱེད་པའི་གསར་བྱུང་བྱ་དངོས་གཉིས་ — འཛམ་གླིང་ལ་ཁྱབ་བརྡལ་ཆེས་ཆེ་བའི་ལུས་རྩེད་རྐང་སྤོལ་དང་། ཆེས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་གསང་རྟོལ་པ་ཞེར་ལོག་ཧོམ་སི་ — བོད་མདོག་ཏུ་བསྒྱུར་ནས་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་གློག་པ་པོ་ལ་ཡང་སྐྱར་འབུལ་ཆེད་གསར་རྩོམ་གྱི་བརྗོད་གཞིར་བླངས། ཁོང་གཉིས་ནས་རང་རང་ས་ནས་གློག་བརྙན་ཞིག་ — ཕོར་བ (*The Cup*)། (འབྲུག་ཡུལ་དང་ཨོ་སི་ཁྲི་ཡ་གཉིས་ནས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བཟོས་པ།) འཁྲབ་ཁྲིད་དང་སྒྲུང་རྩོམ་ཞིག་ — ཞེར་ལོག་ཧོམ་སིའི་དཀྱིལ་འཁོར། (ལྡི་ལི) — རྩོམ་འབྲི་བྱས། བརྩམས་ཆོས་འདི་གཉིས་ཀྱིས་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་དེ་དཀྱོགས་མཚམས་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་བསྐྱལ། སྦྲུལ་གྱིས་རང་གི་མཇུག་མ་རང་གིས་ཟ་བ་བཞིན། ནུབ་ཕྱོགས་པའི་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་དེ་ཡང་རྩེར་སླེབས་ཤིང་། ད་ནི་སླེང་རྗེ་མེད་པའི་སྒོ་ནས་འཕྲུལ་སྣང་དེ་ཉམས་འགོ་ཚུགས་ཡོད་དོ།

ནུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་བོད་ལ་འཕྲུལ་སྣང་སྐྱེས་པ་དེ་ལོ་རྒྱ་མང་པོའི་སྔོན་ལ་གཏུགས་ཐུབ། མར་ཁོ་པོ་ལོ་(1254-1324)ཡི་སྐད་གྲགས་ཅན་གྱི་ "འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད།" ཟེར་བ་དེའི་ནང་གི་བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་བྲིས་ཡོད་པ་དེ་ནས་རྐང་ཞིག་ཆགས་ཡོད་ན་ཡང་། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཐོག་ལ་གོམ་པ་དངོས་སུ་སྤོས་པར་རྗོད་མཁན་གྱི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ལ་བསྐྱོད་གཏམ་དང་སྙན་སེང་དག་སྤེལ་བའི་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་འཕྲུལ་སྣང་དར་འགོ་ཚུགས་པར་མངོན། ཡིན་ན་ཡང་འདི་སྐོར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་སྤེལ་མཁན་ནི་དུས་རབས་བཅུ་དགུའི་སྨད་དང་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་སྟོད་ལ་བོད་ལ་བརྟོལ་ཐུབ་པའི་ལྷོངས་རྒྱུ་བ་དང་། གསང་ལས་པ། མཁས་པ། ཆོས་པ་སོགས་ལས་ཉུང་ཉུང་ཞིག་མ་གཏོགས་བྱུང་མེད། དུས་རྒྱུན་དུ་གསང་རྒྱ་ཅན་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་ཅན། གསང་བ་ལྐོག་གྱུར། ཞི་བ། བཀག་རྒྱ་ཐེབས་པ། ཁེར་རྐྱང་དུ་ལུས་པ་སོགས་ཀྱི་གྲས་སུ་འཇོག་པའི་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་དང་། རིག་གནས། སྲོལ་རྒྱུན་ལ་གོང་གསལ་གྱི་མི་འདི་རིགས་ཀྱིས་དུས་ཡུན་ཐུང་ངུའི་ནང་ལ་མི་མང་པོའི་དོ་སྣང་དྲངས་པར་གྱུར།

བརྩམས་ཆོས་དེའི་འབྲས་བུར་བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ལྟ་བ་དམིགས་བསལ་

They did so by means of a film—*The Cup* (a Bhutan–Australia co-production)—and a novel —*The Mandala of Sherlock Holmes* (Delhi)—which they directed and wrote respectively. Both pieces mark a significant turning point in this story. Like the snake that consumes its own tail, the Western myth of Tibet had reached its climax, to enter a phase of inexorable decline.

The fascination of the West with Tibet goes far back in time. It could have stemmed from Marco Polo's (1254–1324) fabulous account of "Tebet" in his legendary *Description of the World*, but most probably it started to develop in the aftermath of the narratives and reports of the Catholic missionaries who allegedly set foot in Tibet since the fourteenth century. Yet, it was the works written by a handful of late–nineteenth and early–twentieth century explorers, secret agents, scholars, spiritual seekers, late missionaries, etc., who succeeded in reaching Tibet, that actually prompted the open curiosity of the wide public for that land, culture, and traditions, which were often characterized as secret (when not secretive), magic, mysterious, sacred, peaceful, forbidden, secluded, hostile.... That literary outcome would decisively contribute to constructing a peculiar view of Tibet, an archetype of sorts that entered the Western

ཅན་ཞིག་ཤར་མར་གྲུབ་ཅིང་། བོད་ཀྱི་མ་དབྱིབས་ཤིག་ནུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྙིང་ལ་ཞུགས་ཡོད་དོ། ལྷག་པར་དུ་དེས་བོད་པའི་སྐོར་ལ་ཆོར་སྣང་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་སྐྲེས་སུ་བཙུག་ཡོད། ཡུལ་སྐོར་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་མཚོན་ན། བོད་པ་ནི་ "རང་བྱུང་ཁམས་རྒྱུབ་པོ་དང་ཡུལ་སྲོལ་མཚར་སྣང་ཅན་གྱི་དགའ་རིལ་རིལ་དང་། བག་ཕེབས་པའི་མི་དམངས་" (༡༩༢༩ ལོར་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པའི་ D. Macdonald ཡི་བླ་མའི་ཞིང་ཁམས།) ཙམ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་བའི་དཔེ་གཞི་གསོན་པོ་ཞིག་དང་། ཆེས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་པའི་མི་དམངས་ཤིག་ཡིན། ཕལ་ཆེར་བོད་མི་རེ་རེ་ཆོས་པ་རྣལ་མ་རེ་ཡིན་པར་ཆ་འཛིན་བྱེད་ཅིང་། ཐ་ན་སྒོམ་ཆེན་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད། གྲྭ་རྒྱུང་རེ་རེ་ཡང་བྱམས་བརྩེ་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་བདག་ཉིད་བླ་མ་ལྟ་བུ་རེ་ཡིན། བླ་མ་མང་ཆེ་བ་འཇིག་རྟེན་ལས་བརྒལ་བའམ་ཁོང་ཆོར་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་དང་ལྡན། རྒྱུན་འབྱམས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་འདི་ད་ལྟའི་བར་དུ་གནས་ཡོད། མདོར་ན་བོད་པའི་ཅི་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་ཕལ་ཆེ་བ་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་ཚོད་ལས་བརྒལ་བ་ཞིག་ལ་ཆ་འཛིན་བྱེད།

ཆེས་སྔ་བའི་བོད་པ་རྟོག་བཟོའི་མི་སྣ་ — བདེན་ཉམས་ཤོར་ཡང་མི་རྣམས་དགའ་ས་ཞིག་ནི་Rudyard Kipling གྱིས་བརྩམས་པའི་གྲགས་ཅན་གཏམ་རྒྱུད་ཁྲིམ་གྱི་ Teshoo བླ་མ་ (༡༨༩༨ ལོར་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཟེར་བ་དེ་ལས་ཡོངས་སུ་གྲགས། ཡིན་ན་ཡང་རྟོག་བཟོའི་བོད་པ་བརྗོད་བྱ་བྱས་ཏེ་ཉོ་མཁན་ཆེས་མང་བའི་དེབ་ནི་ཡང་དབྱིན་ལན་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཡིན་པ་ James Hilton ཟེར་བས་བརྩམས་པའི་ "གནམ་སའི་འབྲིལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་བ།" (1933 ལོར་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)ཟེར་བ་དེ་ཡིན། ང་ཚོས་སྐྲུང་འདིའི་ནང་གི་ཤང་གི་རི་ལ་ (Shangri–La) (སྐད་པ་བོད་ཀྱི་" བླ་འོད་སྔོན་པོའི་ལྗོངས་" ཟེར་བར་གབ་པའི་དགོན་པ་ཞིག་གི་མིང་།)ཟེར་བ་འདིའི་འབྱུང་ཁུངས་མི་ཤེས་ཀྱང་། རྩོམ་པ་པོ་དེས་ཤམ་བྷ་ལའི་སྐོར་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཞིང་དེས་བློ་སྒོ་ཕྱེ་བ་ཡིན་ལས་ཆེ། (ཤམ་བྷ་ལ་དང་ཤང་གི་རི་ལ་གཉིས་སྒྲ་ཉེ་ཡིན་པ་ལ་ཐུགས་སྣང་གནང་རོགས།) ཤམ་བྷ་ལ་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྔགས་ལམ་གྱི་ཡིད་སྤྲུལ་གྱི་དག་ཞིང་ཞིག་ཡིན་ཅིང་། ལྷ་སྒྲུབ་སྲིད་སྟུག་གི་མ་ཡུམ་སློབ་གྲྭ་(1875 ལོར་གྲོང་ཁྱེར་ནེའུ་ཡོག་ཏུ་བཙུགས།) གསར་འཛུགས་གནང་མཁན་ར་ཤི་ཡ་ཡི་སྐྱེས་དམན་ Helena Blavatsky ཟེར་བའི་གོ་དོན་ལྐོག་གྱུར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་དག་ཏུ་བཀོད་ཡོད། དེ་ནས་ར་ཤི་ཡ་ཡི་རི་མོ་པ་བསྟུགས་བརྗོད་ཚད་མཐོན་པོ་ཐོབ་པ་ Nicholas Roerich (ཁོང་གི་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་གྲོང་ཁྱེར་ནེའུ་ཡོག་ལ་ ༡༩༢༣ ལོར་སྒོ་འབྱེད་བྱས།) གིས་རང་གི་རི་མོ་དང་དཔེ་དེབ་དག་ཏུ་བྲིས། དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་སུམ་ཅུའི་ནང་གི་དཔལ་འབྱོར་ཉམས་ཉེས་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ། "གནམ་སའི་འབྲིལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་བ་" ཟེར་བ་དེས་འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཚེ་རིང་ལོ་བརྒྱ་དང་ཞི་བདེ་བག་ཕེབས་བཅས་ཀྱི་ཡོན་

soul. In particular, it fostered a special perception of the Tibetan people. For many travelers, Tibetans were not just a "cheerful, happy-go-lucky people of hardy nature and curious customs" (D. Macdonald, *The Land of the Lama*, London 1929), but the living paradigm of the committed religious practitioner: the homo religiosus par excellence. Almost every Tibetan was envisaged as a deeply religious person, or even an expert meditator, and every monk as a compassionate and wise lama. Lamas, were considered to be typically endowed with paranormal or magical powers—clichés that have partially survived to this day. All in all, nearly everything Tibetan was considered beyond normal standards.

The earliest Tibetan character—a likeable one, albeit much distorted—popularized by fiction is the Teshoo Lama of *Kim* (London 1898), Rudyard Kipling's celebrated adventure tale. Nevertheless, the honor of being the first bestseller on pseudo-Tibetan themes goes to *Lost Horizon* (London 1933) of James Hilton, another British writer. We do not know the genesis of Hilton's *Shangri-La* (a "lamasery" hidden in the Blue Moon Valley of the Tibetan plateau), but it is likely that he had come to know about and was inspired by Shambhala (note the similarity of this name with Shangri-La), the mythical realm of Tantric Buddhism that had been described in the esoteric writings of the Russian Helena Blavatsky, the alma mater of the Theosophical Society

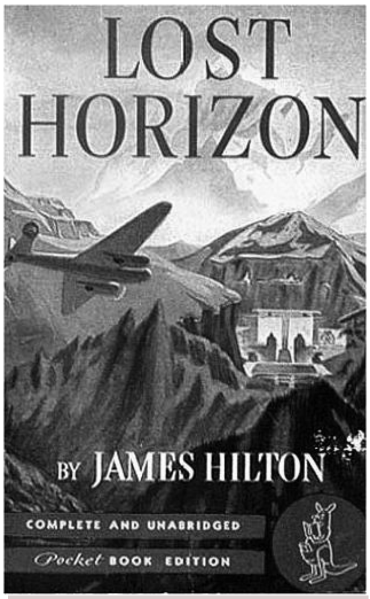

གནམ་སའི་འབྲིལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་ཞེས་པའི་དེབ་ཆུང་པར་གཞི།

Cover of a pocket book edition of *Lost Horizon*. (www.noosfere.com/showcase/pocket.htm)

ཧྭན་དང་ལྡན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་རི་མོ་ཞིག་མངོན་པར་བྱས་ཡོད་པས་མི་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་སེམས་དབང་མེད་དུ་བཀུག་སྟེ་བརྩམས་སྒྲུང་དེ་ལམ་ལྷོངས་ཆེན་པོ་བྱུང་། འདི་ནི་དེབ་དཀྱུས་མའི་ལུགས་སུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་པ་ཆེས་ཐོག་མ་ཡིན་པ་དང་། དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ནས་ལོ་བཞི་ཙམ་ལས་མ་འགོར་བའི་རྗེས་ལ་སྒྲུང་རྩོམ་དེ་དང་མིང་གཅིག་པའི་གློག་བརྙན — ཕ་རན་ཁི་ ཁབ་ར་ཡིས་འཁྲབ་ཁྲིད་བྱས་ཏེ་ཨོ་སི་ཀ་ཡི་བྱ་དགའ་རྣམ་གྲངས་གཉིས་ཐོབ-ཐོན་པ་རེད། དེ་ནི་ལྟར་སྣང་བོད་ཀྱི་གློག་བརྙན་ཐོག་མ་ཡིན་ནོ། ནུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་བོད་ལ་ཡིད་དབང་འཕོར་བའི་རླབས་ཕྲེང་ལ་ཞོན་ནས་ལོ་ལྔ་བཅུའི་རྗེས་སུ་ཧིལ་ཊུང་གི "གནམ་སའི་འབྲེལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་བ" ལ་ཉུང་མཐའ་ཡང་སྒྲུང་མཐུད་ཀྱི་དེབ་གསུམ་འབྲི་འགོ་བརྩམས་ཡོད།

སྐབས་དེ་དང་མཚུངས་པར། "གནམ་སའི་འབྲེལ་མཚམས་ཡལ་བར་གྱུར་བ" རྒྱལ་སྤྱིའི་སྟེང་ལ་ལམ་ལྷོངས་བྱུང་བ་དེས་བློ་སྒོ་ཕྱེ་ནས། ནུབ་ཕྱོགས་པའི་སྒྲུ་འཕྲུལ་རིང་ལུགས་ལ་རྒྱུས་ཡོད་ཀྱང་མིང་གྲགས་ཆུང་བའི་དབྱིན་ཇིའི་རྩོམ་པ་པོ་སི་རེལ་ H ཧོ་སི་ཀིན་སི་(Cyril H. Hoskins) ཟེར་བས" མིག་གསུམ་པ། བོད་ཀྱི་བླ་མ་ཞིག་གི་རྣམ་ཐར།"(The Third Eye: The Autobiography of a Tibetan Lama ལོན་ཊོན་ལ་ ༡༩༥༦ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཞེས་པ་བརྩམས། དེབ་འདི་ནི་བོད་རྒྱུད་ནང་ཆོས་སྐོར་ལ་རྟོག་བཟོའི་སྒྲུང་ཞིག་ཡིན་ཅིང་། T བློ་བཟང་རམ་པ་ཟེར་བ་ཞིག་གི་མིང་ཐོག་ནས་བརྩམས་ཡོད། རྩོམ་པ་པོས་བཤད་པ་ལྟར་ན། ལོ་ཁ་ཤས་ཀྱི་སྔོན་ལ། T བློ་བཟང་རམ་པ་ཟེར་བ་ཞིག་ཁོའི་ལུས་ལ་ཞུགས་ནས་ཁོ་རང་གི་གཤིས་ཀ་གཞན་དུ་བསྒྱུར། སྐུ་ཞབས་ཧོ་སི་ཀིན་གྱིས (ཕ་རན་སི་པ་སྐྱེས་དམན་གྱི་རྩོམ་པ་པོ) ཨ་ལེག་བཟན་དྲར་ ཌེ་ཕྱིད་ ནེལ་ (Alexandra David-Neel)གྱིས་བརྩམས་པའི་ "བོད་དུ་མངོན་མཁྱེན་པ་དང་སྒྱུ་མ་མཁན་གྱི་མཉམ་དུ་གནས་པ།" (With Mystics and Magicians in Tibet ཕ་རན་སིའི་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༢༩ ལོར་པ་རིས་སི་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཤིང་། དབྱིན་ཡིག་གི་པར་མ་ ༡༩༣༡ ལོར་ལོན་ཊོན་དུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཟེར་བ་ལྟ་བུ་སྔོན་མ་ཡོད་པའི་བརྩམས་སྒྲུང་དག་ལས་ཁེ་བཟང་བླངས་ཡོད་པར་ངེས་སོ། ཇེ་ཕྲེད་ ནེལ་གྱི་བརྩམས་དེབ་དེ་ནི་བརྩམས་ཆོས་དེ་རིགས་ཀྱི་ལམ་ཐིགས་རྗེའུ་འབུམ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་དུ་མང་ཆེ་བ་བོད་ཀྱི་ནང་ཆོས་ཀྱི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་བརྒལ་བའི་ནུས་མཐུ་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཐབས་ལམ། གྲུབ་པ་ཐོབ་ལུགས་སོགས་བརྗོད་གཞིར་བཟུང་ཡོད། དེབ་འདི་ཕྱིས་སུ་བྱུང་བའི་བོད་འབྲེལ་གྱི་རྟོག་བཟོའི་སྒྲུང་གི་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན། ཇེ་ཕྲེད་ ནེལ་གྱིས་སྒྲུང་རིང་ཁ་ཤས་ཀྱང་བརྩམས་པ་ལས་གྲགས་ཆེ་བ་ནི་ "མཁྱེན་ཡོན་ལྔ་ལྡན་གྱི་བླ་མ་མི་ཕམ།" (Mipham, The Lama of Five Wisdoms དབྱིན་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༣༨ ལོ་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་

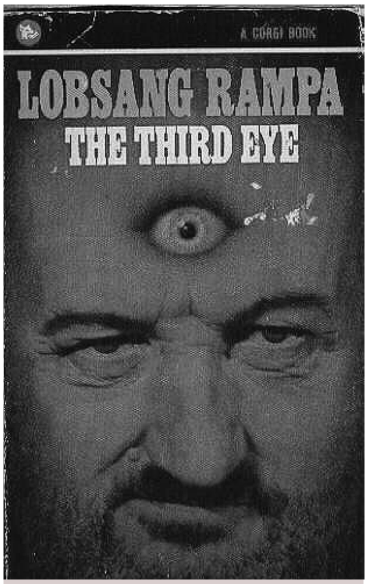

སི་རེལ་ H ཧོ་སི་ཀིན་སིའམ་ T བློ་བཟང་རམ་པ་དང་མིག་གསུམ་པ་ཞེས་པའི་པར་གཞི།

Cyril H. Hoskins alias T. Lobsang Rampa and *The Third Eye*

(founded in New York in 1875), and then picked up in the books and paintings of another Russian, the highly acclaimed artist Nicholas Roerich (his museum opened in 1923, also in New York). The 1930s was the time of the Great Depression, and in a world in need of beats of hope *Lost Horizon*—with its utopian portrayal of a serene and long human life and a better world—easily captured the public fantasy, achieving a great success (it was also the first paperback ever published) to the extent that a feature movie—directed by Frank Capra and later awarded two Oscars—bearing the same title followed only four years later, to become the first ever film of the pseudo-Tibet genre. Riding the wave of growing Western interest in Tibet, at least three sequels to Hilton's *Lost Horizon* commenced to appear half a century later.

Before that, possibly stimulated by Lost Horizon's international success, Cyril H. Hoskins—an obscure English writer familiar with Western occultism—penned *The Third Eye: The Autobiography of a Tibetan Lama* (London 1956), a fiction book about Tibetan religion, which he signed under the name of T. Lobsang Rampa, the master who he claimed had inhabited his body and transformed his personality years before. Mr. Hoskins surely benefited from the availability of works like Alexandra David-Neel's *With Mystics and Magicians in Tibet* (London 1931; *Mystiques et magiciens du Thibet, Paris* 1929), a landmark in its type, where she largely dealt with paranormal powers, occult techniques, and psychic feats

བྲིས་པ་དང་། ཕ་རན་སིའི་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༣༥ ལོར་པ་རིས་སི་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཟེར་དེ་འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་གྲྭ་པ་བླ་མ་ཡོན་ཏན་ཟེར་བ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་བརྩམས། ཕྱིས་སུ་གྲྭ་པ་དེ་མོ་རང་གི་གསོས་བུར་བདག་ཉར་བྱས། ཕྱོགས་གཞན་པ་ཞིག་ནས་ཧོ་སི་ཀིན་སི་ཡི་བར་དུ་རྩོམ་ལམ་འདི་བཏིང་ནས་ཡོང་མཁན་ནི་ཧེན་རིག་ཧར་རར(Heinrich Harrer) ཡིས་བརྩམས་པའི་ "བོད་དུ་ལོ་བདུན།" (Seven Years in Tibet དབྱིན་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༥༣ ལོར་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས། འཇར་མན་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༥༢ ལོར་ཝེན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)ཟེར་བ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་དྲན་པོའི་འབྲི་སྟངས་ལྟར་བྲིས་པའི་བརྩམས་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པ་དེ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་མ་ཐག་ཏུ་ཡུན་ཐུང་གི་ནང་ལ་སྐད་ཡིག་མང་པོར་ཕབ་སྒྱུར་བྱས། (བོད་ཡིག་གི་འགྱུར་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པའི་མིང་ལ་ "བོད་ནང་ལོ་བདུན།" ཟེར་ཞིང་། རྒྱ་གར་མིག་ལོར་གན་ཇི་ལ་ཨ་མྱེས་རྨ་ཆེན་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་ ༡༩༩༤ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) དེབ་དེ་ནི་དེང་རབས་ཀྱི་ནུབ་གླིང་པ་ཞིག་ལྷ་སར་སྡོད་ཐུབ་པར་གྱུར་བའི་དངོས་བྱུང་གི་ར་སྤྲོད་ཡིན་ལ། དེས་བོད་དེ་ནུབ་གླིང་དུ་སྔར་ལས་ཀྱང་མངོན་ཚན་ཅན་དུ་གྱུར། "མིག་གསུམ་པ" ནི་ཧ་ཅང་མགྱོགས་མྱུར་གྱིས་ཆེས་བྲིན་པའི་དཔེ་དེབ་ཀྱི་ཐོ་གཞུང་དུ་ཚུད་དེ་བོད་འབྲེལ་གྱི་རྟོག་བཟོའི་སྒྲུང་གི་ལམ་ཀོགས་རྡོའུ་འབུམ་གཉིས་པར་གྱུར། སྒྲུང་དེབ་དེས་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་སེམས་ན་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་སྣང་བརྙན་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཐེབས་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་ཀློག་པ་པོ་མང་ཆེ་བས་བོད་ཟེར་བ་ཅི་ཡིན་མི་ཤེས་པའམ་ཉུང་ཙམ་ལས་མི་ཤེས་པས་ཁོ་ཚོས་སྒྲུང་དེས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ཆོས་ལུགས་སོགས་གསལ་བོར་མངོན་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བྱས།

གོང་སྨོས་ལས་གཞན་བོད་བརྗོད་གཞིའི་ལྟེ་བར་གྱུར་བའི་སྒྲུང་རིང་དང་སྒྲུང་ཐུང་གྲངས་འབོར་མི་ཆུང་བ་ཞིག་ ༡༩༨༩ ལོའི་སྔོན་གྱི་ཚོང་རར་བོན་ཡོད། སྒྲུང་གི་སྤུས་ཚད་བཟང་ངན་གང་ལྟར་ཡང་། ཉུང་ཤས་ཤིག་དངོས་ཡོད་ནང་བཞིན་ཡིན། (དཔེར་ན། R. B ཨེ་ཁ་ཝོལ་(R. B Ekvall) གྱིས་བརྩམས་པའི་ "གནམ་ལ་རྒྱབ་གཏད་པའི་རས་གུར།" (Tents against the Sky ༡༩༥༤ ལོར་ནེའུ་ཡོག་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཟེར་བ་ལྟ་བུ་དང་། F. R ཧེ་རྡེ་ ཆེམ་སྦྲེར་སི་(H. R. Hyde-Chambers)ཡིས་བརྩམས་པའི་"བླ་མ། བོད་ཀྱི་སྒྲུང་རིང་ཞིག" (Lama: A Novel of Tibet ༡༩༨༤ ལོར་ལོན་ཊོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)ཟེར་བ་ལྟ་བུ།) ཡིན་ནའང་མང་པོ་ཞིག་རྟོག་པ་རྒྱ་ཡན་དུ་ཤོར་བའི་བརྩམས་ཆོས་ཡིན། གཅིག་ཤེས་ཀུན་གྲོལ་གྱི་དཔེ་ཞིག་ལ། ཐེ་ཡོ་རྡོར་ ཨི་ལི་དབྱིན་(Theodore Illion) ཟེར་བས་བརྩམས་པའི་"གསང་བའི་བོད་དུ་བླ་མ་དང་། ཇག་པ། ཤེས་རབ་ཅན་གྱི་ཁྲོད་དུ་ཇུས་ཆས་ཀྱིས་ཞུགས་པ། — བོད་ཀྱི་གསང་བ་འབྱེད་པའི་ལྡེ་མིག" (In Secret Tibet: In Disguise amongst Lamas, Robbers, and Wise Men—a Key to the Mysteries of Tibet) དབྱིན་སྐད་ཀྱི་

attributed to Tibetan religions, so that it became one of the books that most influenced future writers of Tibet fiction. David-Néel herself authored a few novels, the most appreciated of which is *Mipham, The Lama of Five Wisdoms* (London 1938; Mipham, le Lama aux Cinq Sagesses, Paris 1935), which she wrote in collaboration with Lama Yongden, a Sikkimese Buddhist monk whom she later adopted as stepson. Another work that somehow paved the way to Hoskins, although on a totally different level, was Heinrich Harrer's *Seven Years in Tibet* (London 1953; *Sieben Jahre in Tibe*t, Wien 1952), a memoir—immediately translated into numerous languages[2]—which brought an unprecedented first-hand testimony by a contemporary Westerner who had succeeded in living for a long time in the exclusive Lhasa, making Tibet more present than it had never been in the West. As for *The Third Eye,* it very quickly made the bestseller lists, turning into the second milestone for fiction about Tibet. The book had an impact on the Western imagination, all the more so because most of its readers, little or not at all familiar with things Tibetan, thought the story reflected to Tibetan culture and religious tradition.

A fair number of novels and tales on Tibet-centered topics did appear on the market before 1989, besides the ones mentioned. Leaving aside their unequal value, few were realistic (like R.B. Ekvall's *Tents against the Sky,* New York 1954, or F.R. Hyde–Chambers' *Lama: A Novel of Tibet*, London 1984), while many were the result of an oftentimes wild imagination. We merely need to recall the whimsical *In Secret Tibet: In Disguise amongst Lamas, Robbers, and Wise Men–A Key To The Mysteries Of Tibet* (London 1937; Rätselhaftes Tibet, Hamburg 1936) by Theodore Illion. Among other fanciful notions about Tibet, the author included in his supposed travelogue an explanation and illustrations of how "Tibetan monks levitate stones by using an acoustic levitation technique with the aid of drums" (p. 195), a device employed for monastery construction! And let us mention as well Lionel Davidson's adventure story *The Rose of Tibet* (Harmondsworth 1962). The book is rife with bizarre elements, and an erotic ingredient is incorporated. It

པར་མ་ ༡༩༣༧ ལོར་ལོན་ཏོན་ལ་དཔེ་སྐྲུན་དང་། འཛར་མན་སྐད་ཀྱི་པར་མ་ ༡༩༣༦ ལོར་ཧམ་པུར་ཀྲི་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)ལྷ་བུའོ། རྩོམ་པ་པོ་འདིར་བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་དག་སྣང་སྣ་ཚོགས་ཤིག་ཡོད། ཁོས་ལྗོངས་རྒྱུའི་ལམ་ཡིག་ཅིག་ཏུ་ "བོད་ཀྱི་གྲྭ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཛ་བརྡུང་ནས་རྗོ་བ་བར་སྣང་ལ་འཕགས་སུ་འཇུག་ཐུབ་" ཅེས་སླ་ཞིང་དཔེ་མཚོན་དུ་བཀོད་ཡོད། རྩོམ་པ་པོ་འདི་ལྟར་ན། ཐབས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དགོན་པ་ཡང་བཞེངས་པར་བཤད། ལི་ཡེ་ནོལ་ ཌེ་ཕེད་སོན་ (Lionel Davidson) གྱིས་བརྩམས་པའི་གསར་རྩོམ་འཚོལ་བའི་སྒྲུང་ "བོད་ཀྱི་མེ་ཏོག་རྒྱ་སེ་"(༡༩༦༢ ལོར་ཨར་མོན་སི་ཝྱོར་ཐི་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཐེར་བར་ཡང་ཡ་མཚར་གྱི་གྲུབ་ཆ་མང་པོས་ཁེངས་ཡོད་པ་དང་འདོད་ཆགས་ཀྱི་ཆ་ཡང་འདྲེས་ཡོད། ནུ་མ་ལ་སྒྲིབ་གཡོགས་མེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་མ་ཆིག་སྟོང་བཞུགས་པའི་དགོན་པ་ཞིག་དེབ་དེའི་བརྗོད་གཞི་བྱས་ཡོད། སྤྱིར་བཏང་དེ་དག་གིས་འཁྲིག་སྦྱོར་བྱེད་མི་ཆོག་ཀྱང་ "གོ་སྐབས་ནམ་བྱུང་ལ་དེ་དག་གིས་འཁྲིག་སྦྱོར་བྱེད་" ཅེས་དང་། "དེ་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱིས་དེ་བྱེད་པ་འགོག་མི་ཐུབ་" ཅེས་དང་། ཡང་སྒྲུང་འདྲེན་པ་པོ་ན་རེ་ "བུད་མེད་དེ་དག་གིས་གྲྭ་པ་རྣམས་ཁོམ་དུ་མི་འཇུག ... ཡིན་ན་ཡང་མཚམས་མཚམས་ལ་ཕྱི་ལོགས་ཀྱི་མི་ཡང་དགོན་པ་དེའི་ནང་ལ་འགྲོ་ཐུབ་ལ། རྣལ་འབྱོར་མ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་མཚན་མོ་རེར་ཐེངས་བཅུ་རེ་བྱེད་ཐུབ།" འདི་ལ་འབྲས་བུ་དཀའ་ངལ་ཅན་འགའ་རེ་འབྱུང་བ་ནི་སྨོས་མེད་དེ། "བུད་མེད་གསུམ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་མངལ་འདོན་དུ་འགྲོ་དགོས་བྱུང་།" (༡༩༩༤ལོའི་Mandarin པར་ཁང་གི་ཤོག་བུའི་རྒྱབ་ཤ་ཅན་གྱི་པར་གཞི་ཤོག་གྲངས་ ༡༢༡ དང་ ༢༠༠༤ བར།)

༡༩༨༩ ནས་ ༡༩༩༩ ལོའི་བར་ལ་བོད་འབྲེལ་སྒྲུང་རིང་སུམ་ཅུ་ལྷག་དཔེ་སྐྲུན་བྱས་ཡོད། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་འགོ་ཚུགས་ནས་ཀྱང་སྒྲུང་རིང་བཅོ་ལྔ་ཙམ་ཐོན་ཡོད། དེ་དག་ལས་མང་ཆེ་བ་དབྱིན་སྐད། སི་པན་ཡའི་སྐད། ཕ་རན་སིའི་སྐད་བཅས་སུ་བརྩམས་ཡོད། དེ་དག་ལས་ཁ་ཤས་ཤིག་དཔེ་མཚོན་དུ་མིང་འདོན་བྱས་པ་གཤམ་གསལ་ལྟར། མར་ཁི་ ཕ་རུའུ་ཐི་ཁིན་ (Mark Frutkin) གྱིས་ ༡༩༠༤ ལོར་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས་དམག་གི་རྗེས་འབྲངས་གསར་འགོད་པ་ཨེ་ཊི་མོན་ཊི་ཁན་ཊི་ལེར་ (Edmund Candler) གྱི་བརྩམས་ཆོས་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་བརྩམས་པ"བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་" (Invading Tibet ༡༩༩༡ ལོར་ནེའུ་ཡོག་ལ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) དང་། ཨེ་ལི་བཟའ་སྦེད་ཐི་ ཨན་སི་ཀར་སྦྲོ་རོ་(Elizabeth Ann Scarborough) ཡིས་བརྩམས་ཤིང་། སྒྲུང་གི་ནང་གི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ནི་ཤམ་བྷ་ལ་ཡི་བང་ཆེན་ཡིན་ཅིང་གཏེར་སྟོན་དུ་འབོད་པའི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་བུད་མེད་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་ཡིན་པའི་ "སྐྱབས་བཅོལ་བ་མཐའ་མ་" (ནེའུ་ཡོག་ལ་ ༡༩༩༢ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)། ཁེན་མི་ཆོལ་ (Ken Mitchell) གྱི་ངོ་མཚར་ཅན་གྱི་གནས་སྐོར་ཞིག་ལ་

centers on a monastery where one thousand bare-breasted priestesses live, who "do it whenever they can," though in fact they are not allowed sex. "But they do it. They can't help themselves […]." We are told that "those women […] keep the monks very busy. […] But sometimes people can get in from outside. Some of the women can do it ten times in one night." That, of course, leads to certain difficulties, so that "three women have to be kept constantly on the go aborting them" (pp. 121, 240; Mandarin Paperbacks edition, 1994).

Between 1989 and 1999, more than 30 novels about Tibet were published and about 15 more have come to light in the opening years of this century—mostly in English, Spanish, or French. The following titles can be listed among them: Mark Frutkin's *Invading Tibet* (New York 1991), a story based on the works of Edmund Candler, the journalist who accompanied the British invasion of Tibet in 1904; Elizabeth Ann Scarborough's *Last Refuge* (New York 1992), where the protagonist is a young woman who is the reincarnation of Tertön, the emissary of Shambala; Ken Mitchell's *Stones of the Dalai Lama* (Vancouver 1993), a mystical journey dotted with humor; Kathleen Ann Goonan's *The Bones of Time* (New York 1996), with a female convert who becomes the Dalai Lama; or Eliot Pattison's four-volume saga on the pro-Tibetan Chinese police inspector Shan Tao Yun: *The Skull Mantra, Water Touching Stone, Bone Mountain,* and *Beautiful Ghosts* (New York 1999, 2001, 2002, 2004).

Fiction about Tibet has traditionally covered a variety of literary categories—mystery, detective stories, historical fiction, science fiction, biographical fiction, mythological motifs, adventure tales, mountaineering stories, etc.—and has frequently been related to the broad field of religious issues. Since the Dalai Lama became a Nobel Laureate in 1989, however, there has been a noticeable shift of focus in this fictitious literature towards the contemporary situation of Tibet. This shift can be partly attributed to the heightened international awareness of the Tibetan cause, which itself has received the support of many Hollywood icons and mass media celebrities.

གད་མོ་ཡི་ཕྲ་ཡིས་ བརྒྱན་པ་ "ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྫོ" (བན་ཏོམ་བུར་ལ་ ༡༩༩༣ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།) ཁ་ཐི་ལིན་ ཨན་ གུ་ནན་ (Kathleen Ann Goonan) གྱིས་བརྩམས་པའི་སྒྲུང་ཆོས་ལུགས་བསྒྱུར་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུར་གྱུར་བའི་བུད་མེད་ཅིག་བྲིས་ཡོད་པའི་ "དུས་ཀྱི་རྡུས་པ།" (ནེའུ་ཡོག་ལ་ ༡༩༩༨ ལོར་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)། ཨེ་ལིས་ཨེ་ཐི་ ཕད་ཐི་སིན་གྱི་བམ་པོ་བཞི་ཅན་གྱི་སྒྲུང་སྟེ། བོད་དོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་རྒྱ་མིའི་ཉེན་རྟོག་པ་ཧྲན་ཏའོ་ཡོན་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ "ཐོད་ཀོར་གྱི་སྟགས" དང་། "ཆུ་ཡིས་རྫོ་ལ་རེག་པ།" "རྡུས་པའི་རི་བོ།" "ཡིད་དུ་འོང་བའི་འདྲི་" (ནེའུ་ཡོག་ལ་༡༩༩༩། ༢༠༠༡། ༢༠༠༢། ༢༠༠༤ བཅས་སུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱས།)ལྟ་བུ་བཅས་སོ།

བོད་འབྲེལ་གྱི་རྟོག་བཟོའི་བརྩམས་སྒྲུང་གི་རིགས་སྣ་ཚོགས་-གསང་བ་ངོ་མཚར་ཅན། ཉེན་རྟོག་གསང་རྟོལ་གྱི་སྒྲུང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྟོག་བཟོ། ཚན་རིག་གི་རྟོག་བཟོ། ལྷ་སྒྲུང་། གསར་རྟོགས་ལྦྱོངས་རྒྱུའི་སྒྲུང་། རི་འཛོགས་ཀྱི་སྒྲུང་སོགས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། སྐབས་མང་པོར་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བརྗོད་གཞི་ཅན་གྱི་སྒྲུང་ཡང་བྱུང་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ནོ་སྦེལ་ཞི་བདེ་གཟེངས་ཐུལ་རྗེས་རྩོམ་རིག་གི་སྨྱུག་ཁ་དེ་བོད་ཀྱི་དེང་སང་གི་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཐོག་ལ་འཁོར་ཡོད། སྨྱུག་ཁའི་འགྱུར་བ་དེའི་རྒྱུ་མཚན་གྱི་ཆ་འགའ་ཤས་ནི་བོད་དོན་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་གི་ཤེས་རྟོགས་ཇེ་མཐོར་སོང་བ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཆེས་སྐད་གྲགས་ཅན་གྱི་ཧོ་ལི་ཝུཌ་ཊི་ཡི་མི་སྣ་རྣམས་དང་ཡོངས་གྲགས་ཅན་གྱི་བརྙན་འཕྲིན་དང་རྒྱང་བསྒྲགས་ལྟ་བུའི་བརྒྱུད་ལམ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་།

བོད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཡང་དག་པའི་ཤེས་ཡོན་ཁྱབ་བརྡལ་བྱུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོག་བཟོ་འཕྲུལ་སྣང་ཅན་རྣམས་རིམ་ཡལ་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན། དངོས་ཡོད་ནི་རྟོག་བཟོ་ལས་རྒྱལ་བར་བརྗོད་པ་མ་ཡིན་ནམ། ■

པད་མ་འབུམ་ནས་བསྒྱུར།

རབ་སྨོན་པྲ་སྟི་ (Ramon N. Prats) ནི་ཨི་ཏ་ལི་ཡི་ནབ་ལི་སི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཤར་ཕྱོགས་རིག་པའི་སྡེ་ཚན་དུ་བོད་རིག་པའི་འབུམ་རམས་པའི་མཚན་གནས་བླངས་ཞིང་། སློབ་གྲྭ་དེར་ 1995 བར་དུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རྩོམ་རིག་གི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་གནང་། དེང་སང་ཁོང་ནི་སི་པེན་གྱི་སྦར་སི་ལོ་ན་གྲོང་ཁྱེར་ན་ཡོད་པའི་པོམ་པེའུ་ཕེབ་ར་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ (Pompeu Fabra University) ན་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་ཡིན།

With the dissemination of more accurate knowledge of Tibet, its demystification is advancing step by step. This not so bad, though. Isn't it said that reality surpasses fiction? ■

[1] See "A Conversation between Jamyang Norbu and Elliot Sperling," *Latse Library Newsletter* 2 (fall 2004):14– 17.
[2] There is also a Tibetan translation of the book: *Bod nang lo bdun*. (McLeod Ganj: Amnye Machen Institute, 1995.)

Additional Reading on the Mythicization of Tibet

Bishop, Peter. *Dreams of Power: Tibetan Buddhism and the Western Imagination*. London: Athlone Press; Rutherford, NJ: Fairleigh Dickinson University Press, 1993.

Brauen, Martin. In collaboration with Renate Koller and Markus Vock. *Dreamworld Tibet: Western Illusions*. Trumbull, CT: Weatherhill; Boston: Shambhala, 2004.

Dodin, Thierry and Räther, Heinz. *Imagining Tibet: Perceptions, Projections, and Fantasies*. Boston: Wisdom Publications, 2001.

Lopez, Donald S., Jr. *Prisoners of Shangri-La: Tibetan Buddhism and the West*. Chicago: University of Chicago Press, 1998.

Shakya, Tsering. "The Myth of Shangri-la: Tibet and the Occident." *Lungta* 5, pp. 20-23.

Ramon N. Prats holds a doctoral degree in Tibetan Studies from the Oriental Institute of the University of Naples (Italy), where he was associate professor of Tibetan language and literature until 1995. He is presently professor of Buddhism at the Pompeu Fabra University in Barcelona, Spain.

ROARS ECHOING THROUGH THE SNOWY MOUNTAINS

In Memory of Yidam Tsering, Lion of the Snowy Mountains (1933–2004)

Lara Maconi

On 24 October 2004, the influential Tibetan poet Yidam Tsering, nicknamed "Lion of the Snowy Mountains," passed away in the city of Lanzhou in Gansu Province. Yidam Tsering was among the first generation of Tibetan writers who started writing in the Maoist years following the foundation of the People's Republic of China (PRC). He was widely known in China, Tibet, and the Tibetan diaspora as one of the most vigorous and unconditional spokesmen on Tibetan identity. He was reckoned among the most representative and original figures in the contemporary Tibetan literary world, both for his work and for his outspoken views on Tibetan cultural revival and renewal. In his speeches and essays, Yidam Tsering stressed the importance of developing a modern Tibetan literature written in Tibetan, especially given Chinese cultural and linguistic domination in Tibet. What makes such advocacy particularly interesting is that he wrote solely in Chinese.

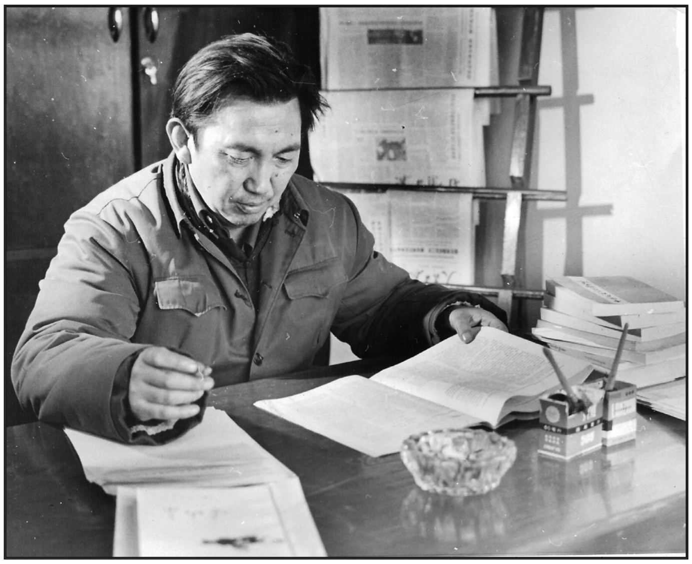

Poet Yidam Tsering

Because he was illiterate in Tibetan, Yidam Tsering adopted diverse poetic devices in order to express what he considered a Tibetan sensibility through poetry written in Chinese. His project regarding Tibetan tradition was one of recollection, recuperation, and re/construction, but also invention. Reading his work with a cross-cultural perspective is useful for avoiding simplistic approaches to contemporary Tibetan culture and literature and leaves room for otherness and complexity.

Throughout the last half-century, Chinese came to serve as the official language in Tibet, and a previously unknown literature—writing in Chinese by Tibetan authors—developed in the Land of Snows. At the same time, Tibetan mother-tongue literature, which was censured during the Cultural Revolution, was revived after 1980 and has received varying levels of governmental support. Thus, Tibetan literature now reflects a broader dynamic of two cultures coexisting

within a single social context. Though the relationship between the two is complex and sometimes antithetical, cultural coexistence has nonetheless produced interesting results in terms of literary and linguistic hybridization.

Yidam Tsering's poetry emerged in the context of rapid political and cultural transition, that is, the birth of a modern socialist Tibet under Mao's leadership. In this context, a new progressive Tibetan intelligentsia began to express considerable enthusiasm for change, modernization, republican ideals, and socialist values, while the Tibetan traditional order was radically upset. In exploring the context that gave rise to Yidam Tsering's work, it is essential to stress the faith of certain Tibetan intellectuals in socialism as an international set of aspirations (not specifically identified with Maoism), and the subsequent disappointment of these Tibetans upon realizing how values could be distorted in practice. In the field of arts and literature, previously unheard-of literary concepts, such as Socialist Realism and Revolutionary Romanticism, confronted traditional Tibetan literary and artistic outlooks. The new Maoist policy promoted the complete secularization and politicization of literature—a sharp contrast to traditional Tibetan written literature, which was mainly an elitist activity, refined in taste, and rich in religious meaning. The new literature, created by the masses, for the masses, and in the language of the masses, had to eulogize the heroic constructions of socialism.

Yidam Tsering's life and literature mirrored the construction of a modern socialist Tibet. To understand his development as a writer is to understand the change in his political and social commitment, particularly after the storm of the Cultural Revolution. Yidam Tsering was born on 10 February 1933 in the village of Congzhi (Congtse) in the area of Tsongka (Tshong kha) or what is known in Chinese as Ping'an County, Qinghai. His birth into a poor family left him little prospect for receiving an education. In pre-1950 Tibet, the great majority of Tibetans were illiterate, and it was only in his adolescence that Yidam Tsering attended a Xining primary school, where he studied Chinese and rudimentary Tibetan. He was still in school when in August 1949 Chinese soldiers of the People's Liberation Army (PLA) arrived in Tibet. The Army made a good first impression, distributing food and money to local villagers. Tibetans were recruited to participate in the "construction of a new Tibet." Many Tibetan youngsters of humble origin joined the revolutionary ranks; in exchange, they were nourished, dressed and educated (in Chinese) according to the new Maoist revolutionary principles. Yidam Tsering was one of those youngsters. Ever since the Long March, the Chinese Communist Party realized the potential of Tibetan recruits from poor families: some were genuinely attracted to the promise of an egalitarian society, while other young boys simply drifted into the ranks of the PLA. In the conclusion of *Snowy Mountains Collection*, his first collection of poems, written in 1964 but published only in 1980, Yidam Tsering acknowledges his initial enthusiasm for socialist ideals:

> When I joined the revolution, I was just a 15 or 16 year-old baby. At that time, all I knew was that the Old Society meant suffering. Except for this, everything was obscure to me. In the revolutionary ranks, I was taught the Party's principles and Mao's revolutionary philosophy. I became a Party member and really thought the Party was instilling me with wisdom and ideals. (*Snowy Mountains Collection,* 181)

Yidam Tsering's faith in an egalitarian utopia and class struggle as the deterministic force constituting societies prevailed throughout the 1950s, as he participated in various political movements. He was particularly active in the field of folk arts and literature, working as a performer, lyricist, teacher, choreographer and director of a dance troupe. Eventually, he was appointed deputy director of the Preliminary Group of the Gansu Folk Art Research Committee. In 1955, he started to collect, arrange and translate Tibetan folk songs into Chinese, and in 1963 he published *Wedding Songs*, a collection of Chinese translations of fourteen folk songs from his homeland. Yidam Tsering's interest in folk literature derived not merely from the pro-folkloric policy of the pre-Cultural Revolution years. Folk songs and any genuine manifestation of popular culture were

permanent sources of inspiration and fields of constantly renewed investigation for the poet.

The excesses of the Cultural Revolution deeply affected Yidam Tsering's life and philosophy. Like many other intellectuals in the PRC, Yidam Tsering was stigmatized as a 'black line's black specimen' and a 'reactionary nationalist.' His works were censured, and he was rehabilitated only in 1980. His political and philosophical reflections matured during those dark years. In a few poems (censured at that time) he denounces the corruption of the Party's political ideals and the oppressive atmosphere of the time. The tone of these poems reveals Yidam Tsering's untamable disposition, his more sentimental than political thirst for Justice and Equality, and his more humanistic than socialist meditations—values that he would develop in much later poetry.

During the self-searching period of the Cultural Revolution, Yidam Tsering acquired a new awareness of Tibet identity and culture. He grew increasingly curious about the specificity of Tibetan culture, age-old traditions and splendor of which he knew little. He realized that his 'Mother' (Tibet) was getting weaker, that it needed the support of her 'son' to survive. He considered that both culture and economics were fundamental aspects in the process of preserving and developing specific Tibetan attributes. Ever since that period, Yidam Tsering was increasingly concerned with developing and improving Tibetan society, Tibetan-language education, and Tibetan literature written in the mother-tongue.

It was only in the post-Cultural Revolution years, and following the general revival of culture in the PRC, that Yidam Tsering wrote the bulk and the best of his poems. In addition to *Snowy Mountains Collection* (published in 1980 but containing poems written between 1958 and 1965), Yidam Tsering published five volumes consisting primarily of poems and some essays: *Snow Lion Collection* (1991), *Snowland Collection* (1992), *Snow Rhymes Collection* (1996), *The Snowland Sun* (1997), and *The Lion of the Snowy Mountains Roars* (1999). The poems in these volumes illustrate the evolution of Yidam Tsering's philosophy: from meditations on the "sufferings of the old society" to reflections on the sufferings of all societies, and ultimately to the realization that existence itself is suffering. Yidam Tsering's social views on life matured into a cosmological awareness, into a meditation on ultimate truths.

By proposing a distinctive literary language, Yidam Tsering expressed his own sense of otherness vis à vis Chinese culture in a creative way. He adopted diverse strategies to differentiate his works from official Chinese literary discourse, including the use of highly evocative symbols and images rich in Tibetan cultural connotations (such as the ancient Tibetan symbol of the 'snow lion,' and the term 'Snowland,' a name for Tibet), and the evocation of well-known Tibetan historical figures. He also stressed the importance of traveling around Tibet to regain contact with one's own territory and culture and to recover a relationship between self and place. Several of Yidam Tsering's poems record one specific stage of the poet's travels in Tibet and of his meditative journey.

When considering the linguistic strategies that Yidam Tsering adopted to convey his sense of cultural distinctiveness, it is essential to realize how linguistic issues became crucial questions in his reflections. The Indian writer Raja Rao has described the dilemma facing writers such as Yidam Tsering, for whom the core of the problem lies in the question of how to "convey in a language that is not one's own the spirit that is one's own." For Yidam Tsering, Chinese was the language of his intellectual make-up but not of his emotional make-up. Yidam Tsering's poems were always written out of linguistic tension, where the difficulty of 'translating' into Chinese a 'world' supposedly experienced, conceived, and felt in Tibetan, coexisted with the conscious and unconscious will not to completely abandon the mother language. In his poems, Yidam Tsering attempted to construct a linguistic variation on Chinese such that the Chinese language is no longer Chinese, and Tibetan becomes the necessary referent to understand this new brand of Chinese. Providing Chinese with neologisms, semantic and phonetic translations, new images and new linguistic solutions, Yidam Tsering challenged the established structures and the authoritative exclusivity of Chinese expressions. By reading Yidam Tsering's poems in a cross-cultural perspective, one experiences

a sort of 'revitalizing explosion' of canons: the canon of Tibetan tradition and its established values, as well as the canon of Chinese linguistic and literary standards and its civilizing discourse. The very axioms upon which canons are based are undermined, and the ensuing dualism makes room for otherness, complexity, and creativity.

Yidam Tsering was deeply concerned by the future of the new generation of Tibetan intellectuals. To his frequent contact with younger writers and students Yidam Tsering brought a communicative temperament and oratorical skills, which greatly helped him establish a lively human and intellectual dialogue. Many of his poems have been translated into Tibetan at the initiative of young Tibetan writers and editors. He is by far the most popularly translated of sinophone Tibetan writers. This fact indicates the great appreciation felt for Yidam Tsering's poetry on the part of Tibetan-educated readers, as well as the affection and respect for the person of Yidam Tsering held by a new generation of Tibetan intellectuals. For the young, he is a symbol of moral integrity and human dignity, a powerful literary spur, and a source of enthusiasm and hope for a better future. Young Tibetans see in Yidam Tsering's poems the complex mélange of frustration and hope, faced by Tibetans today. The roars of the Lion of the Snowy Mountains will forever echo throughout the mountains of the Land of Snows.

REFERENCES

Maconi, Lara. "Lion of the Snowy Mountains: The Tibetan Poet Yi dam tshe ring and his Chinese Poetry: Reconstructing Tibetan Cultural Identity in Chinese." Chapter 7 in *Tibet, Self, and the Tibetan Diaspora: Voices of Difference,* edited by P. Christiaan Klieger, ed., 165–194. PIATS 2000, no. 2. Leiden: Brill, 2002.

Rao, Raja. Foreword to *Kanthapura* (1938), quoted in B. Ashcroft, G. Griffiths, and H. Tiffin, eds., *The Empire Writes Back*, p. 39. New York: Routledge, 2001.

Yidam Tsering. "Two Poems." Translated by Herbert J. Batt. In *Manoa*: *Songs of the Snow Lion* 12:2. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2000.

Anthologies and other works by Yidam Tsering

Hunli ge (Wedding songs). Shanghai: Shanghai wenyi chubanshe, 1963. (96 pp.)

Xueshan ji (Snowy mountains collection). Lanzhou: Gansu renmin chubanshe, 1980. (187 pp.)

Xueshi ji (Snow lion collection). Xining: Qinghai renmin chubanshe, 1991. (271 pp.)

Xueyu ji (Snowland collection). Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1992. (198 pp.)

Xueyun ji (Snow rhymes collection). Hezuo: Gannan Zangzu zizhizhou wenlian and *Zla gsar* (Moon Shine), 1996. (120 pp.)

Xueyu de taiyang (The snowland sun). Beijing: Zuojia chubanshe, 1997. (400 pp.)

Xueshan shizi hou (The lion of the snowy mountains roars). Lanzhou: Gansu renmin chubanshe, 1999. (250 pp.)

Xueyu zheren de sibian zhi hua. Jushi shouci dechu yueqiu you shui de kexue jielun (Flowers of the thoughts of a snowland sage: Scientific conclusions on the existence of water on the moon proven for the first time in the world). Beijing: Dangdai Zhongguo chubanshe, 1999. (316 pp.)

Lara Maconi (Ph.D. candidate) is a research assistant and lecturer in Tibetan Studies at Langues 'O INALCO in Paris. Having graduated in Chinese Studies from Ca' Foscari University in Venice, her present research concerns contemporary Tibetan literature, with a focus on works written in Chinese, and questions of identity and diglossy. She is a frequent contributor to the literary magazine *Neige d'Aout, Lyrisme et Extrême-Orient*.

Four Poems by Yidam Tsering

Crystalline Seeds: Thönmi Sambhota

Since the man of Thon[1] sowed the thirty crystalline seeds,
The annals of civilization have recorded the splendid vestige of the three *skor*, the four *ru*, and the six *sgang*.[2]
Afterwards, an ice-knife and a snow-sword dismembered the body of Dbus, Gtsang, Amdo, and Khams,
But the fertile seeds still lie buried deep in the *Bod pa's* pure heart! [3]

Even the cold of a doubly severe winter can no longer lock up the sowing season!

Today the jade dragon has already roared, the seeds are ready to sprout.
Barefoot, I reclaim the land of my heart to cultivate a brand-new century!

6 January 1983

Translated by Lara Maconi

Author's notes:

1. Thon mi Sam bho ta is the creator of the Tibetan alphabet. Thon mi (that is, a person from Thon or a person whose surname is Thon) and Sam bho ta (a man's first name) together produce the full name Sam bho ta from Thon. The thirty seeds are the thirty letters of the Tibetan alphabet.
2. These are Tibetan ancient territorial divisions: above the three *skor* of Mnga' ris; at the center the four *ru* of Dbus Gtsang; below the six *sgang* of Mdo Khams.
3. *Bod:* This is the name Tibetans use to refer to themselves (the name of the nationality). *Tubo* is the [Chinese] phonetic transcription of the name that we use to refer to ourselves. Xizang in Tibetan is "*Bod.*" The use of the term *Zang* originated during the Qing dynasty and is derived from the name of the region of Gtsang, one of the three regions in the designation 'Mdo, Dbus, Gtsang'.

Yidan Cairang. "Jingliang de zhongzi." In *Xueyu de taiyang*. Beijing: Zuojia chubanshe, 1997, p. 118.

晶亮的种子

吞米桑博扎

大从吞地人播下三十颗晶亮的种子，
文明的史册收揽了三部四茹刘冈的胜迹，
后来冰刀雪剑割裂了卫藏多康的肌肤，
萌芽的种子还埋在蕃域人的完美的心理。

再冷的严冬也锁不住播种的季节！

今朝玉龙已经咏啸，种子就要发芽，
我赤脚垦拓心田，耕植崭新的世纪！

1983。1。6

1. 吞米桑博扎：史称藏族文字的创制者，吞米：即"吞"地方的人（或吞姓人），桑博扎：即名字，就是：吞地人桑博扎。30颗种子：指藏文30字母。
2. 指藏族古代区划：即上阿里三部，中卫藏四茹，下多康六冈（部，茹，冈均为区划单位）。
3. 蕃：藏族从古至今的自称（即族名），如吐蕃就是自称的译音。"西藏"在藏语里称"蕃"。"藏"源于清时朵卫藏的省称。陇南一藏乡亦称"蕃域"。

What is True Cannot be Falsified

A black stone soaked in the river cannot be washed white.
A white stone placed under the sun cannot be darkened.
Even if they were buried in a pile of ash,
The rain could still distinguish them!

What is true cannot be falsified.
What is false cannot be true.
This, indeed, is not difficult to understand!

Spring 1963 (Lanzhou)

Translated by Yangdon Dhondup

真的假不了

黑石头泡在河里洗不白，
白石头放在太阳下晒不黑，
即便把它们埋在灰堆里，
天降的雨水还会鉴别！

真的假不了，
假的真不了，
这本来就不是费解的难题！

1963。春。草于西北民院

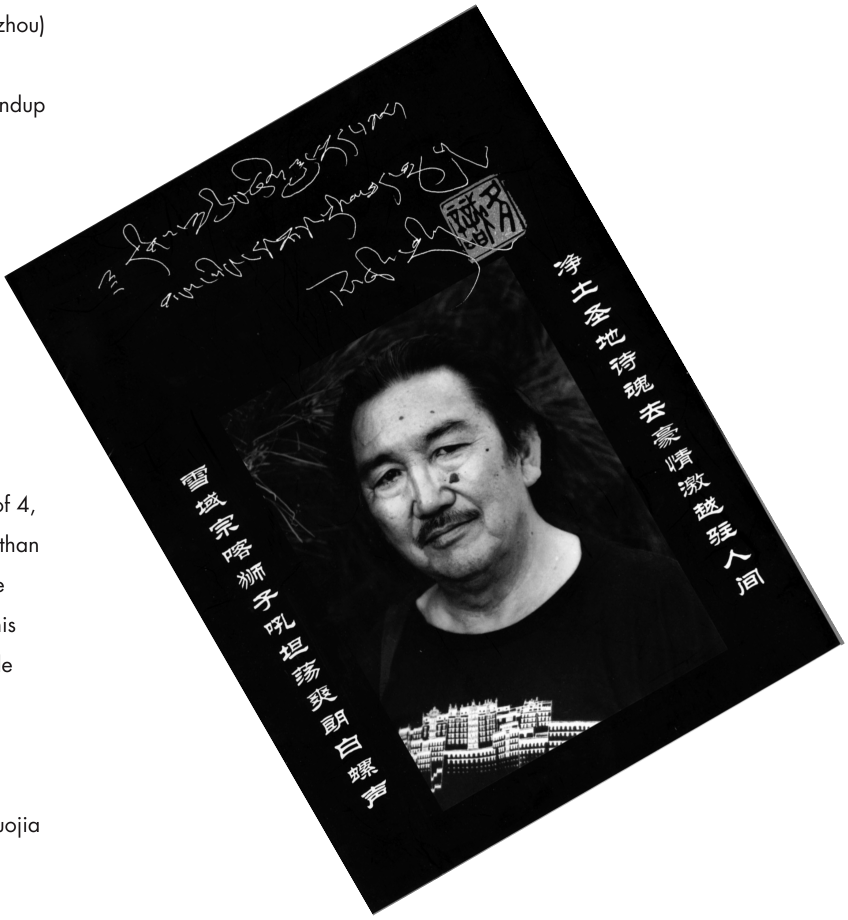

Author's note:
This is the the first time I tried writing in the second form of the style of 4, 1, 2: "Four lines and two lines in two stanzas." I have written more than 30 poems in this style, but before they could be published, they were seized from my house and burned during the Cultural Revolution. This poem alone remained in my head. Now, I show from where this style came.

Yidan Cairang. "Zhende Jiabuliao." In *Xueyu de taiyang*. Beijing: Zuojia chubanshe, 1997, p. 56.

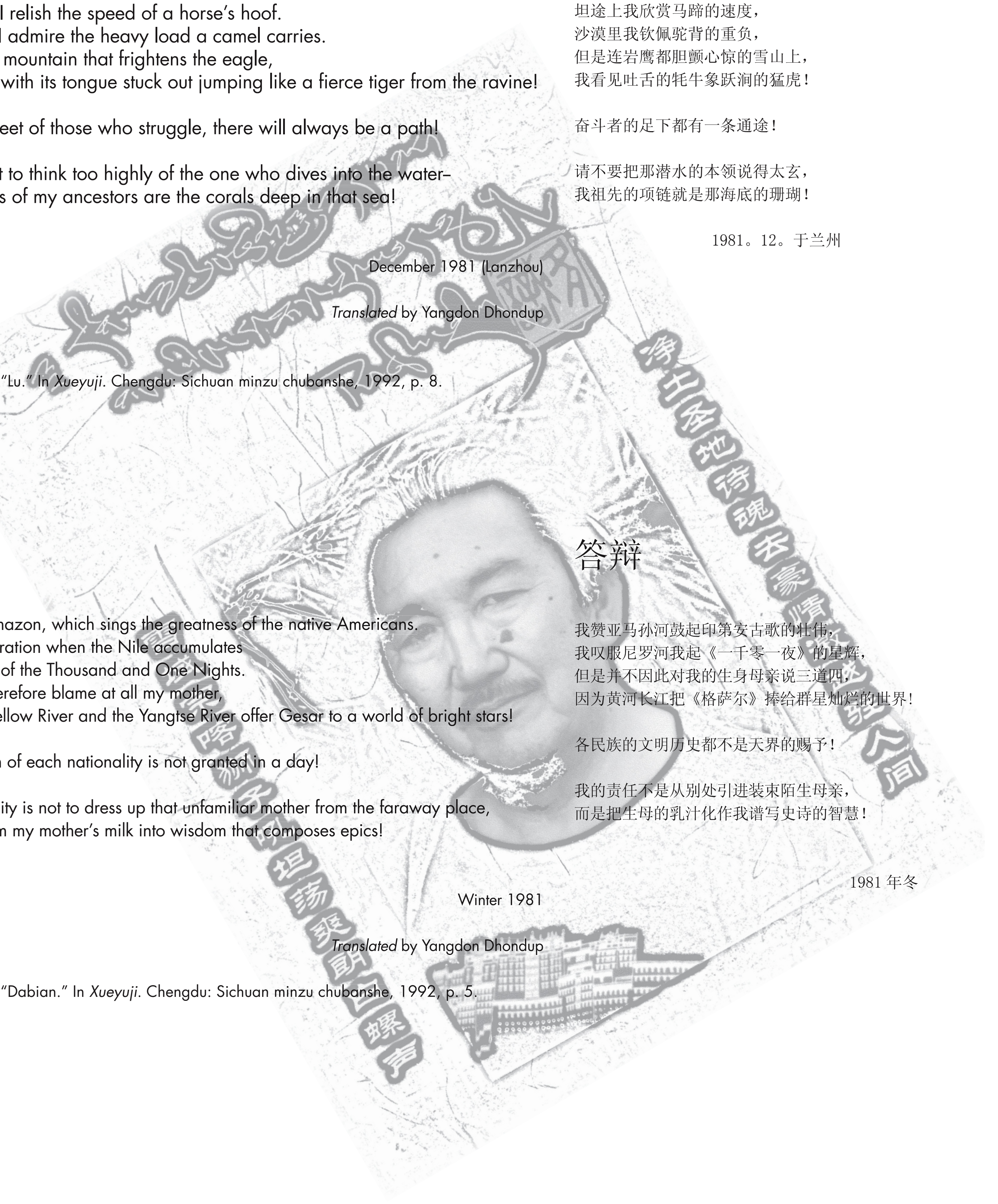

The Path

On the road I relish the speed of a horse's hoof.
In the desert I admire the heavy load a camel carries.
On the snow mountain that frightens the eagle,
I see the yak with its tongue stuck out jumping like a fierce tiger from the ravine!

Beneath the feet of those who struggle, there will always be a path!

Please do not to think too highly of the one who dives into the water–
The necklaces of my ancestors are the corals deep in that sea!

December 1981 (Lanzhou)

Translated by Yangdon Dhondup

Yidan Cairang. "Lu." In *Xueyuji*. Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1992, p. 8.

路

坦途上我欣赏马蹄的速度，
沙漠里我钦佩驼背的重负，
但是连岩鹰都胆颤心惊的雪山上，
我看见吐舌的牦牛象跃涧的猛虎！

奋斗者的足下都有一条通途！

请不要把那潜水的本领说得太玄，
我祖先的项链就是那海底的珊瑚！

1981。12。于兰州

Reply

I praise the Amazon, which sings the greatness of the native Americans.
I gasp in admiration when the Nile accumulates
The splendour of the Thousand and One Nights.
But I do not therefore blame at all my mother,
Because the Yellow River and the Yangtse River offer Gesar to a world of bright stars!

The civilization of each nationality is not granted in a day!

My responsibility is not to dress up that unfamiliar mother from the faraway place,
But to transform my mother's milk into wisdom that composes epics!

Winter 1981

Translated by Yangdon Dhondup

Yidan Cairang. "Dabian." In *Xueyuji*. Chengdu: Sichuan minzu chubanshe, 1992, p. 5.

答辩

我赞亚马孙河鼓起印第安古歌的壮伟，
我叹服尼罗河我起《一千零一夜》的星辉，
但是并不因此对我的生身母亲说三道四，
因为黄河长江把《格萨尔》捧给群星灿烂的世界！

各民族的文明历史都不是天界的赐予！

我的责任不是从别处引进装束陌生母亲，
而是把生母的乳汁化作我谱写史诗的智慧！

1981 年冬

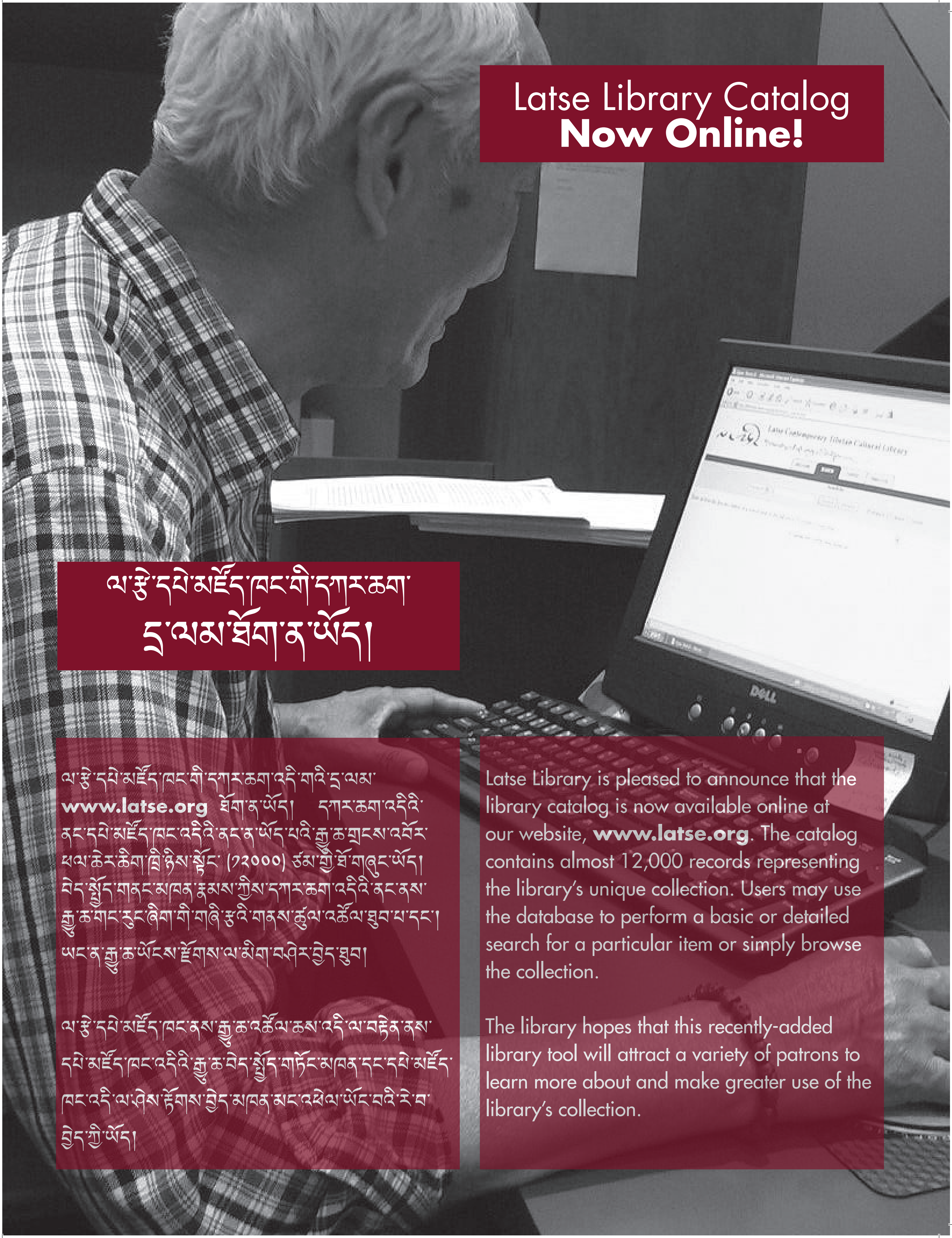

Latse Library Catalog **Now Online!**

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཀར་ཆག་ དྲ་ལམ་ཐོག་ན་ཡོད།

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཀར་ཆག་འདི་གཞི་དྲ་ལམ་ **www.latse.org** ཐོག་ན་ཡོད། དཀར་ཆག་འདིའི་ནང་དཔེ་མཛོད་ཁང་འདིའི་ནང་ན་ཡོད་པའི་རྒྱུ་ཆ་གྲངས་འབོར་ཕལ་ཆེར་ཆིག་ཁྲི་ཉིས་སྟོང་ (༡༢༠༠༠) ཙམ་གྱི་ཐོ་གཞུང་ཡོད། བེད་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་དཀར་ཆག་འདིའི་ནང་ནས་རྒྱུ་ཆ་གང་རུང་ཞིག་གི་གཞི་རྩའི་གནས་ཚུལ་འཚོལ་ཐུབ་པ་དང་། ཡང་ན་རྒྱུ་ཆ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་མིག་བཤེར་བྱེད་ཐུབ།

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་རྒྱུ་ཆ་འཚོལ་ཆས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དཔེ་མཛོད་ཁང་འདིའི་རྒྱུ་ཆ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་དང་དཔེ་མཛོད་ཁང་འདི་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱེད་མཁན་མང་འཕེལ་ཡོང་བའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

Latse Library is pleased to announce that the library catalog is now available online at our website, **www.latse.org**. The catalog contains almost 12,000 records representing the library's unique collection. Users may use the database to perform a basic or detailed search for a particular item or simply browse the collection.

The library hopes that this recently-added library tool will attract a variety of patrons to learn more about and make greater use of the library's collection.

Trace Foundation

ལ་རྩེ་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནི་ཀུན་ཕན་ཐེབས་རྩ་ཚོགས་པའི་ལས་གཞི་ཞིག་ཡིན།

Latse Library is a project of Trace Foundation